Helyi
Esélyegyenlőségi
Program

Bordány Nagyközség Önkormányzata

2018-2023

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) 3
Bevezetés 3
A település bemutatása 3
Értékeink, küldetésünk 7
Célok 7
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE) 8
1. Jogszabályi háttér bemutatása 8
2. Stratégiai környezet bemutatása 9
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége 11
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység 32
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége 47
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége 54
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége 61
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása 66
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága 68
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT) 70
1. A HEP IT részletei 70
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése 70
A beavatkozások megvalósítói 73
Jövőképünk 74
Az intézkedési területek részletes kifejtése 74
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT) 81
3. Megvalósítás 87
A megvalósítás előkészítése 87
A megvalósítás folyamata 87
Monitoring és visszacsatolás 88
Nyilvánosság 89
Érvényesülés, módosítás 90
4. Elfogadás módja és dátuma 91

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Bordány Nagyközség Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait[1], valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.
Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Bordány Csongrád megyében, Szegedtől 20 kilométerre, a Szegedet Kiskunhalassal összekötő út mentén, az út 15–17 km szelvényei között az út két oldalán alakult ki. Szomszédos települések: Domaszék, Forráskút, Kiskundorozsma, Üllés, Zákányszék és Zsombó arányos távolságban helyezkednek el. A települést körülölelő dűlőkben a napfény, a talpat melengető lágy homok, a Lapéta-tó környéki élővilág, a mezőgazdaságból élő családok sokszor múltat idéző tanyái, földecskéi mind-mind egy-egy gyöngyszemei a környéknek. A település gyalog, kerékpárral, autóval, és autóbusszal is könnyedén megközelíthető.

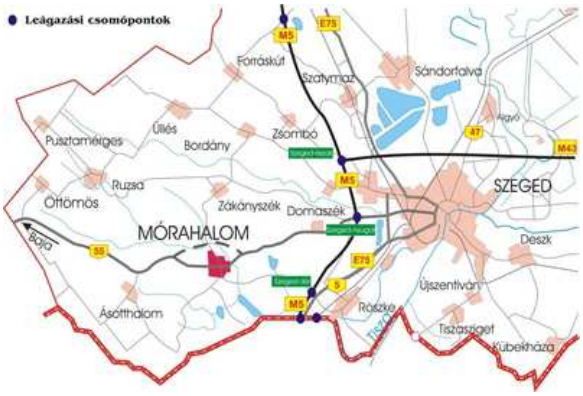

Története

Területén már a XVIII. század utolsó negyedében gazdálkodtak. Az 1850-es évek elején egy dorozsmai család -Dudás István és felesége Czékus Franciska- fél hold földet ajánlott föl templomépítésre és piactérnek. Ezen a darab földön épült fel a kápolna, amely körül hamarosan kialakult a település magja. A kis kápolnát 1882-ben közadakozásból megnagyobbították, majd az akkorra megrongálódott, Szent István tiszteletére felszentelt kápolna helyére 1907-1910 között templomot építettek. A templomszentelést követően (1910. április 24.) a Dudáskápolna tanyaközpontot Kistemplomtanyának nevezték el. 1930-ban itt 302 ember élt. 1950-ben Kistemplomtanya önálló közigazgatású községgé vált, és legnagyobb dűlőjéről Bordánynak nevezték el. Nemzetközi hírnevet

[1] Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szociális Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia, Településrendezési terv, Településszerkezeti terv, Településfejlesztési koncepció

ad a településnek, hogy Dienes István régész 1955-ben itt tárta fel a híres "bordányi honfoglaló magyar asszony lószerszám-garnitúráját", ami a leggazdagabb ilyen tárgyú lelet. A Községben, és a hozzá szorosan kapcsolódó tanyavilágban közel 3200 ember él jelenleg. A község földjének reménybeli kincse a kőolaj és földgáz, amelynek feltárása folyamatban van. A lakosság megélhetésének fő forrása a mezőgazdaság. A felhalmozott tapasztalatoknak, a termelési kultúrának és a helyi homokvilági klímának köszönhetően olyan jellegzetes íz-világú zöldség- és gyümölcsféléket termesztenek eredményesen, amelyek országosan is ismertek, keresettek. A kiterjedt tanyavilág ellenére a falu teljes belterületi víz, gáz, elektromos és telefon közművel rendelkezik. A 20 tantermes iskola, tornaterem, korszerű óvoda, a négy orvosi rendelő mind-mind az itt élők életminőségét javítja. A település egésze majdnem 100 százalékban kiépített portalanított úthálózattal, kiépült bevásárlóközponttal, köztéri alkotásokat magába foglaló esztétikus terekkel rendelkezik.

Társadalmi-, gazdasági környezet bemutatása

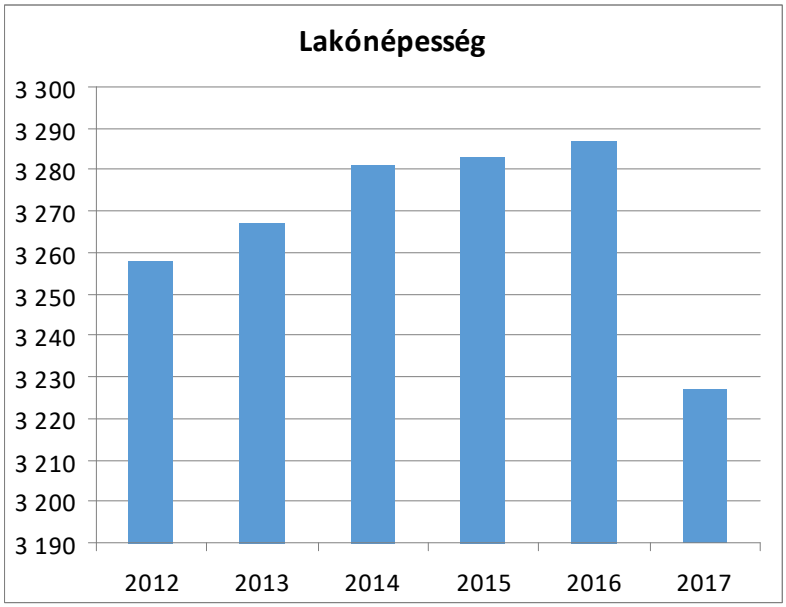

Bordány lakónépessége jelenleg 3227 fő, ami Magyarország népességének 0.03%-a (Csongrád megyének 0.81%-a). A lakosok közel egyharmada idős korú személy. Helyi sajátossága a településnek, hogy kiterjedt tanyavilággal rendelkezik. A tanyán élő lakosok száma 1127 fő.
Bordány területe 3648 hektár (= 36.5 km²).

Népsűrűsége 88 fő/km^2 a lakások száma kb. 1498, a népességet figyelembe véve, ez 2.2 főt jelent lakásonként. (Az 1970-es években még átlagosan 3 fő, az 1980-as és 1990-es években 2,5 fő él, 2010-es években már csak 2,2 fő él egy lakásban).
Ez azzal magyarázható, hogy egyre kevésbé jellemző a többgenerációs családok egy háztartásban élése, valamint az évtizedek alatt a lakosságszám nem emelkedett olyan ütemben, mint a lakóház építkezések száma.

A lakosságszám 2016 évig enyhe emelkedő tendenciát mutat, majd 2017 évben viszonylag nagyobb mértékű csökkenés figyelhető meg. 2017 évben bekövetkező kedvezőtlen hatást az előző évekhez képest valamivel kisebb születésszám, az aránytalanul magas elhalálozási szám, valamint a településről történő elvándorlás mértéke idézte elő.

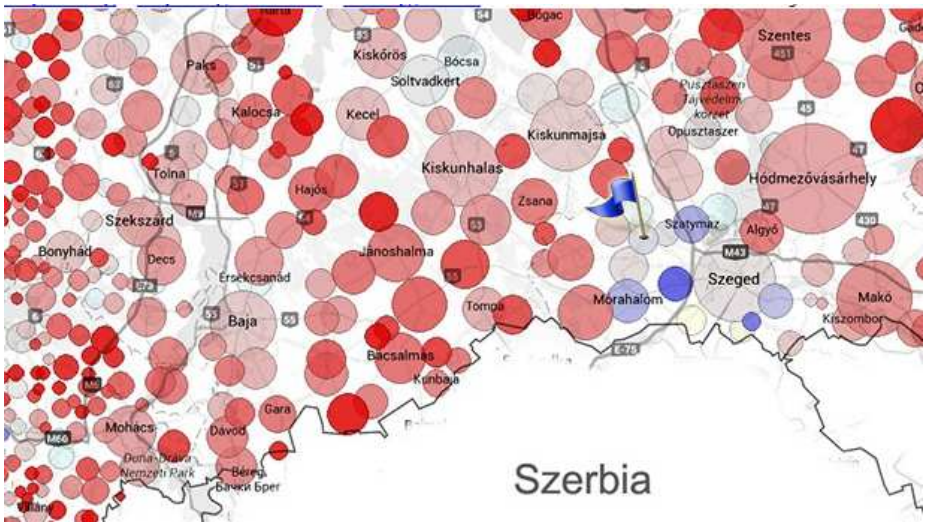

A kedvezőtlen hatás ellenére a több éves átlag tekintetében Bordány népességének változásának %-os aránya pozitív tendenciát mutat (kék színű jelzés).

2001-2011:**+0.27**%/év
2011-2015:**+0.39**%/év
2015-2017:**+0.09**%/év
2017-2018 :**-1.83** %/év

Állandó népesség nemek szerinti megoszlásban (2016. évi adatok alapján)

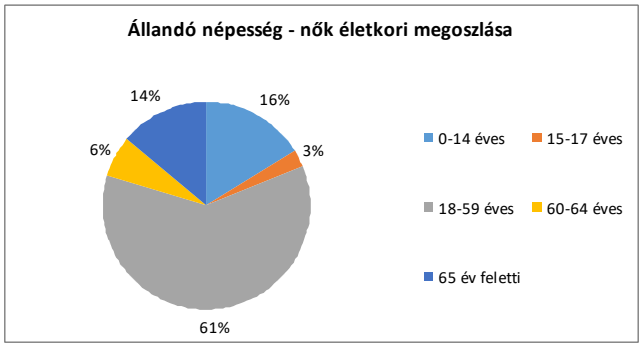

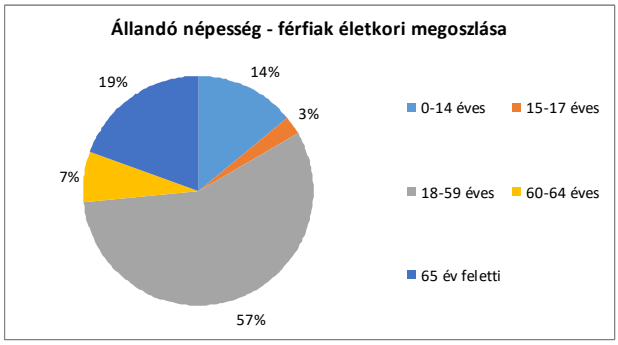

A kördiagramból megfigyelhető, hogy a nemek közötti arány összességében közel egyenlő, de 65 év feletti korosztály tekintetében a nők aránya egyre emelkedik. (2016. évben a 65 év feletti nők száma: 319 fő; férfi: 229 fő)

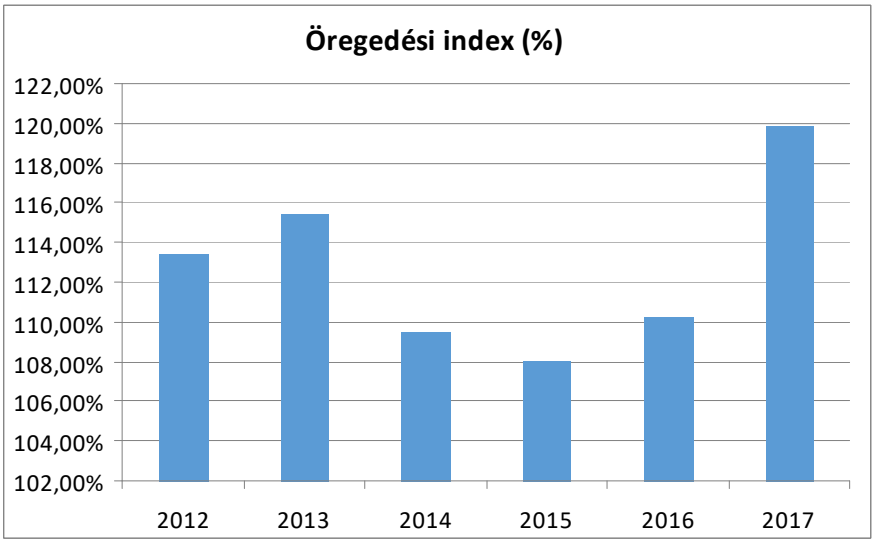

Az öregedési index az időskorú népességnek (65–X éves) a gyermekkorú népességhez (0–14 éves) viszonyított arányát fejezi ki.

A táblázatból látható, hogy 2012. évhez képest 2017 évben majdnem 6,5 % növekedést mutat a lakosság öregedési mutatója.

2012 évben a 65 év feletti lakosok száma: 532 fő, a 0-14 éves korúak száma: 469.
2015 évben 65 év feletti lakosok száma: 536 fő, a 0-14 éves korúak száma: 496.
2017 évben 65 év feletti lakosok száma: 555 fő, a 0-14 éves korúak száma: 463.

Születéskor várható átlag élettartam:

A Központi Statisztikai Hivatal 2015. évi adatai szerint a születéskor várható átlagos élettartam a férfiaknál 72,09 év, a nőknél 78,61 év. 2001. évhez képest átlagosan 4 évvel emelkedett. 2010. évben ez a számadat a WHO által kiadott adatok alapján férfiaknál 70, nőknél 78 év.

Belföldi vándorlások				
Év	Állandó jellegű odavándorlás	Elvándorlás	Egyenleg	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma
2012	99	79	20	-2,6
2013	68	77	-9	-2,6
2014	83	67	16	-1,15
2015	64	72	-8	-2,96
2016	91	99	-8	-4,24

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Természetes szaporodás			
Év	Élveszületések száma	Halálozások száma	Természetes szaporodás (fő)
2012	33	34	-1
2013	29	25	4
2014	38	42	-4
2015	33	37	-4
2016	26	23	3
2017	27	42	-15

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Házasságkötések és válások alakulása				
	2013	2014	2015	2016
Házasságkötések száma	17	16	12	23
Válások száma	6	1	7	na.

Állandó lakosság családi állapot szerinti megoszlása alapján Bordányban a házasok száma 1252 fő, az elvált személyek száma: 301 fő (férfi: 137 fő, nő:164 fő).

A hajadon/nőtlen lakosok száma 1426 fő, melyből férfi: 812 fő, nő: 614 fő.

Az özvegy személyek száma eléri a 265 főt, melyből férfi: 42 fő, nő: 223 fő.

Az adatok alapján kisütemben emelkedik a házasságkötések száma, az elválások száma csökken, az özvegyek aránya a nők vonatkozásában jóval magasabb, mint a férfiaké.

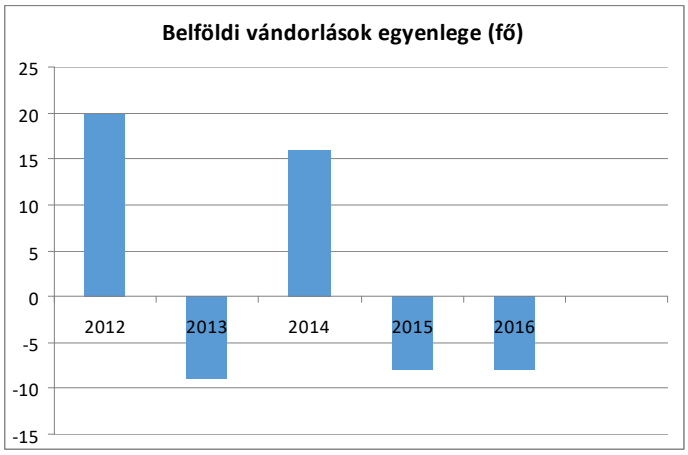

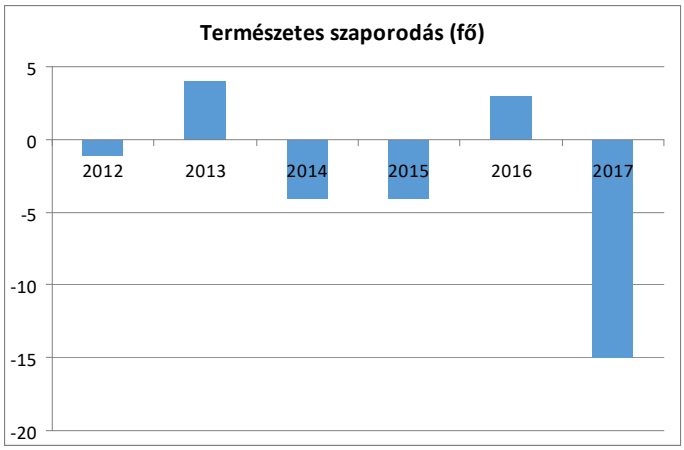

Értékeink, küldetésünk

Az esélyegyenlőség minden ember számára fontos érték. Megléte segíti, hogy mindenkinek esélye legyen jó minőségű szolgáltatásokra, az esélyegyenlőséggel küzdő emberek előnyben részesítését az élet minden területén, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékossággal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete.

A HEP 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésének értelmében kiemelt figyelmet fordít célcsoportjai, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, különösen a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek, nők, idősek, fogyatékkal élők helyzetére.

Bordány Nagyközség Önkormányzata mindent megtesz annak érdekében, hogy az érintett célcsoportok helyben jussanak lehetőséghez az oktatás, a sport, a kultúra, a szociális és egészségügyi szolgáltatás, a lakhatás, a foglalkoztatás, a közlekedés és a kommunikáció területén.

Az Önkormányzat az esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai és intézményfenntartói szerepkörben érvényesíti.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Bordány Nagyközség Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.
E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.
További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.
További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.
Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI.5.) EMMI rendelet alapján alkalmaztuk
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkntv.) előírásaira.

1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása.

Bordány Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete által elfogadott, az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz kapcsolódó helyi szabályozások a következők:

- A szociális alapellátások helyi szabályozásáról szóló 3/2015. (II.27.) önkormányzati rendelet
- 2018. évi költségvetéséről szóló 1/2018. (II.19.) önkormányzati rendelet
- Az egészségügyi alapellátás körzeteiről szóló 13/2016. (IX.30.) önkormányzati rendelet
- A lakáshoz jutás helyi támogatásáról szóló 11/2015. (V.29.) önkormányzati rendelet
- Az önkormányzati tulajdonú bérlakások bérbeadásának feltételeiről szóló 6/2015. (III.31.) önkormányzati rendelet
- A helyi közművelődési és könyvtári feladatok ellátásáról szóló 19/2014. (XII.31.) önkormányzati rendelet
- A települési szilárd hulladékkezeléssel kapcsolatos közszolgáltatás ellátásáról szóló 8/2014. (VI.30.) önkormányzati rendelet
- A gyermekvédelem helyi szabályozásáról szóló 40/2013. (XII.16.) önkormányzati rendelet
- A közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának, megszegésének jogkövetkezményeiről szóló 33/2013. (X.31.) önkormányzati rendelet
- A közterületek használatáról és a közterületek rendjéről szóló 27/2013. (IX.13.) önkormányzati rendelet
- Az önkormányzati vagyonról való rendelkezési jog gyakorlásának szabályairól szóló 15/2012. (IV.31.) önkormányzati rendelet
- A község közigazgatási területére vonatkozó Helyi Építési Szabályzatról szóló 17/2005. (XI.19.) önkormányzati rendelete
- A helyi önszerveződő közösségek pénzügyi támogatásának rendjéről 28/2013. (IX.13.) önkormányzati rendelet

A helyi rendeletek mindegyike érinti és elősegíti az esélyegyenlőség megteremtését.

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

- *Bordány Nagyközség Önkormányzatának Gazdasági Programja (2015-2019):*

A gazdasági program esélyegyenlőséggel kapcsolatos rendelkezései pl.: a munkahelyteremtés-munkahelyteremtő beruházások támogatása, a tanyafejlesztés, a tanyán élők életminőségének javítása, a gazdálkodás, helyi vállalkozások kiemelt támogatása, a munkanélküliség csökkentése, a fiatalok esélyeinek növelése- fiatalbarát, élettel teli település kialakítása-, helyben tartásának elősegítése, családbarát intézkedések-, sportot-, egészségmegőrzést támogató fejlesztések, az idősekről való gondoskodás, akadálymentes környezet kialakítása-, infrastruktúra fejlesztés.

- *Bordány Nagyközségi Önkormányzat Szociális Szolgáltatástervezési Koncepciója (2017):*

Meghatározza a szociális szolgáltatások fejlesztésének alapelveit, irányait, céljait, melyeket a település a szociális szolgáltatások fejlesztése során követ. Tartalmazza a szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttműködés kereteit, az egyes ellátotti csoportok sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét – segítve ezzel az önkormányzat által nyújtott szociális szolgáltatások egységes szempontok szerinti fejlesztését.

- *Bordány Nagyközség Településfejlesztési Koncepciója*

(melynek további elemei a településszerkezeti terv, a helyi építési szabályzat és szabályozási terv)**:**

A természet, a társadalom, és a gazdaság komplex rendszerére kiterjedő koncepció, melynek célja a gazdaság és foglalkoztatás; az egészségügy és szociálpolitika; az oktatás, közművelődés, sport; a közlekedés, úthálózat; az energiaellátás; szennyvízelvezetés-, és tisztítás valamint a környezetvédelem fejlesztése.

A HEP figyelembe veszi a Bordány Nagyközség Önkormányzat intézményeinek mindazon dokumentumait is, melyek kitérnek az esélyegyenlőség magvalósítására, így különösen:

- Apraja-Falva Óvoda és Bölcsőde pedagógiai programja
- Ádám Jenő Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola pedagógiai programja
- Integrált Szociális és Egészségügyi Központ szakmai programja

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

Az Önkormányzat az alábbi társulásokban rendelkezik tagsági viszonnyal:

- *Forrás-4 Szennyvíz- Közmű Önkormányzati Társulás*
  Négy (szomszédos) település közötti szennyvízelvezető és tisztító rendszer kiépítésére létrejött projekttársulás. A társulás konkrét célja, közös szennyvíz-agglomeráció keretében a településeken keletkező szennyvizek elvezetése, szennyvíz csatorna létesítése; szennyvíztisztításhoz szükséges, meglévő vízi közművek bővítése; új szennyvíztisztító létesítmény létrehozása; szennyvízcsatorna rekonstrukció.
- *Térségi Vízmű-üzemeltetési Társulás*
  A kistérséget alkotó önkormányzatok által a vízgazdálkodási feladatok ellátására, vízügyi létesítmények üzemeltetésére a feladatellátást szolgáló önkormányzati vagyon állagának és értékének megőrzése, védelme, továbbá értékének növelése érdekében létrehozott önálló jogi személyiséggel rendelkező önkormányzati társulás.
- *Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás*
  A kistérséget alkotó települések által a jogszabályokban előírt, a helyi önkormányzatokat terhelő egészséges ivóvíz-ellátási közfeladat ellátási feladatainak korszerű, hatékonyabb és célszerűbb megoldása érdekében, mint közös cél megvalósítására és a közös érdekérvényesítés elősegítése jegyében létrehozott projekttársulás.
- *Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulás*
  Elsődlegesen és kizárólagosan a kistérség területfejlesztési feladatainak ellátására jött létre.
- *Homokháti Kistérség Többcélú Társulása*
  Homokháti Kistérség Többcélú Társulása abból a célból jött lére, hogy a kistérség lakossága az önkormányzati közszolgáltatásokhoz minél teljesebb körben jusson hozzá, és az Önkormányzatok ezen megállapodás keretében történő együttműködéssel minél teljesebb, forrásaik célszerű és optimális felhasználásával biztosítsák a mind magasabb szintű ellátást, közszolgáltatást és a településfejlesztést.
- *Dél-alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás*
  A hulladékgazdálkodással kapcsolatos feladatra, terület fejlesztésére, közös hulladékgazdálkodással kapcsolatos pályázatok benyújtására, és megvalósítására létrehozott társulás.
- *Homokháti Kistérség Belső Ellenőrzési Társulás*
  A kistérség társulási tagönkormányzatai számára a vonatkozó jogszabályok által előírt belső ellenőrzési feladatokat látja el az egyes önkormányzatoknál, és az általuk fenntartott intézményeknél, egyéb szervezeteknél.

Az önkormányzat tagja; illetve együttműködik az alábbi szervezetekkel:

- *Támogató szolgálat ellátására létrejött Önkormányzati társulás*
- *Forrás-IV. Beruházó Víziközmű Társulat*
- *Konzorcium az ISPA hulladékgazdálkodási projekt megvalósítására*
- *Konzorcium a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító program megvalósítására*
- *Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Egyesülete*
- *Homokháti Jegyzők Egyesülete*
- *Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége*

Az önkormányzat számára a társulás azért célszerű, mert a társulások a kiegészítő állami támogatások igénybevételére jogosulttá válnak, mely a társulások részére a közösen fenntartott intézmények költségtakarékosabb működtetését eredményezik, továbbá az egyes kötelező vagy szabadon választható közfeladatok ellátásának hatékonyabb, és gazdaságosabb keretet nyújtanak.
A fenti előnyökön felül a társulások működtetését indokolhatja továbbá az is, hogy a társulások bizonyos nagyobb volumenű terület-, településfejlesztési beruházások megvalósításának ésszerű, gazdaságos, sokszor egyetlen megoldási módját, és lehetőségét jelentik.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

Az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatokat a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 1. számú melléklete tartalmazza. A rendelet melléklete meghatározza az egységesen rendelkezésre álló statisztikai mutatókat a helyi esélyegyenlőségi program elkészítéséhez, illetve meghatározza azok forrását is. A jogszabály a mutatók forrásaként az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszert (a továbbiakban: TeIR) jelöli meg.

A helyzetelemzés alapjául szolgáló statisztikai adatokat a TeIR, KSH adatbázisból valamint a helyi nyilvántartásokból gyűjtöttük össze. A TeIR adatbázisa általában 2016. évig tartalmazza az adatokat, ez azonban eltérő lehet egyes területenként. Ahol egyéb adatforrásra támaszkodva információval rendelkeztünk, ott a 2017. évi adatokkal ki tudtuk egészíteni az egyes táblázatokat.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A statisztikai adatok és a segélyezési tapasztalatok alapján egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élők helyzetének fokozatos romlása. Ennek következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia megállapítása szerint ma Magyarországon megközelítőleg 3 millió fő a szegénységi küszöb alatt él, közülük kb. 25% mélyszegénységben. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség, okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok mutatják meg leginkább.

Községünkben az elmúlt évtizedekben a mezőgazdaság volt meghatározó. A termelési tulajdonviszonyok, valamint a piac megváltozása miatt az ágazat válságba került, sokan felhagytak a termeléssel.

A településen a rendszerváltásig szakszövetkezet működött, mely a helyben lakók jelentős részének biztosított munkalehetőséget, családoknak megélhetést.

A piac ingadozása, az elavuló eszközállomány a szétaprózódott birtokszerkezet nem biztosítja a családok megélhetését. Az ágazat nyugdíjasainak többsége alacsony összegű nyugdíjat kap. Az alacsony jövedelműek bevételeinek egy része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből.
A munkabérek növekedési üteme az országos tendenciát követi, de színvonala attól jelentősen elmarad. Így a térségben a magyarországi átlagtól tartósan elmaradó jövedelmek jellemzőek. A bérek a térségben is a szellemi foglalkozásúak esetében magasabbak, és gazdasági ágak szerint is különbségek vannak.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A HEP 1. számú mellékletében elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.) és a Mötv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, aránya

Munkanélküliségi ráta nemek szerint

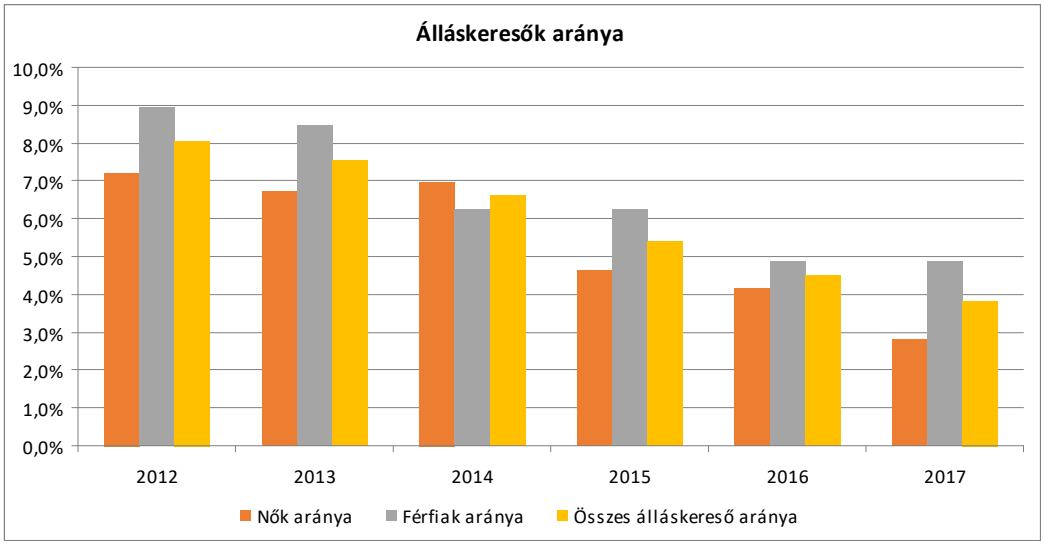

A táblázat a 15–64 év közötti lakónépességből a nyilvántartott álláskeresők százalékos arányát mutatja be.
Megállapítható, hogy a regisztrált álláskeresők száma folyamatosan csökkent az elmúlt öt évben.
2012 évben a vizsgált korosztályból a nők 9%-ka, a férfiak 7,2%-ka volt álláskereső, 2017 évben ez a szám nők esetében 4,9%-re, a férfiak esetében 2,8%-ra csökkent.

Regisztrált munkanélküliek / nyilvántartott álláskeresők száma korcsoportok szerint							
Regisztrált munkanélküliek/ nyilvántartott álláskeresők száma összesen	**Fő összesen**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
		184	172	151	122	101	73
20 év alatti	Fő	2	3	2	2	2	1
	%	1,2%	1,5%	1,5%	1,4%	1,5%	1,7%
20-24 év	Fő	25	24	19	12	12	5
	%	13,4%	13,8%	12,3%	9,6%	12,1%	7,2%
25-29 év	Fő	26	21	15	9	11	7
	%	14,3%	12,2%	9,8%	7,0%	10,4%	9,7%
30-34 év	Fő	15	15	13	9	7	7
	%	7,9%	8,9%	8,6%	7,2%	6,4%	9,3%
35-39 év	Fő	26	22	20	15	11	6
	%	14,3%	12,7%	13,5%	12,1%	10,6%	7,9%
40-44 év	Fő	21	19	16	11	8	7
	%	11,2%	11,2%	10,6%	9,2%	8,1%	9,7%
45-49 év	Fő	23	20	12	13	9	6
	%	12,3%	11,4%	7,8%	10,2%	8,6%	7,9%
50-54 év	Fő	25	20	22	17	10	6
	%	13,4%	11,5%	14,6%	14,1%	9,6%	7,6%
55-59 év	Fő	21	24	21	18	16	13
	%	11,4%	14,0%	13,6%	14,7%	15,3%	17,6%
59 év feletti	Fő	1	5	12	18	18	16
	%	0,7%	2,9%	7,6%	14,5%	17,3%	21,4%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

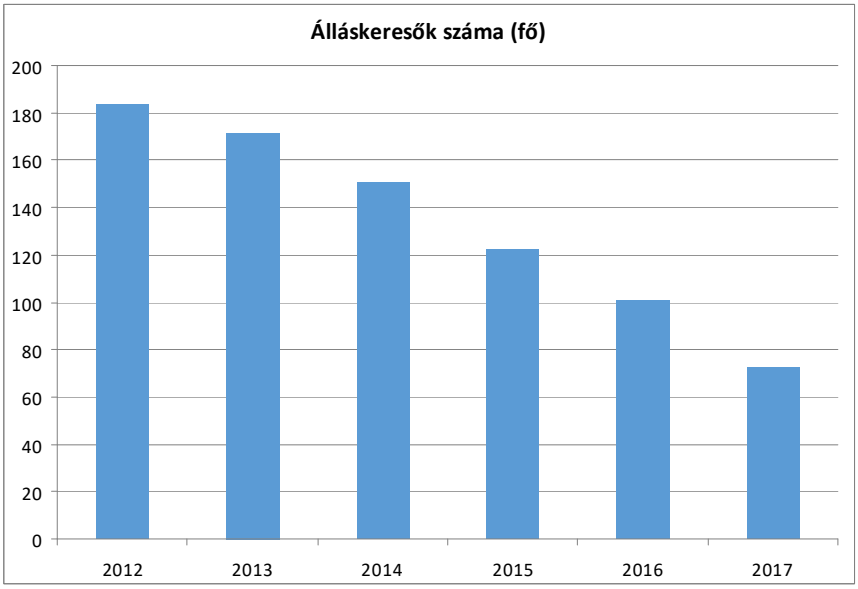

A 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma és aránya nemek szerint						
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya	180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma nemek szerint			Nők és férfiak aránya, a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül	
	%	Férfi	Nő	Összesen	Férfiak	Nők
2012	25,75%	50	68	118	42,4%	57,6%
2013	32,75%	33	37	70	47,1%	52,9%
2014	26,54%	27	26	53	50,9%	49,1%
2015	25,56%	19	42	61	31,1%	68,9%
2016	30,25%	15	21	36	41,7%	58,3%
2017	31,07%	na.	na.	na.	na.	na.

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

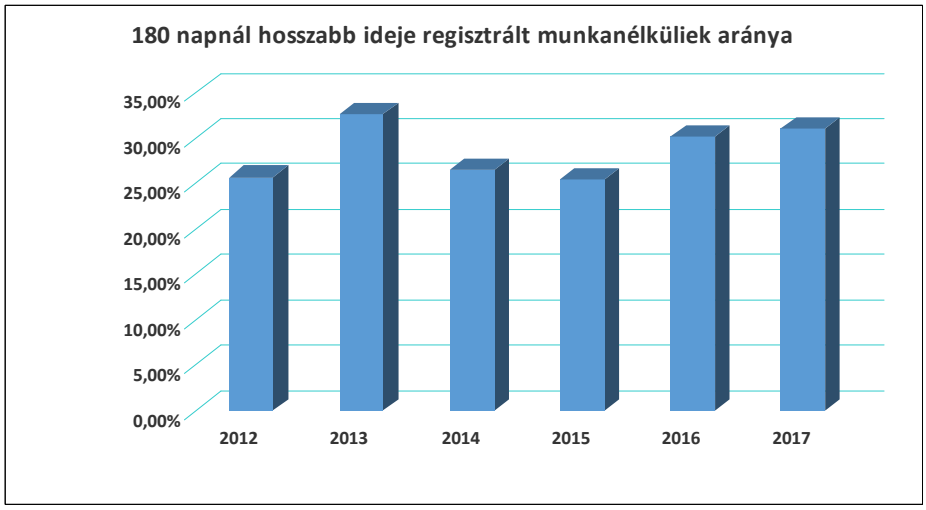

A 180 napnál régebben munkanélküliek aránya az utóbbi két évben növekvő tendenciát mutat. A nők és férfiak arányát tekintve a nők aránya magasabb. A tartós munkanélküliség az elhelyezkedés lehetőségét, az elsődleges munkaerőpiacra történő visszakerülést jelentős mértékben nehezíti.

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága

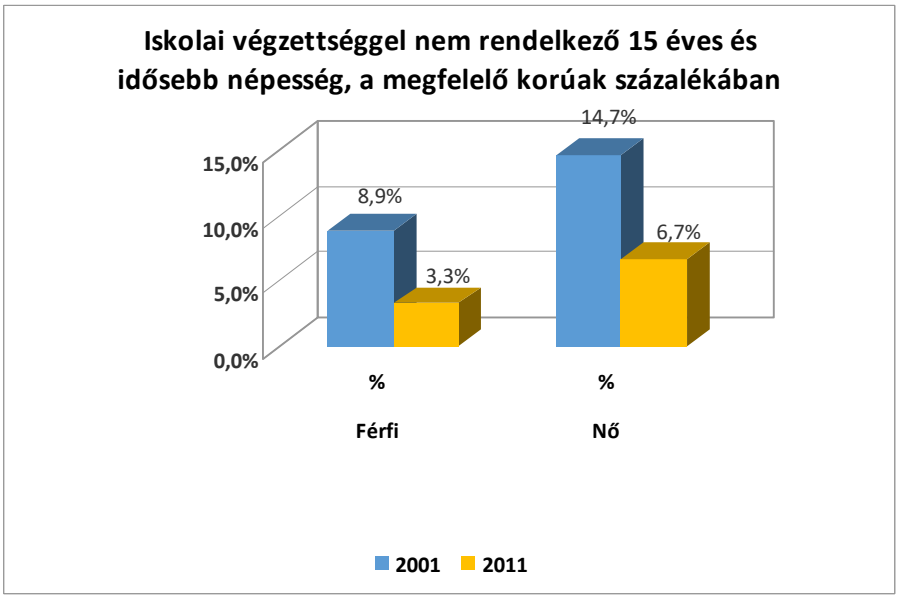

Az iskolázottság szintje fontos tényező, hiszen befolyásolja a munkavállalási esélyeket. A mélyszegénységben élő családokban, valamint az idősebb korú lakosság körében nagyobb számban fordul elő iskolai végzettséggel nem rendelkező, vagy alacsony iskolai végzettségű személy.

Iskolai végzettség (%)

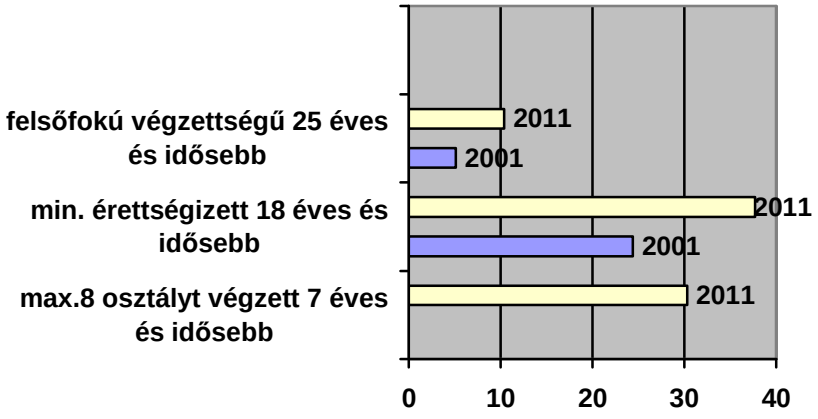

Forrás:TEIR

Az adatokból látható, hogy emelkedik a magasabb iskolai végzettséget szerzők száma.
A középiskolai végzettségűek száma magas, ezen belül a szakmai oklevéllel rendelkezők száma az országos átlagot meghaladja. A községben élő egyetemi, főiskolai végzettségűek aránya a Dél-alföldi régió átlagának megfelelő mutatókkal rendelkezik.

Problémaként jelentkezik, hogy

- a munkaerőpiac szereplői között hiányzik az összhang / => hiányszakmák/
- a fogyatékossággal élő fiatalok oktatási intézményben való részvételi lehetősége nagyon szűkös,
- a megváltozott munkaképességű emberek képzési/átképzési lehetősége korlátozott

Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint

Év	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség		Általános iskolai végzettség		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
	Fő	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2012	184	4	2,0%	62	33,8%	118	64,2%
2013	172	2	1,3%	57	33,0%	113	65,6%
2014	151	2	1,2%	53	34,9%	96	64,0%
2015	122	1	1,0%	50	41,1%	71	57,9%
2016	101	2	1,5%	37	36,3%	63	62,2%
2017	85	3	3,3%	32	37,6%	50	59,2%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

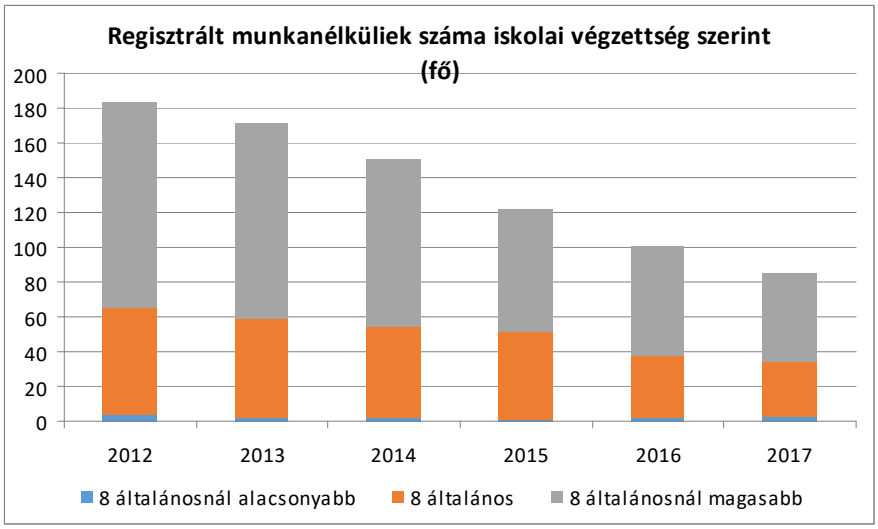

A táblázatból látható, hogy a regisztrál munkanélküliek száma a vizsgált időszakban közel felére csökkent. Az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők, vagy csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya számottevő 38% körüli.

c) közfoglalkoztatás

Közfoglalkoztatás, egyéb foglalkoztatás

	Közfoglalkoztatás	Önkéntes munka	Diákmunka
2013	90 fő	4 fő	NR
2014	101 fő	7 fő	NR
2015	57 fő	NR	9 fő
2016	54 fő	NR	14 fő
2017	14 fő	NR	13 fő

Forrás: Polgármesteri Hivatal

A közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. tv. létrehozta a közfoglalkoztatás új rendszerét.

Az önkormányzat célja a közfoglalkoztatás megszervezésével a hátrányos helyzetű-, álláskereső személyek munka világába történő visszavezetése. Kiemelt célcsoport az alacsony iskolai végzettségűek, pályakezdők, 50 év felettiek, gyed-, gyesről, ápolási díjról visszatérők, gyermeket egyedül nevelő felnőttek.

A közfoglalkoztatás programjait Bordány Nagyközség Önkormányzata, valamint a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása biztosítja.

Közfoglalkoztatás programjaihoz kapcsolódó támogatásokat a Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztályán keresztül veszi igénybe az önkormányzat.

A munkaprogramok részeként az elmúlt időszakban különböző képzések megszervezésére is sor került, növelve a tartós munkanélküliek elhelyezkedési esélyeit. Pl.: mezőgazdasági képzés, takarítói tanfolyam.

A startmunka mintaprogram keretében futó programok: belterületi-, külterületi utak karbantartása, szántóföldi és fóliás növénytermesztés.

A közfoglalkoztatottak átlaglétszáma 2018. évben 12 fő. Csökkenésének egyik oka az központi támogatási források csökkenése mellett többeknek sikerült elhelyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon.

Önkéntes munka

Önkéntes munkát 2013-2014 évben a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő személyek vállaltak. Ennek oka, hogy az FHT-ra jogosult személyek támogatását évente felül kellett vizsgálni. A támogatásra való jogosultság feltétele az előző évben 30 napnyi foglalkoztatás igazolása, melyet önkéntes munkavállalással is teljesíteni lehetett.

Diákmunka

A diákmunkát középiskolai és felsőoktatásban résztvevő tanulók vállaltak nyári szünidőben (július, augusztus hónapokban) az önkormányzat valamennyi intézményénél. A foglalkoztatás központilag támogatott. 2018 évben átlagosan 7 fő fiatal vállalt munkát napi 6 órában.

d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői (pl. közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok stb.)

Bordányban a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélye biztosított és az információk elérésének szempontjából is.

A közösségi közlekedés a megyeszékhelyre és járás központba biztosított, a menetrend megfelelő a munkaidőhöz. Egy-két vállalat külön buszjáratot is működtet, mely a vonzáskörzet településein élő munkavállalók utaztatását biztosítja.

A potenciális munkalehetőségekről, foglalkoztatási programokról az érintettek a Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztályától szerezhetnek információt.
A bordányi álláskeresők elhelyezkedést segíti a FOGLALKOZTATÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉS MÓRAHALOM TÉRSÉGÉBEN" című, TOP-5.1.2.–15-CS1-2016-00001 azonosítószámú projekt keretében működtetett Foglalkoztatási Paktum Iroda is. A paktum projekt célja a helyi igényekre alapozott, célzott képzés és foglalkoztatás révén a hátrányos helyzetű álláskereső személyek munkába állásának támogatása. Az uniós pályázat projekt időtartama: 2017. május 26. - 2020. április 30.

Paktum iroda szolgáltatásai:

- információgyűjtés és szolgáltatás a gazdasági és foglalkoztatási helyzetről,
- információgyűjtés és szolgáltatás a pályaválasztásról, pályaorientációról,
- a munkahelyteremtést, - és megtartást, valamint a munkavállalást segítő tájékoztatás nyújtása,
- foglalkoztatási Fórumok és egyéb projekt rendezvények szervezése,
- foglalkoztatás-bővítéssel járó projektötletek kidolgozása, generálása, információk gyűjtése és megosztása a partnerségen belül,
- a foglalkoztatást segítő képzések, tréningek kezdeményezése a vállalkozási igények alapján,
- szakértői tanácsadás a partnerek és a célcsoport számára,
- a foglalkoztatási fórum működésének szervezése.

Az Önkormányzatnak közvetett lehetősége van a nagyobb létszámú foglalkoztatás elősegítésére, új munkahelyek teremtésére. Az Önkormányzat számára alapvető cél a munkahelyteremtéssel járó beruházások elősegítése, helyi vállalkozások támogatása.

Közvetlenül a foglalkoztatás minimális mértékű elősegítéséhez az önkormányzat a fenntartásában működtetett intézmények fejlesztésével, szolgáltatásainak bővítésével, pályázati források kihasználásával nyílik lehetősége új munkahelyeket teremteni.

Pl.: 2016 évben megalakult a Homokhát Szíve Szociális Szövetkezet.
A szövetkezet kiemelt célja a hátrányos helyzetű, a korábbi közfoglalkoztatási programok keretében foglalkoztatottak számára munkahely teremtése, a helyi termelők segítése termékeiknek piacra juttatásának biztosítása, akár azok feldolgozása, késztermékként való értékesítése által.

e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük

A fiatalok foglalkoztatását, képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésüket a Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége koordinálja.

A képzésekben, átképzésekben résztvevő fiatalok, regisztrált munkanélküliek részére az önkormányzat gyakorlati helyet tud biztosítani.
Az internet előfizetéssel nem rendelkező lakosok számára a községi könyvtárban található e-

A településen munkaerő-piaci helyzetet javító-, képzési pályázati programok megvalósítása folyamatos, amelyek célcsoportja közé tartoznak a fiatal munkanélküliek is.
Pl.: 2018. évben GINOP pályázat lehetőséget biztosított informatikai tudást fejlesztő oktatáson való részvételre.

Év	18-29 évesek száma			Nyilvántartott 18-29 éves pályakezdő álláskeresők száma	
	Férfi	Nő	Összesen	Összesen	
	Fő	Fő	Fő	Fő	%
2012	281	252	533	61	11,4%
2013	283	251	534	39	7,3%
2014	275	258	533	32	6,0%
2015	273	254	527	23	4,4%
2016	258	246	504	21	4,2%
2017	253	224	477	na.	na.

A fenti táblázat alapján a 18-29 éves korosztályban a regisztrált pályakezdő álláskeresők aránya a népességen belüli számokhoz viszonyítva csekély mértékű, 2013 évtől csökkenőtendenciát mutat. A nők munkaerőpiacon történő elhelyezkedési lehetősége valamivel kedvezőtlenebb a férfiakhoz képest.

f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése (pl. felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok)

A munkaerő-piaci integrációt térségünkben a Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége koordinálja. A munkanélküliek a Munkaügyi Központ által szervezett képzéseken vehetnek részt.

A Kirendeltség a munkaerő-piaci képzéssel lebonyolításában, a képzési lehetőségek felkutatásában, a pályaválasztási tevékenységben az intézményi és piaci képzőkkel tart fenn kapcsolatokat. A

tanácsadás keretében: munka-, pálya-, álláskeresési-, rehabilitációs egyéni tanácsadáson való részvételre van lehetőség.

Mórahalom Város Önkormányzata a térség településeinek partnerségével Európai Uniós (TOP-5.1.2.-15-CS1-2016-00001.) pályázat forrásból „Foglalkoztatási együttműködés Mórahalom térségében" című projektet valósít meg, melynek konkrét célja az **álláskeresők képzése, munkához jutásuk előkészítése** a vállalkozói igények alapján.

Az együttműködés Bordány településen állandó lakcímmel rendelkező álláskeresőkre is kiterjed.

A projekt tartalma: A projekt hosszú távú célja a térség hátrányos helyzetű munkavállalóinak bevonásával, célzott képzési programok keretében a konkrét helyi vállalkozói igényekre épülve, az önkormányzatok, foglalkoztatók és képző intézmények együttműködésére alapozva a megfelelő képzettségű munkaerő biztosítása.

A projekt célcsoportja azok a személyek, akik:

- alacsony iskolai végzettségűek,
- 25 év alatti fiatalok,
- 30 év alatti pályakezdő álláskeresők (gyakornoki program),
- 50 év felettiek,
- GYED-ről vagy GYES-ről visszatérők, vagy legalább egy gyermeket egyedül nevelők,
- foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők,
- tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek,
- megváltozott munkaképességű személyek,
- roma nemzetiségű személyek,
- közfoglalkoztatottak,
- inaktívak.

A program segítségével elérhető: képzés támogatása-, bér-és járuléktámogatás, ingyenes munkaerőpiaci szolgáltatások, önfoglalkoztatóvá válás támogatása.
A projekt tervezett befejezése 2020. május 31.

g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása

A települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatás terén a jogszabályok képesítési követelményeket írnak elő, mely feltételeket a mélyszegénységben élők szakképzetlenségük miatt nem tudják teljesíteni, erre való tekintettel Bordány Nagyközség Önkormányzata elsősorban közfoglalkoztatás keretein belül valósít meg foglalkoztatási programot.

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

Településünkön foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűeknek sorolhatóak a nyugdíj előtt álló korosztály, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű és fogyatékkal élő lakosok.

Községünkben a foglalkozatás területén hátrányos megkülönböztetésről nincs tudomásunk.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A 3.1. jövedelmi és vagyoni helyzet pontban rögzített ellátásokra jogosultak a jogszabályban foglalt feltételeknek megfelelő személyek. Az ellátások megállapítására a járási hivatal, a kormányhivatal, a települési önkormányzat képviselő-testülete jogosult.

Településünkön a szociális ellátásoktól Bordány Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2015(II.27.) önkormányzati rendelete szabályozza, mely tartalmazza az 1993.évi III. törvényben foglalt kötelező elemeket-, a pénzbeli és természetbeli települési támogatások formáit.

A szociális rászorultságtól függő támogatási formák:

- rendszeres települési lakhatási támogatás
- rendkívüli települési támogatás
- élelmiszer utalvány
- gyógyszer utalvány
- mezőgazdasági termény támogatás
- tüzelő támogatás
- pénzbeli rendkívüli települési támogatás
- kamatmentes települési támogatás
- gyermekvédelmi települési támogatás
- nyári szociális gyermekétkeztetés
- temetési települési támogatás
- köztemetés
- hulladékszállítási díj települési támogatása

A járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény alapján a járási hivatal jár el az alábbi – Szt. hatálya alá tartozó – támogatások megállapítása tárgyában:

- időskorúak járadéka
- aktív korúak ellátása
- ápolási díj
- közgyógyellátás
- egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény III. fejezete szabályozza a munkaerő-piaciszolgáltatásokat és foglalkoztatást elősegítő támogatások formáit:

- munkaerő-piaci szolgáltatások
- képzések elősegítése
- foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások
- az álláskeresők vállalkozóvá válását elősegítő támogatás
- munkahelyteremtés és munkahelymegőrzés támogatása
- munkaerő-piaci programok támogatása
- egyes általánostól eltérő foglalkoztatási formák támogatása

Az Flt. V. fejezete részletezi az igénybe vehető álláskeresők ellátásait (igénybevétel feltételeit, ellátás mértékét, folyósítás idejét, ellátás megszüntetéseinek lehetőségeit):

- álláskeresési járadék
- nyugdíj előtti álláskeresési segély
- költségtérítés (az álláskereső részre járó álláskereséséi járadék, álláskeresési segély megállapításával, valamint a munkahelykereséssel kapcsolatos utazási költségtérítés állapítható meg)

Álláskeresési segélyben részesülők száma			
Év	15-64 év közötti állandó népesség száma (fő)	Álláskeresési segélyben részesülők (fő)	Álláskeresési segélyben részesülők(%)
2012	2 277	1	0,1%
2013	2 273	6	0,2%
2014	2 269	10	0,4%
2015	2 259	12	0,5%
2016	2 242	13	0,6%
2017	2 209	12	0,5%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Járadékra jogosult regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma			
Év	Regisztrált munkanélküliek/ nyilvántartott álláskeresők száma	Álláskeresési járadékra jogosultak	
	Fő	Fő	%
2012	184	21	11,4%
2013	172	10	5,8%
2014	151	13	8,3%
2015	122	9	7,2%
2016	101	9	8,4%
2017	85	9	10,1%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Aktív korúak ellátása - Rendszeres szociális segélyben, egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban, valamint foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek száma					
Év	Rendszeres szociális segélyben részesített regisztrált munkanélküliek száma (negyedévek átlaga) (2015. február 28-tól az ellátás megszűnik, vagy külön válik EGYT-re és FHT-ra)	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesülők átlagos száma 2015. márc. 1-től érvényes módszertan szerint		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma (2015. március 01-től az ellátásra való jogosultság megváltozott)	
	Fő	Fő	15-64 évesek %-ában	Fő	Munkanélküliek %-ában
2012	42		1,86%	14	7,63%
2013	35		1,55%	12	6,84%
2014	26		1,12%	9	5,65%
2015	36,25	6	1,60%	12	9,88%
2016	26,25	7	1,17%	9	8,64%
2017	23,25	na.	1,05%	8	9,27%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

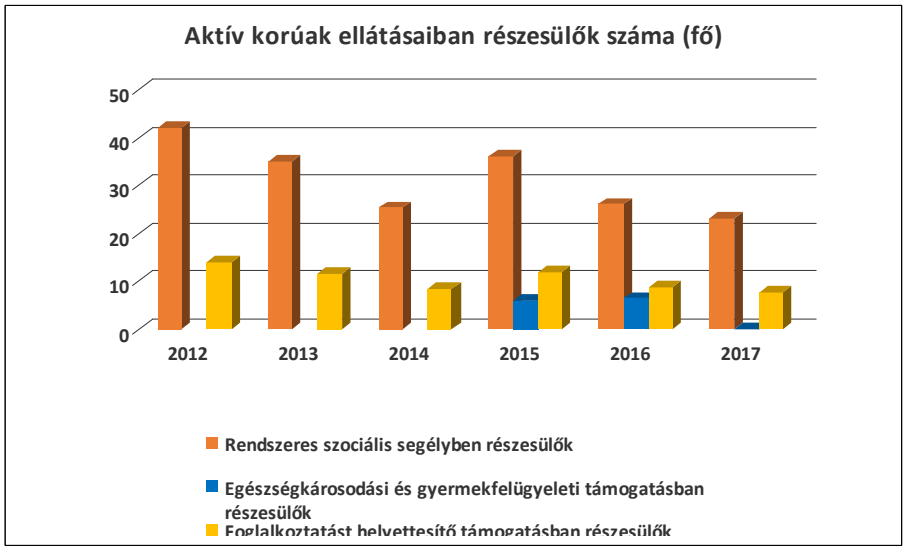

Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma	
Év	**Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma**
2012	153
2013	133
2014	120
2015	110
2016	107
2017	na.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Önkormányzati települési támogatások

Rászorultak támogatásának alakulása 2013-2017. években					
Támogatás jogcíme	2013 év	2014 év	2015 év	2016 év	2017 év
Rendszeres támogatás					
Települési lakhatási támogatás (2015.03.01.-től)	NR	NR	124	129	118
Rendkívüli támogatás					
Átmeneti segély	7	4	NR	NR	NR
Pénzbeli települési támogatás	NR	NR	11	6	16
Élelmiszer utalvány	94	49	38	4	52
Tűzifa	128	63	27	137	95
Tűzifa (saját)	NR	5	3	NR	NR
Gyógyszer utalvány	29	17	34	62	28
Kamatmentes átmeneti segély	27	22	NR	NR	NR
Kamatmentes települési támogatás	NR	NR	16	12	13
Köztemetés	1	2	1	0	1
Temetési önkormányzati segély	14	16	NR	NR	NR
Temetési települési támogatás	NR	NR	10	11	14

Térítési díj kedvezmény	2	5	6	8	8
Mezőgazdasági termény	NR	57	28	30	11
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás	23	25	NR	NR	NR
Települési gyermekvédelmi támogatás	NR	NR	24	26	14

Forrás: Polgármesteri Hivatal

Az önkormányzat természetbeni támogatás formájában Erzsébet utalványban is részesíti a rászoruló családokat (2014: 347 fő, 2015: 295 fő, 2016: 243 fő részére).

A támogatásban részesülők száma némi stagnálás után emelkedést mutat. A támogatási formák közül kiemelkedő a település lakhatási támogatást és a tűzifa támogatást igénybevevők száma.

A rászorulók támogatási rendszerének megújításával a jogalkotó elsődleges célja az volt, hogy a támogatási rendszer átláthatóbb legyen, emellett elejét vegye a korábban gyakran tapasztalt, segélyekkel való visszaéléseknek. Átfogó cél az, hogy a valóban rászorulók kapjanak támogatást.
Az új segélyezési rendszer alapján megszűnt a normatív alapon történő szociális támogatások biztosítása. Az önkormányzat lehetősége a helyi viszonyok alapján meghatározni a rászorultsági feltételeket.

Az új támogatási rendszer kiépítésével a segélyezettek számában jelentős mértékű csökkenés tapasztalható. A pénzbeli támogatások arányaiban jóval alacsonyabbak a természetben nyújtott támogatásokhoz képest, így érvényesülhet a támogatás felhasználásának célhoz kötöttsége.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Bordány kiépült infrastruktúrával rendelkezik, az utóbbi időben jelentős fejlődésen ment keresztül. A beköltözéseknek is köszönhető, hogy az utóbbi 20 évben a lakásépítési kedv növekedett. Építési telkeket, illetve házakat szívesen vásárolnak, elsősorban a község belterületén. 2011. évben 1443 db a lakások száma. Bár a lakott ingatlanok száma nő, az egy lakásban élők száma egyre csökken.

Elégtelen lakhatási körülményeket biztosító lakások számáról az önkormányzatunk nem rendelkezik pontos adattal, azonban vannak elégtelen műszaki állapotú lakások, melyek elsősorban a külterületen lévő tanyás ingatlanok körében találhatók. Ennek legfőbb oka az épületek elhagyatottsága. Az idős tulajdonosok elköltözése-, elhalása után a fiatalok vagy nem költöznek oda, vagy csak mezőgazdasági termelés céljából használják a tanyát.

A Bordányi Kiskertekben nem lakóépületként nyilvántartott mezőgazdasági épületekben is élnek családok. Némely ilyen épület nem a legmegfelelőbb lakhatás céljából.

(2010 adatok alapján az 569 tanyai épületből 155 lakatlan volt, és 28 összedőlt.)

Lakásállomány			
Év	**Lakásállomány** (db)	**Bérlakás állomány** (db)	**Szociális lakásállomány** (db)
2012	1 443	20	2
2013	1 482	20	2
2014	1 487	20	2
2015	1 490	20	1
2016	1 491	20	1
2017	na.	22	1

a) bérlakás-állomány

Egyre nagyobb igény mutatkozott leginkább az életpályát kezdő, még korlátozott anyagi lehetőséggel rendelkező helyi fiatal házaspárok részéről lakásmegoldás iránt. 2001-ben 10 bérlakás épült a községben, melyeket pályázat útján lehet igénybe venni. Az 53 m^2 nagyságú, összkomfortos lakások kényelmes lakhatási feltételeket biztosítanak a fiatal családoknak.

A bérlakások száma 2017 évben bővült; az önkormányzat megvásárolt egy lakóingatlant, melyből 2 lakás került kialakításra.

A külterületen élő idős, egyedülálló lakosok részéről nagy igény mutatkozott a község határain belül bentlakásos ellátási forma kialakítására, hiszen nem szívesen hagyják el a települést, de a tanyai életforma további fenntartása nehézségekbe ütközik.
Mivel az idősek otthonának építése és fenntartása magas anyagi terhet jelentett volna az Önkormányzatnak, így a fiatal házasok bérlakásának ötletéből kiindulva 2007. évben 8 lakásos garzonház épült a községben.

Az önkormányzati tulajdonú bérlakások bérbeadásának feltételeiről Bordány Község Önkormányzati Képviselő-testületének 6/2015. (III.31.) önkormányzati rendelete rendelkezik:

- A piaci alapon meghatározott lakbérű lakások bérletére kiírt pályázaton elsősorban azok a községben élő, állandó jellegű keresőtevékenységet végző fiatalok, illetve Bordányban foglalkoztatott szakemberek vehetnek részt, akik az önálló életvitelhez szükséges lakhatási feltételekkel nem rendelkeznek és vállalják, hogy a lakásbérleti szerződés megkötésétől számított 10 éven belül saját tulajdonú lakást szereznek. Az önerős lakásszerzési szándékot igazolni, vagy valószínűsíteni kell (lakáscélú előtakarékosság vállalása, telekszerzés stb.).
- Költségelven meghatározott lakbérű lakások bérletére kiírt pályázaton elsősorban azok a községben egyedül élő nyugdíjasok, vagy nyugdíjas házaspárok vehetnek részt, akik saját jövedelemmel rendelkeznek, szociálisan nem rászorultak, egészségi állapotuk kielégítő, az önálló életvitelhez szükséges lakhatási feltételekkel nem rendelkeznek, vagy rendelkeznek ugyan, de a továbbiakban a lakásbérlet lehetőségét kívánják választani.

b) szociális lakhatás

Az Önkormányzat tulajdonában két szociális lakhatást biztosító ingatlan állt, melyből 1 ingatlant az ott lakó család 2014 évben megvásárolt. Az 1 db szociális lakás egy vályog építésű felújításra szoruló tanyai ingatlan.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

Az Önkormányzat egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanokkal nem rendelkezik.

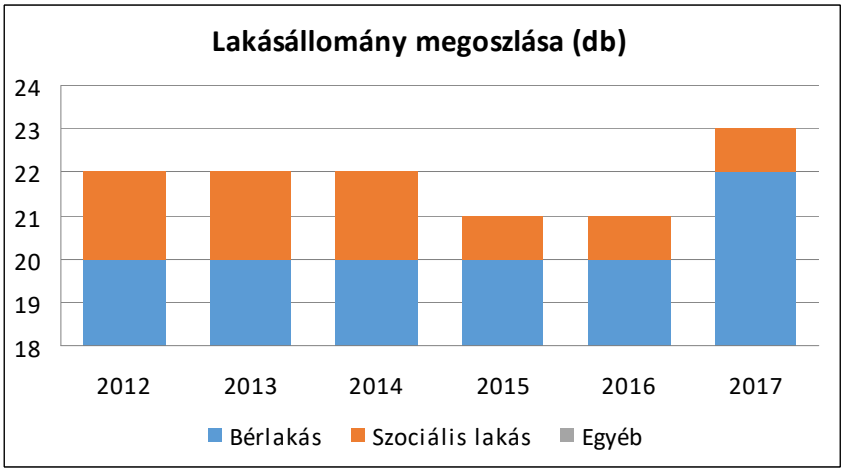

e) lakhatást segítő támogatások

- Lakhatást segítő támogatás az első lakáshoz jutók támogatása, mely támogatási formát a lakáshoz jutás helyi támogatásáról szóló 11/2015. (V.29.) önkormányzati rendelet szabályozza.
- A települési lakhatási támogatás a szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásaik viseléséhez nyújt hozzájárulást.

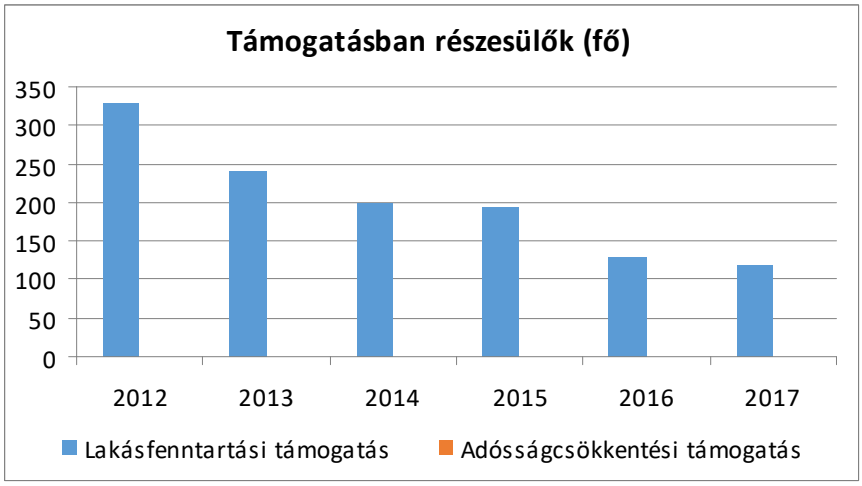

A fenti diagramra tekintve megállapítható, hogy Bordányban a lakásfenntartási (későbbiekben: települési lakhatási) támogatásban részesülők száma csökkenő tendenciát mutat. A csökkenés abból adódik, hogy a támogatási jogosultság feltételei-, így a családok egy főre jutó jövedelemhatára- az elmúlt években változatlan maradt, azonban a bérek/nyugdíjellátások kismértékben emelkedtek. Ennek hatására sok család kiesett a jogosultsági körből.

Az adósságcsökkentési támogatás településünkön nem releváns.

f) eladósodottság

Néhány esetben komoly probléma az eladósodás, különösen a hátrányos helyzetű alacsony jövedelmű idős vagy gyermekes családok esetében. Esetenként előfordul, hogy a közszolgáltatás valamelyikét kapcsolják ki a határidőre be nem fizetett számlák miatt. A Család-, és Gyermekjóléti

Szolgálat munkatársa segítséget nyújt a nehéz helyzetben lévő családok problémáinak kezelésében. (védett fogyasztó/ méltányossági kérelem, részletfizetés kérelmezése, stb.)

g) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

A falu kiterjedt tanyavilága miatt 90 km külterületi úthálózattal rendelkezik, melynek többsége nem portalanított. A külterületi dűlőutakat folyamatosan karbantartani szükséges. A belterület úthálózata 12. 717 km, ebből 9. 567 km portalanított.

Kerékpárúttal a falu belterületén rendelkezünk, melynek hossza 2.2 km. A települést szomszédos Üllés községgel (2,6 km), valamint Szeged város közigazgatási területének határával (4,7 km) összekötő kerékpárút pályázati forrásból a közelmúltban megvalósítására került.
A tömegközlekedést Szeged - Bordány között a Dél-alföldi Közlekedési Központ (DAKK) ZRt biztosítja, a munkanaponkénti 65-70 járat segítségével. 1999-től Bordány - Mórahalom között (érintve: Üllés, Forráskút, Zsombó, Zákányszék településeket) öt járat pár közlekedik, könnyítve a járás központjában elérhető közszolgáltatások igénybevételét.

Személyszállító gépjárművek száma lakosságszám arányában:
A KSH 2013. évi statisztikai adatai alapján a településen 1070 db a személygépkocsik gépjárművek száma. Ez a szám 2000 év óta 34%-os emelkedést mutat. Az adatokból megállapítható, hogy a személyszállító gépjárművek száma a lakosságszám arányához mérten (3278 fő) 35,35%.

A településen lévő összes lakások számából a vezetékes gázellátásba bekapcsolt lakások száma 941 volt (2012 .évi adat). Villamos energiával a külterület -, és belterület egyaránt ellátott, mintegy 1400 lakásban használnak vezetékes áramot.
A község belterületén a vezetékes vízellátás adott. A külterületi háztartásokban a kiépítés magas költsége miatt egyedi megoldással lehet a vízellátást biztosítani.

A külterületen élők, elsősorban rászoruló személyek napi közlekedéséhez, szolgáltatásokhoz való hozzáféréséhez nagy segítséget nyújt a tanyagondnoki szolgálat (szállítás, ügyintézés).

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

Bordányban telep/szegregátum nem található.

a) a telep/szegregátum mint lakókörnyezet jellemzői (kiterjedtsége, területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, lakásállományának állapota, közműellátottsága, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei, egyéb környezet-egészségügyi jellemzői stb.)

Nem releváns

b) a telepen/szegregátumokban élők száma, társadalmi problémák szempontjából főbb jellemzői (pl. életkori megoszlás, foglalkoztatottsági helyzet, segélyezettek, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya, stb.)

Nem releváns

c) szegregációval veszélyeztetett területek, a lakosság területi átrendeződésének folyamatai

Nem releváns

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. Törvény 5.§-a írja elő, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik:

- háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,
- fogorvosi alapellátásról
- alapellátáshoz kapcsolódó háziorvosi, gyermekorvosi és fogorvosi ügyeleti ellátásról
- védőnői ellátásról
- iskola-egészségügyi ellátásról

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Az egészségügyi alapellátás fejlesztésében az elmúlt években jelentős minőségi változás történt.
A lakossági szükségeltekhez hatékonyabban igazodó egészségügyi struktúra kialakítására került sor, ehhez hosszú távon biztosítottak a személyi és tárgyi feltételek egyaránt.
A fejlesztésekkel lehetővé vált, hogy a betegellátás mellett folyamatos a lakosság egészségi állapotának figyelemmel kísérése és javítása, ezt a célt szolgálja az egyes szakorvosi ellátások helyben történő igénybevételének lehetősége, valamint a rendszeres szűrőprogramok megszervezése.
A község lakossága egészségügyi állapotának javítása érdekében a képviselőtestület továbbra is támogatja a működés javítását célzó változtatásokat. Ennek érdekében a praxisok működéséhez költségvetési lehetőségeihez mérten pénzügyi támogatást biztosít.

A község területén az egészségügyi ellátás 2 felnőtt háziorvosi körzetben, 1 gyermekorvosi körzetben, valamint 1 fogorvosi körzetben történik. Betöltetlen orvosi praxis településünkön nincs.

A településen biztosított az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás.

A háziorvosi rendelőkben igénybe vehetők egyéb szolgáltatások: vérvétel, érvizsgálat, szemész szakorvosi vizsgálat, nőgyógyászati szakrendelés, gyógymasszás. A lakosoknak ezáltal lehetőségük nyílik a helyben történő egészségügyi szakszolgáltatások igénybevételére.

A védőnők a gyermekorvossal együttműködve ellátják az óvodai, iskolai egészségügyi feladatokat. Aktív szerepet vállalnak szűrőprogramok, egyéb preventív programok megszervezésében, lebonyolításában.

A vállalkozói formában működő Szent István Gyógyszertár a lakosság igényeihez igazodóan helyben biztosítja a gyógyszerellátást. A szombati nyitva tartással a hétvégi sürgősségi gyógyszerellátást biztosítottá teszi.

A fogászati ellátás szintén vállalkozói formában biztosított településünkön, amely az iskolások fogászati ellátását is magába foglalja.

b) prevenciós és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

Bordány Nagyközség Önkormányzata kezdeményezésére a civil szervezetek, a helyi vállalkozók összefogásával minden évben megrendezésre kerül az „Egészségvédelmi Hét”, amelynek legfőbb célja a prevenció és a szűrés.

A település lakossága egészségének védelme érdekében különféle szűrővizsgálatokon, valamint egészségvédelemről, egészségmegőrzésről, az egészséges táplálkozásról, a rendszeres testmozgás fontosságáról, stressz kezelésről szóló előadásokon vehetnek részt, szakorvosi tanácsadás és konzultáció igénybevételére is lehetőség nyílik.

A házi gyermekorvos a csecsemő- és gyermekgyógyászati-, iskola egészségügyi szakképesítéssel is rendelkezik, így szakmailag biztosított a község nevelési, oktatási intézményeiben tanuló gyermekek egészségügyi ellátása. A védőnői szolgálattal együttműködő gyermekorvosi ellátás a folyamatos szűrővizsgálatok által igyekszik minél előbb felismerni a gyermekkori betegségeket, rendellenességeket.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

A Móra Ferenc ÁMK Pedagógiai Szolgáltató Intézményegysége biztosítja a pedagógiai szakszolgálati feladatok ellátását. Ennek keretében térítésmentesen igénybe vehető nevelési tanácsadás, logopédiai szolgáltatás, korai fejlesztés, gondozás, valamint gyógypedagógiai tanácsadás.

Mórahalmon, a Napsugár Fejlesztő Ház Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye sajátos nevelést igénylő és fogyatékkal élő gyermekek, és fiatalok számára nyújt nappali ellátást.
A nappali ellátás igénybevételét a támogató szolgálat személyi szállító szolgáltatás biztosítja a településünkön élő súlyos fogyatékossággal élő fiatalok számára.

A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdőben több mint harminc féle gyógyászati kezelés vehető igénybe.. Érvényes betegbiztosítási kártyával rendelkező magyar állampolgárnak háziorvosi, szakorvosi beutaló ellenében térítésmentesen biztosított a fürdőben található gyógyszolgáltatások közül a reumatológus szakorvosi vizsgálat, a fizikoterápia, és a szárazföldi gyógytornakezelések.

A lakosság a Szegeden működő fejlesztő, rehabilitációs ellátásokat a szakmai jogszabályok előírásainak megfelelően, háziorvosi-, szakorvosi konzultáció alapján vehetik igénybe. A hozzájutást betegszállító szolgálat, tanyagondnoki szolgálat, illetve támogató szolgálat segítségével vehetik igénybe a rászoruló lakosok.

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

A gyermek-, szociális-, és munkahelyi étkeztetés szerződéses formában az önkormányzat tulajdonát képező étteremben vállalkozó bevonásával biztosított.

A közétkeztetésben résztvevők számára 2016. évtől diétás ebéd igénylésére is (diabetes) lehetőség nyílik, melynek igényléséhez szakorvosi igazolás benyújtása is szükséges.

Továbbá biztosított az ételallergiában szenvedő gyermekek közétkeztetése is.

A diétás ételt a HKTT Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központ zákányszéki telephelyén működő konyhája által biztosított.

Az óvodához kapcsolódó bölcsődei szárny 2010-ben épült meg. A bölcsődés illetve az óvoda 2 csoportjába járó gyerekek számára az itt kialakított (maximum 100 gyermekadag kapacitással bíró) konyhában főznek. 2018 évben pályázati forrásból a főzőkonyha bővítésre kerül, így hamarosan az összes óvodai csoport közétkeztetését fogja ellátni a konyha.

Az étkeztetésben résztvevők nagy hangsúlyt fektetnek az egészséges táplálkozásra, betartva a jogszabályok által előírt normákat.
Minden kis étkezés során a gyerekek kerti zöldségeket és gyümölcsöket kapnak, ezen kívül minden ebéd mellé gyümölcs jár. A bölcsődések a tízóraik során vagy gyümölcsöt, vagy 100 %-os gyümölcslevet fogyasztanak. Nem sok településen jellemző, ami a bordányi gyermekétkeztetésre igen, hogy a bolti májkrémek helyett a gyermekek házi készítésű pástétomokat, zöldségkrémeket ehetnek, ezen kívül sok a tejtermék az étrendjükben, valamint minimális só használat mellett csak zöldfűszereket alkalmaznak az ételek elkészítése során. Nincs másféle fűszer, sem ízfokozók.
Önkormányzatunk a közmunkaprogram keretében foglalkoztatottak által előállított friss zöldségek termesztésével a helyi közétkeztetést biztosító konyha igényeit igyekszik kielégíteni.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

A sportolás intézményi és tárgyi feltételei adottak településünkön. A település rendelkezik tornateremmel, aszfaltozott, füves sportpályákkal, játszóterekkel, amelyek felújítása, bővítése időről időre aktuális. Bár tárgyi lehetőségeink több sportág beindítását is lehetővé tennék, továbbra is a labdarúgás-centrikusság a jellemző. Az óvodás kortól különböző korosztályokban történik a játékosok felkészítése, a csapatok versenyeztetése.

2011. évben a Bordányi Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat támogatásával egy korszerű konditerem került kialakításra, amely az Integrált Közösségi Szolgáltató Tér és Községi Könyvtár épületében kapott helyet. A sportolni vágyókat a Bordányi Szövetkezeti Sportkör fogja össze, amely jelenleg két szakosztállyal -labdarúgás és kézilabda- működik.

A településen igénybe vehető sportolási területek sokszínűségéhez nagyban hozzájárultak és járulnak a településen élők, baráti körök, civil szervezetek. Megtalálható pl.: aerobik, zumba, kerékpározás, röplabda, tenisz, görkorcsolya, asztalitenisz, jégkorcsolya, futás, tollaslabda, stb.
Az általános iskola a nyári szünidőben éves rendszerességgel úszásoktatást szervez a mórahalmi gyógyfürdőbe.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Bordányban az önkormányzat saját fenntartásban szociális alapszolgáltatást nyújtó intézményt működtet (Integrált Szociális és Egészségügyi Központ). Az intézményhez tartozó épületek korszerűek, teljeskörűen akadálymentesítettek, így az igénybevételi feltételek biztosítják az esélyegyenlőséget.

Az intézményben igénybe vehető szolgáltatások az alábbiak:

- Tanyagondnoki szolgálat (3 körzet)
- Étkeztetés
- Házi segítségnyújtás
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- Idősek nappali ellátása
- Demens személyek nappali ellátása
- Pszichiátriai betegek nappali ellátása
- Támogató szolgálat
- Család-, és Gyermekjóléti szolgálat

A lakosok szükségletei alapján a szolgáltatások köre-, illetve a férőhelyek száma folyamatosan bővül, Az önkormányzat folyamatosan fejleszti a szociális védőhálót. Saját finanszírozásból 2012 év végétől működteti a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást. Az ellátást 43 háztartás veheti igénybe.
2017. évtől lakosok helyben, ingyenesen vehetnek igénybe pszichológiai szaktanácsadást valamint családterápiás segítségnyújtást.

g) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor

Mindenki az esélyegyenlőség alapján jut minden szolgáltatáshoz a településen. Esetleges hátrányos megkülönböztetés-, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt jelzés nem érkezett az önkormányzathoz.

h) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül

Az önkormányzat minden olyan pályázati és egyéb lehetőséget kihasznál, mely által segítséget tud nyújtani a rászoruló személyek és családok részére. Pl.: minden gyermek lakjon jól program (vetőmag), HH/HHH gyermekek részére nyári gyermekétkeztetés biztosítása, közmunkaprogram keretén belül zöldség termesztése és kiosztása, iskolás gyermekek részére a tanévben ingyenes kifli és tejtermék biztosítása, újszülöttek köszöntésére ajándékutalvány, stb.)

Az önkormányzat a Közalapítványán keresztül a bordányi lakóhelyű, kedvezőtlen anyagi körülményekkel rendelkező közép-és felsőoktatásban tanulmányokat folytató diákokat anyagilag támogatja.

A támogató szolgálat megszervezésével a helyben élő valamennyi fogyatékkal élő személynek és családjának támogatását kívánja elérni az önkormányzat.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai

Az önkormányzat a helyi kötelező közszolgáltatási feladatokat megszervezi. A humán szolgáltatások, a szociális és gyermekjóléti ellátások, a település üzemeltetési feladatai, a közterületek tisztántartása biztosított. A lakosok számára elérhetőek, megfelelő színvonalon működnek és minden jogos igényt kielégítenek.

Az egyes feladatok ellátása során együttműködik a helyi, civil szervezetekkel, gazdasági társaságokkal, a történelmi egyházzal a nemzetközi önkormányzatokkal (testvértelepülések: Detta (Románia), Csóka (Szerbia), Hódegyháza (Szerbia) és egyéb szervezetekkel.

Az önkormányzat fontosnak tarja a lakosok véleményét, a közügyekbe bevonja őket, melynek színterei különböző fórumok megszervezése (pl.: falugyűlés, civil fórumok, helyi vállalkozók fóruma, lakossági-, ifjúsági kérdőívek, stb.)

Közéleti tevékenységről tájékoztatás biztosítása:

A településen három a Faluház és Könyvtár szerkesztésében megjelenő média érhető el a lakosság számára:

- Bordányi Napló (havonta egyszer jelenik meg)
- Bordányi Hírek (havonta háromszor jelenik meg)
- Hírek Bordányból videó híradó (kéthetente foglalja össze a legfontosabb történéseket)

Községünk rendelkezik honlappal (www.bordany.com), melynek segítségével az információk elektronikus úton is rendelkezésre állnak.
Az "eMagyarország pont" lehetőséget nyújt a helyi lakosok ingyenes internet használatához, a település több pontján ingyenes WIFI elérhetőség biztosított.
A település életéről információk találhatók továbbá a közösségi weboldalakon is.

A könyvtárában mindenki számára hozzáférhető a településre vonatkozó főbb adatok, helyi önkormányzati jegyzőkönyvek, határozatok, rendeletek, mindez széles körű tájékoztatást biztosítanak.

A közművelődés intézményi feltételeit az Integrált Közösségi Szolgáltató Tér és Községi Könyvtár biztosítja, amely a változó igényekhez alkalmazkodva a közösségi ház funkció mellett klasszikus közművelődési-, közösségi-,könyvtári és szolgáltatói feladatokat lát el.

Főbb programok az intézményben: fórumok, fesztiválok, különböző témájú előadások, tanfolyamok, könyvajánlók, közönségtalálkozók, felolvasó délutánok, színház est, bálak, helyi-, környékbeli alkotók munkáiból kiállítások, közösségi programok, stb.

Szolgáltatások az intézményben: falugazdászi-, ügyvédi-, közüzemi szolgáltatók ügyfélfogadása-, internet használat e-magyarország hálózaton keresztül, elektronikus ügyintézés, stb.

A közösségi tér helyet biztosít a községben működő egyesületek, civil szervezetek, közösségek számára is.

A faluház többek között helyet ad a Gyermek és Ifjúsági Önkormányzat működésének, itt található a Bordányi Ifjúsági Információs Pont is.

A településen erős közösségi élet van jelen.
Különböző területeket képviselő szervezetek, baráti körök, klubok, egyesületek, civil szervezetek működnek. A civil szervezetek aktívak, sokszínű tevékenységeikkel a település fejlődéséhez járulnak hozzá.
Római Katolikus Egyházközség, Karitász helyi tagszervezet, Nefelejcs Nyugdíjas Klub, Borostyán Népdalkör, Bordány Sportkör, Magyar Technikai és Tömegsport klubok Szövetsége Bordányi Klubja, Bordányi Polgárőr csoport, Csongrád Megyei Mozgáskorlátozottak Egyesület bordányi csoportja, Vöröskereszt helyi alapszervezete, Kulturális és Szabadidős Egyesület, Gyermek és Ifjúsági Önkormányzat, Bordányi Ifjúsági Klub Egyesület, Hagyományőrző Egyesület, Baba-mama klub, Önkéntes Tűzoltó Egyesület, Bordányi Lóbarátok Köre, Motorosok Baráti Köre. Bordányi Amatőr Színjátszó Kör, stb.

b) közösségi együttélés jellemzői (pl. etnikai konfliktusok és kezelésük)

A településen etnikai konfliktusok nincsenek.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai (adományozás, önkéntes munka stb.)

Számos civil szervezet önkéntes munkájával és adományok közvetítésével enyhíti a hátrányos helyzetű családok mindennapjait. A szolidaritás és felelősség mind magánemberekben, mind a településen működő gazdasági szervezetekben jelen van. Jellemzően felajánlások, önkéntes munkában nyilvánul meg.

Településünkön a helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai közül legjellemzőbb a különböző intézményeknek, szervezeteknek – vöröskereszt helyi alapszervezte, család-, és gyermekjóléti szolgálat, óvoda, iskola, védőnői szolgálat, plébánia – való adományozás.
(pl.: tartós élelmiszer, helyi termelőktől idényjellegű zöldségek és gyümölcsök, használt, de jó állapotú ruházat, használt bútorok, háztartási és egyéb használati eszközök, gyógyászati segédeszközök, építőanyagok, önkéntes munka). A felajánlásokat ezen szervezetek továbbítják a rászoruló családok számára.

A bordányi KARITÁSZ csoport aktívan segíti a rászoruló családokat, személyeket.
Több alkalommal természetben nyújtott segítséget tudtak közvetlen vagy közvetett módon nyújtani a rászorulóknak (pl.: tartós élelmiszercsomagok, használt műszaki cikkek, egyéb használati tárgyak, bútorok, tűzifa, építőanyagok, PB palack, egészségügyi csomagok, iskolakezdési csomagok, iskolatáska akció, új fatüzelésű kályhák beszerzése, rászoruló gyermekek részére táboroztatás).

A településen élők összefogásának szép példája a belvízvédekezésben való összefogás (kézi-, gépi munkafelajánlás), a település egyes részein köztéri fásítási akcióban való önkéntes részvétel, az óvodai kerítés festése önkéntes munka felajánlásával, vagy a Föld Napja alkalmából szemétszedés akcióban való aktív közreműködés.

Az ifjúsági önkormányzat rendszeresen megszervezi Bordányban a fém és papírhulladék gyűjtést. A lakosok alkalmanként több tonna hulladékot gyűjtenek össze a fiatalok részére, mely értékesítéséből a bordányi fiatalok részére különböző programok kerülnek megvalósításra.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

Településünkön nem működik roma nemzetiségi önkormányzat.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	**Fejlesztési lehetőségek**
Tartós munkanélküliség. Munkanélküli-, szociális-, egészségügyi ellátás igénybevételi jogosultság ismeretének hiánya. A mélyszegénységben élők nem ismerik fel a környezetük által nyújtotta lehetőségeket. A mélyszegénység generációkon keresztül öröklődik.	Munkához jutás elősegítése. Értékteremtő közfoglalkoztatás folytatása. Atipikus foglalkoztatási formák szervezése. Egyéb helyi munkalehetőség biztosítása. Munkaügyi-, szociális-, egészségügyi ellátások élethelyzethez igazítása. Önfenntartó otthoni gazdálkodással, állattartással kapcsolatos információnyújtás, „munkára nevelés”. Felvilágosítás, életmód tanácsadó programok szervezése.
Alacsony iskolai végzettség. Szakképzettség hiánya.	Helyi felnőttoktatási rendszer átalakítása – a munkareő-piaci kínálathoz igazodó ingyenes szakképzések, átképzések biztosítása.
Lakhatási problémák fokozott jelenléte, adósságállomány újratermelődése.	Rezsitartozások csökkentésének elősegítése, a felhalmozódás elkerülése.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

A Magyar Országgyűlés 1991. évi LXIV. törvényében kihirdette a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezményt, majd a 47/2007. (V. 31.) sz. határozatával elfogadta a „Legyen Jobb a Gyermekeknek 2007-2032” Nemzeti Stratégiát. A dokumentumok fő céljai, hogy csökkentse a gyermekek és a gyermekeket gondozó családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit. Ez minden gyermekre egyenlően kiterjed, de azokra a gyermekekre kell különösen hangsúlyt helyezni, akiknek érdekei a megvalósítás és a hozzáférés során a legjobban sérülnek.

A közoktatást új alapokra helyezte a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény. A törvény deklarálta, hogy a nemzeti köznevelés biztosításában az elsődleges felelős az állam.
A köznevelési törvény 74.§ (1) bekezdése értelmében az állam gondoskodik a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. Az eddigi állami-önkormányzati feladatmegosztás jelentősen átalakításra került.

Az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként a bordányi Ádám Jenő Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola esetében 2017. január 1. napjától a Szegedi Tankerületi Központ jár el.

A bordányi Apraja - Falva Óvoda és Bölcsőde fenntartója továbbra is Bordány Nagyközség Önkormányzata.

4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői (pl. gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek stb.)

Településünkön a lakosságon belül a gyermekek aránya kis mértékben, de csökkenő tendenciát mutat. Míg 2011 évben a 0-14 éves gyermekek száma 481 fő volt, ez a szám 2017. évben csak 463 fő.

Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma					
Év	**Önkormányzati bölcsődék száma**	**Működő, bölcsődei férőhelyek száma**	**Bölcsődébe beírt gyermekek száma**	**Szociális szempontból felvett gyerekek száma**	**Nem önkormányzati bölcsődék száma**
2012	1	14	31	0	0
2013	1	14	27	0	0
2014	1	14	30	0	0
2015	1	14	30	0	0
2016	1	14	33	0	0
2017	1	14	26	0	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

Óvodai nevelés adatai						
Év	**3-6 éves korú gyermekek száma**	**Óvodai gyermekcsoportok száma**	**Óvodai férőhelyek száma**	**Óvodai feladatellátási helyek száma**	**Óvodába beírt gyermekek száma**	**Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma**
2012	242	5	140	1	120	0
2013	227	5	140	2	122	0
2014	241	6	140	2	121	0
2015	236	6	143	2	120	0
2016	228	5	143	2	110	0
2017	203	6	143	2	116	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

Óvodai nevelés adatai		
ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG	**db**	
Az óvoda telephelyeinek száma	1	
Hány településről járnak be a gyermekek	4	
Óvodai férőhelyek száma	95+48=143	
Óvodai gyermekcsoportok száma	6	
Az óvoda nyitvatartási ideje (...h-tól ...h-ig):	6:30-17:00 óráig (napi 10,5 órában)	
A nyári óvoda-bezárás időtartama: ()	augusztus vége (2 hét)	
Személyi feltételek	**Fő**	**Hiányzó létszám**

Óvodapedagógusok száma	13	0
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	12	0
Gyógypedagógusok létszáma	0	0
Dajka/gondozónő	6	0
Kisegítő személyzet	3	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatgyűjtés

Az adatokból is jól látszik, hogy a 100 fős óvodai férőhely száma az elmúlt években kevésnek bizonyult. Az önkormányzat lehetőségeihez mérten átmeneti megoldásként az iskolaépületben alakított ki két csoportszobát a nagycsoportosok számára. 2013 évtől így két helyen látta el szakmai feladatát az intézmény.
Az önkormányzat kiemelt céljává vált a bölcsőde-, és óvodafejlesztés.
Sikeresen benyújtott pályázatnak köszönhetően 150 millió forintos költségvetésből tudja megvalósítani az önkormányzat az intézmény fejlesztését, mint pl.: két csoportszoba építése, bölcsődei konyha bővítése, konyha-technikai eszközök beszerzése, csoportszobai bútorok megvásárlása, stb. A beruházás várhatóan 2018. év végére készül el.

Általános iskolában tanulók száma, általános iskolai napközis tanulók száma					
Tanév	**Általános iskola 1-4. évfolyamon tanulók száma** (gyógypedagógiai oktatással együtt)	**Általános iskola 5-8. évfolyamon tanulók száma** (gyógypedagógiai oktatással együtt)	**Általános iskolások száma**	**Napközis általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban** (iskolaotthonos tanulókkal együtt)	
	fő	**fő**	**fő**	**fő**	**%**
2011/2012	117	108	225	87	38,7%
2012/2013	126	119	245	136	55,5%
2013/2014	114	109	223	128	57,4%
2014/2015	123	110	233	153	65,7%
2015/2016	126	110	236	166	70,3%
2016/2017	125	114	239	163	68,2%

Forrás: TeIR, KSH Tstar

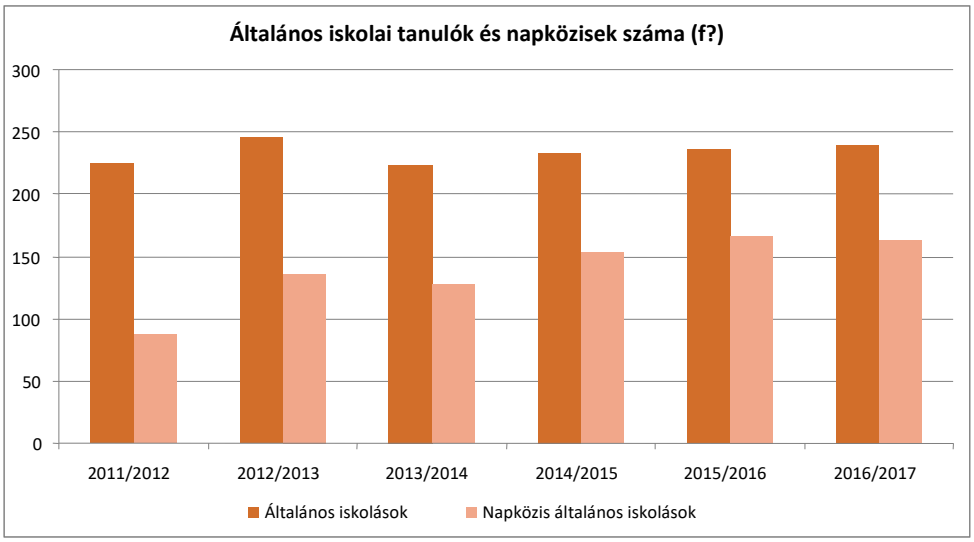

a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékossággal élő gyermekek száma és aránya, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Védelembe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. Amennyiben a szülő, vagy törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátás önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy a segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a gyámhatóság a gyermeket védelembe veszi.

A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

A gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt.-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

A bordányi Integrált Szociális és Egészségügyi Központ Család-, és Gyermekjóléti Szolgálatánál megjelenő, valamely problémában érintett veszélyeztetett gyermekek aránya 2013. évben kiemelkedően magas volt, majd ezt követően csökkenést mutatott, azonban 2017. évben az arány megegyezik a 2012 évi adatokkal. 5 éves átlagban a nyilvántartott veszélyeztetett gyermekek száma 28 fő.

A védelembe vett kiskorúak száma minden évben 7-8 fő között mozgott.

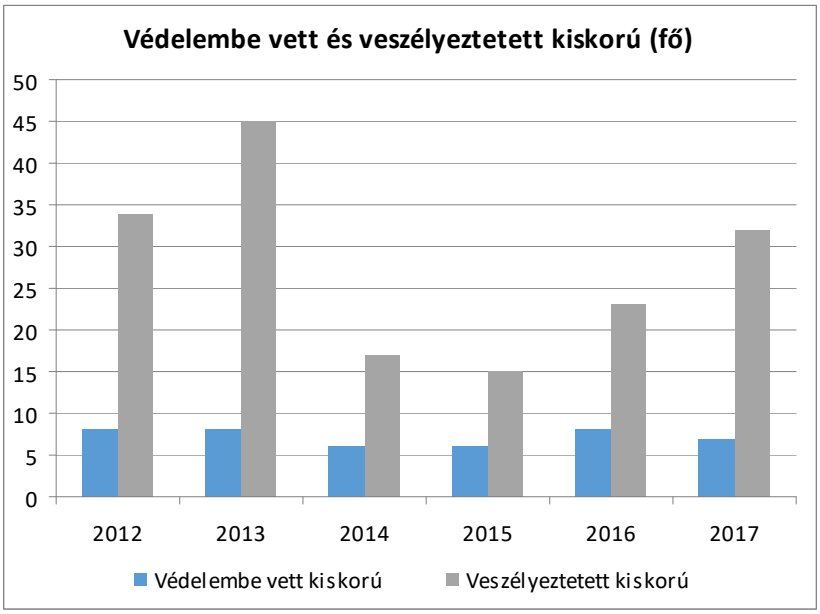

Forrás: ISZEK Család-, és Gyermekjóléti Szolgálat

2016. évtől a Család-és Gyermekjóléti Központ a járásszékhelyen, Mórahalom városban kezdte meg működését a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központ intézmény keretein belül.
A központ feladatai közé tartozik (a járás egész területén) gyermekvédelemhez kapcsolódó hatósági intézkedések, készenléti szolgálat biztosítása, járás területén a jelzőrendszer munkájának

koordinálása, speciális szolgáltatások nyújtása, kapcsolattartási ügyelet biztosítása, utcai szociális munka, iskolai szociális munka, családterápia-, családkonzultáció biztosítása, pszichológiai tanácsadás.

A bordányi Család-, és Gyermekjóléti Szolgálat szorosan együttműködik a Központtal. A gyermekvédelmi hatósági ügyekben érintett családok és gyermekek esetében a Család – és Gyermekjóléti Központ esetmenedzsere, valamint a Szolgálat családsegítője közösen gondozzák az érintett családokat.

A családsegítő szakember egész éves munkájának nagyobb részét a veszélyeztetettség megelőzése, feltárása, valamit a meglévő veszélyeztetettség és az ebből adódó hátrányos helyzet csökkentése és megszüntetése teszi ki. A veszélyeztetettség kialakulását több tényező együttesen hozza létre, szinte nincs olyan eset, ahol csak és kizárólag egy veszélyfaktor adja a veszélyeztetettség alapját.

A szolgálat tapasztalatai alapján a legjellemzőbb és legnagyobb számban jelentkező veszélyfaktorok:

- család nehéz szociális, anyagi helyzete
- családok széteséséből adódó mentális zavarok megjelenése, anyagi helyzet romlása
- családokban megjelenő nevelés-, gondozás, szeretet hiánya (elhanyagolás)
- súlyos betegség jelenléte a családban (családtag hosszú vagy súlyos megbetegedése – normálistól eltérő élethelyzetben való folyamatos tartózkodás)
- családban deviáns viselkedés jelenléte (szülő alkoholizmusa)
- gyermek megromlott mentális állapota, személyiségzavara (mely lehet pl.: családi nevelés hibáiból- túlzott szigor, következetesség hiánya, a gyermek képességeit meghaladó magas elvárások, érzelmi elhanyagolás)
- gyermekek ellen irányuló bántalmazás (sokszor nehezen bizonyítható)

A gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése érdekében a szolgálat:

- tájékoztatja a szülőt, a gyermeket mindazon jogokról, támogatásokról és ellátásokról, amelyek összefüggésben állnak a gyermek testi, lelki egészségének biztosításával, családban történő nevelkedésének, vagy a gyermek számára szükséges védelem biztosításának elősegítésével,
- a családtervezési, a pszichológiai, a nevelési, az egészségügyi, a mentálhigiénés, a káros szenvedélyek megelőzését célzó tanácsadást végez, illetve szakmai kompetencia hiányában az ezekhez való hozzájutását megszervezi,
- a válsághelyzetben lévő várandós anyát támogat, segíti, tanácsokkal ellátja, valamint szociális szolgáltatásokhoz és a gyermekjóléti alapellátáshoz, különösen a családok átmeneti otthonában igénybe vehető ellátáshoz való hozzájutását megszerezi,
- szabadidős programot szervez gyermekek részére, illetve más szervezetek által szervezett programokba bekapcsolódik,
- a hivatalos ügyek intézését segíti.

A gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében:

- a veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszert működteti a nem állami szervek, valamint magánszemélyek részvételét elősegíti a megelőző rendszerben, az együttműködést megszervezi és tevékenységüket összehangolja,
- a veszélyeztetettséget előidéző okok feltárására törekszik és ezek megoldására javaslatot készít,
- a veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszeri tagokkal, személyekkel és intézményekkel való együttműködést szervezi, tevékenységüket összehangolja,

- tájékoztatást nyújt az egészségügyi intézményeknél működő inkubátorokról, illetve abba a gyermek örökbefogadásához való hozzájárulás szándékával történő elhelyezésének lehetőségéről

A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében:

- a családgondozást végez (a gyermek problémáinak rendezése, a családban jelentkező működési zavarok ellensúlyozása érdekében),
- a családi konfliktusok megoldását segíti elő,
- kezdeményezi egyéb gyermekjóléti alapellátások, szociális alapszolgáltatások, egészségügyi ellátások, a pedagógiai szakszolgálatok igénybevételét; súlyosabb fokú veszélyeztetettség esetén a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését, nevelésbe vételét
- javaslatot készít veszélyeztetettség mértékének függvényében;
    - a gyermek védelembe vételére a központ részére,
    - a gyermek tankötelezettsége teljesítésének előmozdítására,
    - a családból történő kiemelésére a központ haladéktalan értesítése mellett

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet

A Gyvt. 67/A.§. határozza meg pontosan a hátrányos helyzet, valamint a halmozottan hátrányos helyzet fogalmát.

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált fiatal felnőtt, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettségű
  (legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik) – önkéntes a válaszadás!
- a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottságú
  (aktív korúak ellátására jogosult vagy tartós ideig álláskeresőként nyilvántartott)
- a gyermeknek elégtelen a környezete, illetve lakáskörülményei
  (a gyermek szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben él, vagy félkomfortos-, komfort nélküli, vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek)

Halmozottan hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált fiatal felnőtt, aki esetében a fenti meghatározások közül legalább kettő fennáll.

2013. szeptember 1. napjától jegyzői hatáskörbe került a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak hátrányos (HH), illetve halmozottan hátrányos (HHH) helyzetének megállapítása, mely az alábbiak szerint alakult:

Megállapított hátrányos helyzet típusa:	2013	2014	2015	2016	2017
HH	3	10	38	33	33
HHH	NR	7	6	5	

Forrás: Polgármesteri Hivatal

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény célja a szociális alapon rászoruló kiskorúak, valamint a közoktatási intézményben tanuló nagykorúak anyagi támogatása.

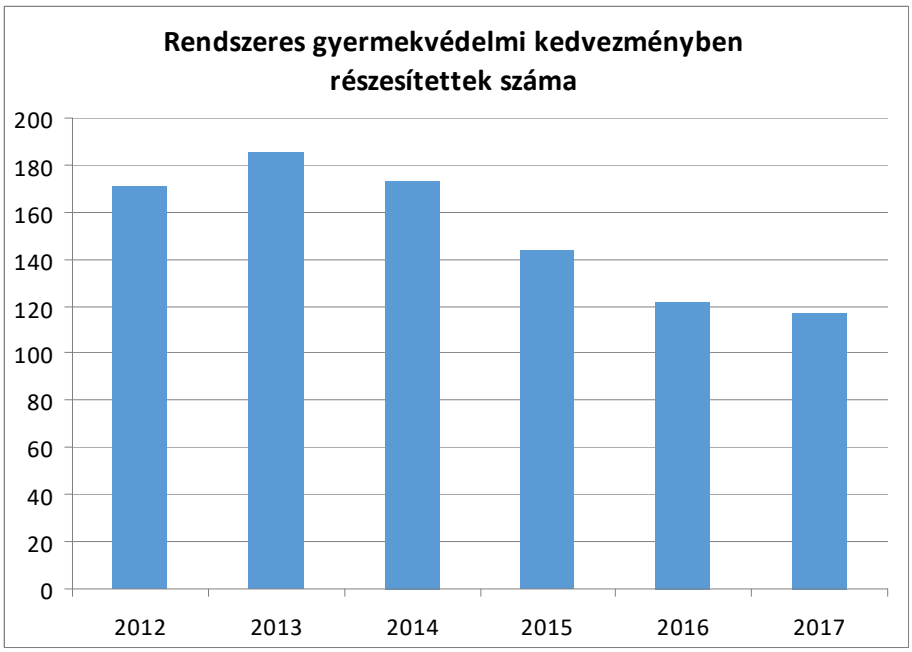

Forrás: Polgármesteri Hivatal

A táblázatból látható, hogy a támogatásra jogosultak száma évről évre csökken.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők számának csökkenése azzal magyarázható, hogy a szülő a jogosultság meghosszabbítását nem kérelmezi ismeretlen ok miatt, vagy a családban az egy főre jutó jövedelem meghaladja a Gyvt.-ben meghatározott jövedelemhatár mértékét.

A jogszabályban a jövedelemhatár az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegéhez kerül meghatározásra. Mivel az öregségi nyugdíjminimum évek óta változatlan mértékű, a bérek és egyéb jövedelmek pedig emelkedtek, így sok család elesik ettől a támogatási formától.

c) gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők száma, aránya

A gyermekvédelmi települési támogatásban részesülők száma átlagosan 25-30 közötti létszám.

A támogatásban részesíthető az a hátrányos helyzete miatt segítségre szoruló gyermek, ill. fiatal felnőtt, akinek családja időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került.

A helyi rendelet alapján a támogatás pénzbeli vagy természetbeni támogatásként adható. A természetbeni támogatás lehet pl.: Erzsébet utalvány, ruházati utalvány, térítési díj, stb.)

A fentieken túl Bordány Nagyközség Önkormányzata rendkívüli települési támogatásként élelmiszer-utalványt, gyógyszer-utalványt, mezőgazdasági termény támogatást, illetve tűzifa támogatást is nyújt a gyermeket nevelő rászoruló családok részére.

Kedvezményes óvodai - iskolai juttatásokban részesülők száma					
Év	**Ingyenes étkezésben résztvevők száma óvoda**	**Ingyenes étkezésben résztvevők száma iskola 1-8. évfolyam**	**50 százalékos mértékű kedvezményes étkezésre jogosultak száma 1-13. évfolyam**	**Ingyenes tankönyv-ellátásban részesülők száma**	**Nyári étkeztetésben részesülők száma**
2012	53	106	62	142	36
2013	61	111	67	na.	49
2014	44	105	56	na.	53
2015	100	89	65	na.	54
2016	106	92	69	na.	55
2017	109	46	74	na.	51

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

A táblázatból látható, hogy az ingyenes étkezésben részesülő gyermekek száma növekedett az elmúlt 5 évben. A nyári gyermekétkeztetésben (egyszeri melegétel) részesíthető gyermekek számának alapját a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részsülők száma adja, mely szintén emelkedést mutat.

d) kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők száma, aránya

A gyermekek egészséges fejlődésének alapfeltétele az egészséges étkezés. A mélyszegénységben élő gyermekek közül otthon nem biztos, hogy megfelelő mennyiségű egészséges táplálékhoz jutnak. Ezért nagy jelentőségű az önkormányzat által szervezett intézményekben történő közétkeztetés. Az önkormányzat a Gyvt. alapján biztosítja a normatív kedvezményeket.

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek száma, aránya

Magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermek nem él a településen.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

Szegregált, telepszerű lakókörnyezet Bordány településen nincs.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossággal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok)

A körzeti védőnői szolgálat feladata az egészségügyi alapellátás részeként- a családok egészségének megőrzésére, segítésére irányuló megelőző tevékenység, valamint a betegség kialakulásának, az egészségromlásnak a megelőzése érdekében végzett egészségnevelés. A körzeti védőnő gondozási tevékenységét azon családok körében végzi, ahol várandós és gyermekágyas anya, ill. 0-6 éves korú gyermek él.
A védőnők feladataikat védőnői körzetek szerint látják el. A védőnői körzetek száma 2.

Ellátottak köre:

- A településen élő várandós anyák,

- 0-14 évesek, ill. serdülők és családtagjaik

A védőnők naponta önálló védőnői tanácsadás keretében fogadják a gondozottjaikat, hetente, meghatározott időpontban nővédelmi, családtervezési tanácsadást is tartanak. Ezen felül vezetik a baba-mama klubot, baba ruhabörzét-, fejlesztő programokat szerveznek (pl.: babamasszás, zenés játékos babaringató program, speciális torna, stb.) Évente több alkalommal ultrahangos nőgyógyászati rákszűrést szerveznek, köszöntik az édesanyákat az Anyatejes Világnapon.

A védőnői szolgálat a veszélyeztetett gyermekek valamint nehézséggel küzdő családok érdekében napi szintű kapcsolatot tart a család- és gyermekjóléti szolgálat munkatársával, aktív részesei az észlelő-, jelzőrendszer munkájában.

A védőnői szolgálat gondozási számait Bordány községre vonatkozóan az alábbi táblázat foglalja össze:

	2012. év	2013.év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év
Gondozott családok száma	187	174	179	173	164	167
Az év folyamán nyilvántartott várandós anyák száma	48	36	44	40	35	40
Fokozott gondozást igénylő várandós anyák száma	17	9	15	13	8	8
Évben születések száma	35	24	36	30	25	27
1-3 éves gyermekek	58	56	58	70	69	58
3-6 éves gyermekek	134	133	121	121	113	106
Önálló védőnői tanácsadáson megjelent gondozottak száma az év folyamán	1135	984	896	1158	824	832
Családlátogatások száma az év folyamán	1098	965	1009	994	896	886
Szaklátogatások száma az év folyamán	1573	1325	1364	1340	1235	1175

Forrás: Védőnői szolgálat

Iskola és Óvoda egészségügyi feladatok ellátásáról

A bordányi Védőnői Szolgálat ellátotti körébe tartoznak a község alapfokú oktatási intézményébe járó iskoláskorú gyermekek. A tanév folyamán a védőnő szervezi a védőoltásokat, szűrővizsgálatokat, higiénés vizsgálatokat. Kiemelt feladatnak tartja az egészségmegőrző előadásokat, iskolai egészség napon való aktív részvételt. A 2015-ben elvégzett Családi életre nevelő szakképesítés megszerzése után a 2016/2017-es és 2017/2018-as tanévben a felső tagozatban rendszeres, egymásra épülő előadások kerülnek megszervezésre a szexualitás témakörében.

	2014/2015. tanév	2015/2016. tanév	2016/2017. tanév	2017/2018. tanév
Kötelező szűrővizsgálaton részt vett gyermekek száma	125	109	113	126

Forrás: Védőnői szolgálat

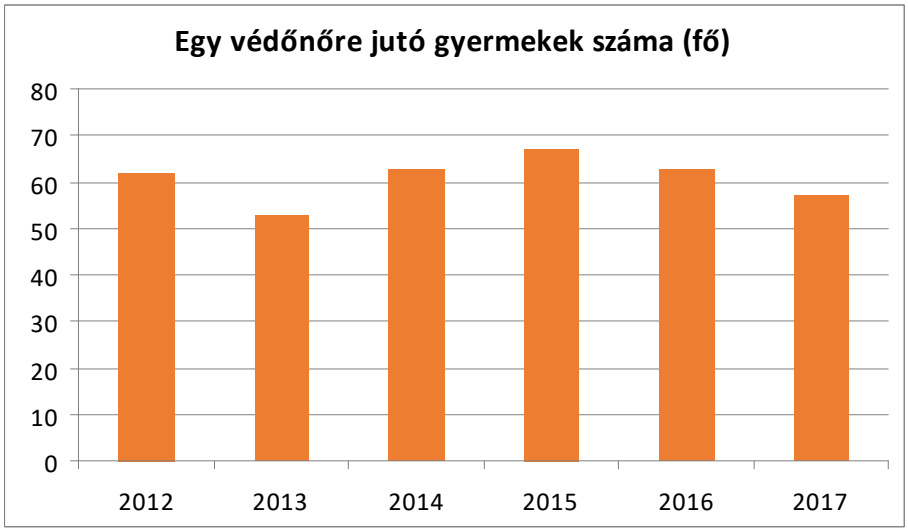

A táblázatban a 0-3 éves gyermekek létszáma jelenik meg, de a területi védőnők 6 éves korig gondozzák a gyermekeket és a gondozotti létszámhoz tartoznak a várandós anyák is, illetve az oktatási intézményben végzett egészségügyi szűrési feladatok. Tehát a tényleges ellátotti létszám jóval magasabb.

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

A község területén önálló házi gyermekorvosi szolgálat helyben igénybe vehető, betöltetlen házi gyermekorvosi praxis nincs.

Gyermekorvosi ellátás jellemzői					
Év	**Betöltetlen felnőtt háziorvosi praxis/ok száma**	**Háziorvos által ellátott személyek száma***	**Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma ***	**Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma**	**Házi gyermekorvosok száma**
2012	0	21494	5939	na	1
2013	0	21702	5270	na	1
2014	0	21411	5440	na	1
2015	0	22253	5552	na	1
2016	0	22556	5980	na	1
2017	0	na	na	na	1

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatgyűjtés **megjelentek és meglátogatottak száma*

Fogászati szűrést az iskola-egészségügyi feladatok keretében látja el a fogorvos. Minden héten kijelölt napon iskolafogászati rendelés működik. Rendszeres az iskolás korú gyermekek fogászati szűrővizsgálata. A fogorvos preventív jellegű előadásokat, szaktanácsadást tart a településen élő gyermekek és szüleik részére.

A gyermekek szakorvosi ellátását járási központban (Mórahalom), valamint a megyeszékhelyen (Szeged) lehet igénybe venni, mely városok a település 20 km-es vonzáskörzetében helyezkednek el.

c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A Móra Ferenc ÁMK Pedagógiai Szolgáltató Intézményegysége biztosítja a pedagógiai szakszolgálati feladatok ellátását. Ennek keretében térítésmentesen igénybe vehető nevelési tanácsadás, logopédiai szolgáltatás, korai fejlesztés, gondozás, valamint gyógypedagógiai tanácsadás.

Mórahalmon, a Napsugár Fejlesztő Ház Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye sajátos nevelést igénylő és fogyatékkal élő gyermekek, és fiatalok számára nyújt nappali ellátást.

Az Apraja–Falva Óvoda és Bölcsőde befogadó készsége lehetőséget nyújt a sajátos nevelési igényű (továbbiakban: SNI) gyermekek és a nem sérült gyermekek szociális tanulási folyamatai számára.
Az intézményi innovációk az óvodai nevelésben is jelentős minőségi javulást eredményeznek.
Az Apraja–Falva Óvoda és Bölcsőde a nevelési programjában célként tűzte ki az esélyteremtő, együttnevelő pedagógiai környezet megteremtését, melyben hangsúlyozott fontosságú a speciális fejlesztés és az együttnevelés gyakorlatának általánossá tétele.

A sajátos nevelési igényű gyermek inkluzív óvodai nevelésének sikere a másságot elfogadó környezet, a sérülés specifikus személyi, tárgyi feltételek megteremtésével szolgálja, elősegíti a harmonikus személyiségfejlődést.

Az esélyteremtő óvodánk funkciójánál fogva nem szegregáló, hanem befogadó intézmény.
A törvényi megfeleltetés értelmében, óvodánkban a fogyatékosság súlyossága szerinti gyermeket lehet integrálni.

Az integrálás célja a 3-7-(8) éves sajátos nevelési igényű, Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján integrálható gyermekek normál óvodai nevelés során – részükre biztosított speciális fejlesztés mellett – gyermeki jogaikat is gyakorolva, szociálisan, értelmileg, érzelmileg az iskolai életre érettté váljanak. Mind az ép, mind az SNI gyermekek számára adjon lehetőséget az egymással való kommunikációra, egymás megismerésére és elfogadására.

Az integrálás mindenkor az aktuális igényekhez és lehetőségekhez igazodva történhet:

1. Részleges integrációval illeszkedik az óvodai hálózatba:
   A gyerekek a nap egy részében szakellátás keretében logopédus, beszédfejlesztő pedagógus és mozgásfejlesztő terapeuta rásegítésével irányított, egyéni fejlesztési terv alapján állapotuknak megfelelő ellátásban részesülnek.
   A nap többi részében természetes módon kapcsolódva vesznek részt az óvodai életben.
2. Az óvodai csoportokba teljes integrálással:
   A gyerekek óvodai tartózkodásuk teljes idejét a működő csoportokban töltik, fejlesztésük saját csoportjukban történik

Mindkét mód biztosítja azt a gyerekek számára szükséges speciális fejlesztést, amely a következő életszakaszban (iskolában) történő eredményes továbbfejlődéshez szükséges.
Az óvodai oktatásban kompetencia alapú nevelés és oktatás működik, mely rendszer kiépítése nagymértékben elősegíti a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását, erősítését.

d) gyermekjóléti alapellátás

Bordányban az Önkormányzati fenntartású Integrált Szociális Egészségügyi Központ keretén belül működik Család-, és Gyermekjóléti Szolgálat.

A család – és gyermekjóléti szolgáltatás segítséget nyújt Bordány területén élők számára a szociális és mentálhigiénés problémák, illetve a krízishelyzet megoldásában az ilyen élethelyzethez vezető

okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából. Alapvető célja a gyermekek családjukban történő nevelkedésének elősegítése.

A család – és gyermekjóléti szolgálat szervezési, szolgáltatási és gondozási feladatokat végez. Ellátja az 1997. évi XXXI tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 39. § (2)–(4) bekezdése, 40. §-a, valamint az 1993. évi III. tv a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról 64. §-a szerinti feladatokat.

Gyermekjóléti alapellátás keretében a helyi önkormányzat biztosítja a településen élő gyermekek és családjaik számára a bölcsődei ellátást.

e) gyermekvédelem

A család- és gyermekjóléti szolgálat működteti a településen az észlelő- és jelzőrendszert, a veszélyhelyzetek megelőzése, megszüntetése érdekében.

A gyermekvédelem területén megállapítható, hogy az ügyek egyre bonyolultabbak, összetettebbek, a gyermekek érdekeinek leginkább megfelelő döntés meghozatala, a tényállások tisztázása, egyre nehezebb feladat elé állítja a szakembereket, ezért nagyon fontos az észlelő-, jelzőrendszeri tagok közötti szoros és hatékony együttműködés.

A jelzőrendszer hatékony működése az alapja és egyben elengedhetetlen feltétele annak, hogy családon belüli problémák, a gyermekek veszélyeztetettsége még időben kiderüljön, megelőzve a később esetleg már helyrehozhatatlan károkat okozó problémákat, tetteket.

A jelzőrendszeri tagoknak törvényi kötelezettsége, hogy a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében jelzéssel éljenek a gyermek veszélyeztetettsége esetén a család, és gyermekjóléti szolgálat felé, illetve szükség esetén hatósági eljárást kezdeményezzenek a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén.

Gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés alatt álló gyermek védelme esetén a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Család-, és Gyermekjóléti Központ (székhelye: Mórahalom) jár el.

f) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

Mórahalom Járás Közigazgatási területén működő Család-, és Gyermekjóléti Központ feladata a Járás Közigazgatási területén készenléti szolgálat működtetése.
A készenléti szolgálat célja: a Család-, és Gyermekjóléti Központ nyitvatartási idején kívül, krízishelyzet esetén a Járás Közigazgatási területén élő lakosság számára, a családban és a gyermeknevelésben felmerülő azonnali segítség, tanácsadás, és a tájékoztatás nyújtása telefonon keresztül.

Az ingyenesen hívható Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat elérhetőségéről rendszeresen tájékoztatásban részesülnek a lakosok (közintézményekben plakátok, honlap, helyi újság).

A megyeszékhelyen (Szeged) érhető el Gyermekek Átmeneti Otthona és Családok Átmeneti Otthona, melyek átmeneti elhelyezést biztosítanak a krízishelyzetben lévő gyermekek és családok számára.

g) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés

A gyermekek részére folyamatos szabadidő eltöltést biztosít a Faluház, ahol bárki ingyenesen használhatja a számítógépeket, hozzáfér az internethez.

A faluházban működő Bordányi Ifjúsági Információs Pont (BIIP), valamint a Gyermek és Ifjúsági Önkormányzat délutánonként, valamint hétvégén várja a gyermekeket és fiatalokat tartalmas szabadidő eltöltésére. A BIIP-ben lehetőség van különböző társasjátékok kipróbálására, filmnézésre, zenehallgatásra, internet használatára, a kialakított melegítőkonyhában lehetőség van sütni-főzni. A korosztály számára számos színes közösségi programokat, kirándulásokat, sport programokat szerveznek.

Rendszeresen szerveződnek szünidei táborok az önkormányzat és intézményei, GYIFÖ, iskola, civil és karitatív szervezetek, szervezésében.

A gyermekek részére a tábor ideje alatt egész napos felügyelet biztosítása mellett különböző közösségi programok kerülnek megvalósításra. A szervezők arra törekednek, hogy értéket, tudást közvetítsenek a gyerekek részére játékos formában. A gyermekeknek ezeken az alkalmakon lehetőségük nyílik közösen kézműves foglalkozásokon részt venni, társasjátékozni, énekelni, sportolni, kirándulni, stb.

A gyermekek egészségvédelmét szolgálja, hogy 2016. évben a bordányi Apraja-Falva Óvoda és Bölcsődében sószoba került kialakításra annak érdekében, hogy kevesebb légúti megbetegedés legyen a gyermekközösség körében.

2017 szeptemberében az oviban is indult KSG - Okosító torna csoport. A foglalkozások célja, hogy a 3-6 éves gyermekek idegrendszeri érését támogassa játékos, mozgásos formában. Ezzel megelőzve a tanulási nehézségeket és segít felkészülni az iskolaérettségre. Ugyanakkor indult a Mocorgó- torna is, melynek célja: lábboltozat erősítése, tartásjavítás, korrekciós gyakorlatok játékos formában, izomzat erősítése, játékos mozgásfejlesztő gyakorlatok. Délutánonként néptánc foglalkozáson is részt vehetnek az érdeklődő gyerekek.

Az óvodában 2018 évben került átadásra az óvodában egy multifunkcionális Ovi-sportpálya is.

Számos sportolási lehetőség nyílik a településen élő gyerekek és fiatalok részére. Pl.: konditerem (látogatók száma: 1187 fő/év), aszfaltos, füves sportpályák, játszóterek, korszerű sportcsarnok biztosítja a helyszíneket. Igénybe vehető sportfoglalkozások: foci, kézilabda, röplabda, tollaslabda, tenisz, görkorcsolya, zumba, aerobik, karate, ping-pong, kerékpározás, stb.

A szervezetek pályázati források kihasználásával, valamint önkéntes munkájukkal igyekeznek térítésmentessé tenni a programokon való részvételt annak érdekében, hogy a rászoruló gyermekek is részt vehessenek a színes programokon. Amennyiben ez nem valósítható meg, úgy az önkormányzat egyedi támogatást nyújt a rászoruló gyermekek családjai részére, hogy a táboroztatás költségeit részben vagy egészben átvállalja.

A művészeteket kedvelő fiataloknak lehetőségük van az általános iskolában működő alapfokú művészetoktatás valamely tanszakán képezni magát:

- Zeneművészeti ág: akkordikus tanszak, billentyűs tanszak, fafúvós tanszak, pengetős tanszak, kamarazene tanszak, zeneismeret tanszak
- Táncművészeti ág: modern tánc
- Képző-, és iparművészeti ág: grafika és festészet tanszak, szobrászat és kerámia tanszak

h) gyermekétkeztetés (intézményi, hétvégi, szünidei) ingyenes tankönyv

A képviselő-testület a gyermekek napközbeni ellátását, az óvodai gyermekétkeztetést az Apraja-Falva Óvoda és Bölcsőde intézményében, az iskolai gyermekétkeztetést közvetlenül az Önkormányzat által biztosítja.

Szünidei gyermekétkeztetés

A települési önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetés keretében a déli meleg főétkezést a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek részére ingyenesen biztosítja.

A Gyvt. mindenkori hatályos rendelkezése alapján a HH/HHH kiskorú gyermekek részére a szünidei étkezést kötelezően biztosította központi költségvetésből az önkormányzat. Ezen túl a nyári és a téli szünet munkanapjain is rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek részére is lehetőséget biztosított az ingyenes étkezésre, melynek költségeit saját forrásból biztosított.
Az étkezés lebonyolítását az ISZEK biztosítja, igény szerint az étel házhoz szállítását is megszervezi a tanyagondnoki szolgálat közreműködésével.

Ingyenes tankönyveket 2018. évtől az általános iskola minden tanulója ingyenes megkap.

i) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor járási, önkormányzati adat, civil érdekképviselők észrevételei

A szolgáltatások nyújtásakor településünkön nem sérül az egyenlő bánásmód követelménye.

j) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) az ellátórendszerek keretein belül

Az önkormányzat, közalapítványok, intézmények, helyi civil szervezetek, karitatív szervezetek, magánszemélyek a hátrányos helyzetű családoknak az élethelyzetből adódó problémáknak megfelelően természetbeni és anyagi támogatással, önkéntes munkával, adományokkal segítséget nyújtanak a hátrányos helyzetű gyermekeket nevelő családoknak.

Az önkormányzat a hátrányos helyzetű gyermekek bejárási feltételeinek javítása érdekében anyagi segítséget nyújt a családoknak, illetve igény esetén a szociális alapszolgáltatás keretei között működtetett tanyagondnoki szolgálat személygépkocsijával gondoskodik a külterületen élő gyermekek szállításáról. Az önkormányzat a tanyai utak rendszeres karbantartását végzi, ezzel is elősegíti a tanyán élők esélyegyenlőségét.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossággal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

Az integrált oktatást, különleges gondozást a gyermek életkorától és állapotától függően – szakvélemény alapján – a korai fejlesztés és gondozás, a fejlesztő felkészítés, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás keretei között biztosított.

a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása

A helyi nevelési-, és oktatási intézmények (iskola/óvoda) pedagógiai programjaiban külön kiemelt figyelmet fordítanak a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal-, a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulókkal-, valamint a sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységre.

Pl.: a HH tanulók nevelése az integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítés pedagógiai rendszere (IPR) módszertani elemeinek adaptációja alapján folyik az iskolában.

A beilleszkedési, tanulási és magatartászavarral küzdő gyermekek esetében az iskola szorosan együttműködik a családokkal, gyógypedagógusokkal, pedagógiai szakszolgálatok szakembereivel és az egészségügyi intézményekkel annak érdekében, hogy megfelelő segítséget kapjon a nehézségekkel küzdő gyermek.

Az SNI tanulók nevelése-oktatása állapotuknak megfelelően a vonatkozó jogszabályi előírások szerinti speciális implementációjú tanterv szerint történik. A használt módszerek igazodnak hiányosságaikhoz, fogyatékosságaikhoz.

A súlyos fogyatékossággal élő tanköteles gyermekek speciális nevelési, oktatási intézmények tanulói Szegeden.

Azok a fogyatékkal élő gyermekek, fiatalok, akik oktatási rendszerben meglévő képességeik mellett sem képesek részt venni, a foglalkoztatásuk, fejlesztésük különböző szociális intézményekben történik. Pl.: fogyatékosok nappali ellátása). Ilyen típusú intézmények szolgáltatásai Szeged és Mórahalom városban érhetők el.

b) a köznevelséhez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

Az Ádám Jenő Általános és Alapfokú Művészeti Iskola 30 fő szakképzett pedagógussal, 1 fő gyermekvédelmi felelőssel és 1 fő gyógypedagógussal látja el a szakmai feladatokat.

Az Apraja–Falva Óvoda és Bölcsődébe szakmai munkáját 13 fő óvodapedagógus, valamint a bölcsődében 2 fő csecsemő és kisgyermeknevelő szakképzettséggel rendelkező és 6 fő dajka látja el.

Mindkét nevelési intézmény lehetőséget biztosít kiegészítő szolgáltatásként gyógypedagógiai és logopédiai és pszichológiai foglalkozások igénybevételére. A szakemberek tevékenységét a Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat biztosítja.

(2017 évi adat: az általános iskolában tanuló gyermekek száma: 239 fő, melyből SNI tanuló: 34 fő, BTM tanuló 31 fő).
A szakemberek segítsége csak heti rendszerességgel vehetők igénybe az intézményekben. Az esetszámok tekintetében megállapítható, hogy a szakellátás biztosítása magasabb óraszámban lenne szükséges.

c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs

Hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén településünkön nem tapasztalható. Önkormányzatunk mindent megtesz annak érdekében, hogy lehetőségeihez képest a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésének minden feltételét megteremtse.

d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések

A térség iskolai intézményében tanuló gyermekek eredményességéhez viszonyítva a helyi iskolai eredmények nem térnek el.

e) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások)

Az általános iskolában különböző tantárgyakból felzárkóztató foglalkozásokat szerveznek a gyermekek részére. Ezek eredményessége az átlagok javulásában is mutatkozik.

A nehéz anyagi helyzetben lévő gyermekes családok esetében egyedi kérelem alapján az Önkormányzat támogatásban részesíti (pl.: osztálykiránduláson való részvétel támogatása, tanulmányi versenyen való részvétel támogatása, stb.)

Az önkormányzati közalapítvány az esélyegyenlőség biztosítására támogatást nyújt azoknak a kedvezőtlen anyagi körülményekkel rendelkező, a közép és felsőoktatásban tanulmányokat folytatni kívánó, illetve folytató diákoknak, akik e támogatás nélkül a tanulmányaik folytatására nem lennének képesek. A támogatás feltétele, hogy a támogatásért pályázó havi jövedelme, valamint családjában az egy főre jutó jövedelem ne haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét. A támogatás további feltétele, hogy a tanuló előző két félévi tanulmányi eredményének átlaga elérje vagy meghaladja a jót.

A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjprogramot a helyi önkormányzatunk 2014. évben hirdette meg elsőként. A program célja az esélyteremtés érdekében a hátrányos helyzetű, szociálisan rászoruló fiatalok felsőfokú tanulmányainak támogatása. 2015. évben 10 bordányi fiatal nyerte el az ösztöndíjat, 2016. évben: 14 fő , 2017 évben pedig 17 fő.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	**Fejlesztési lehetőségek**
Jelzőrendszer hatékony működésének hiányosságai a problémák felszínre kerülésében	Szakmai találkozók, tanácskozások szervezése a jobb együttműködés érdekében.
A család működését érintő zavarok pl. elvált szülők, családon belüli konfliktusok.	Szakemberek által nyújtott tanácsadás biztosítása, a szakemberek folyamatos továbbképzésének biztosítása.
A tanulási képességből adódó hátrányok megmutatkoznak a gyermekek tanulmányi eredményeiben (pl.: évfolyamismétlők).	Hátrányok leküzdése érdekében tanórán kívüli felzárkóztató foglalkozások-, programok-, önálló tanulás képesség fejlesztését elősegítő tevékenységek kidolgozása, megszervezése
A városban élő fiataloknak több lehetőségük van informálódni az őket érintő veszélyekről.	Bűnmegelőzési és egyéb prevenciós programok, előadások szervezése szakemberek bevonásával.
Magatartási-, mentális problémákkal küzdő gyermekek száma nő.	Organikus, pszichés és egyéb részképességek feltárása, fejlesztése Családi életre nevelés program bevezetése Kortárssegítő programok megvalósulása.
Tanulási nehézségekkel küzdő tanulók fejlesztő foglalkozásra szorulnak.	Gyógypedagógus magasabb óraszámban való foglalkoztatása a nevelési-, oktatási intézményekben.
Az integrált oktatásban részesülő gyermekek esetében előfordul a hátrányos helyzetű társak kiközösítése, megkülönböztetése.	Iskolai légkör javítása-társas élet erősítése, közösségépítő szabadidős programok szervezése (pl.: osztályközösségek szintjén). Érzékenyítő programok.
A nehéz helyzetben lévő gyermekek esetében tapasztalható, hogy kevesebb önbizalommal, motivációval, célokkal rendelkeznek, mint a jobb körülmények között élők.	Iskolai programok szervezése, mely a szociális kompetenciák fejlesztését segíti elő Önismereti csoportfoglalkozások megszervezése.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

Önkormányzatunk és intézményeink a helyzetelemzés készítésének időpontjában csak kevés adattal rendelkeznek a női esélyegyenlőség szempontjainak és problémáinak tekintetében.

Jogi alapvetések a nők esélyegyenlőségéhez:

- Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.
- a Tanács 76/207/EGK irányelve a nőkkel és a férfiakkal való egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés és az előmenetel lehetőségei, valamint a munkafeltételek terén történő végrehajtásáról és az azt módosító 2002/73/EK irányelv,
- a Tanács 79/7/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról, • a Tanács 86/378/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben történő megvalósításáról.

A nők gazdasági aktivitásának fontos befolyásoló tényezője a gyereknevelés. A nők és a férfiak munkaerő-piaci esélyegyenlőségének alapvető feltételei közé tartoznak a családi és munkahelyi kötelezettségek összehangolását lehetővé tevő családtámogatási ellátások, az elérhető és megfelelő minőségű gyermekgondozási, illetve a gondozásra szoruló családtag ellátását segítő szolgáltatások, valamint a családi kötelezettségeket rugalmasan figyelembe vevő munkaszervezetek és foglalkoztatási formák elterjesztése.

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

Foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében						
Év	**Munkavállalási korúak száma**		**Foglalkoztatottak**		**Munkanélküliek**	
	Férfiak	**Nők**	**Férfiak**	**Nők**	**Férfiak**	**Nők**
2012	1 105	1 172	na.	na.	99	85
2013	1 090	1 183	na.	na.	92	80
2014	1 102	1 167	na.	na.	69	82
2015	1 093	1 166	na.	na.	68	54
2016	1 090	1 152	na.	na.	53	48
2017	1 069	1 140	na.	na.	52	32

Forrás: TeIr és helyi adatgyűjtés

A foglalkoztatottak számáról sajnos nincsenek helyi adatok. Országos adatok szerint a foglalkoztatott nők aránya kevesebb, mint a férfiaké. Ennek egyik oka, hogy a gyermekvállalás miatt több nő van az inaktívak között. A munkanélküliségbe lépő nők egy része nem állásvesztő, hanem korábban inaktív volt.

Megállapítható az is, hogy a munkanélkülivé vált nők a férfiaknál kisebb eséllyel jutnak vissza a munkaerőpiacra, következésképpen az átlagosnál hosszabb időt töltenek munka nélkül, mint a férfiak.

Tapasztalataink szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak:

- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés,
- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények miatt.

A veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel. Az anyagi kiszolgáltatottságukat fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

A foglalkozást segítő és képzési programokban való női részvétel arányairól nem áll rendelkezésre adat.

Család és KarrierPONT Bordányban

Az EFOP-1.2.9-17 Nők a családban és a munkahelyen pályázat keretében 2018 év végéig 71 Család és KarrierPONT nyílik meg Magyarország területén, ebből egy iroda Bordányban.
A pályázat két fő célcsoportja a munkáltatók és a családok, ezen belül is elsősorban a kisgyermeket nevelő vagy hátrányos helyzetű nők.

A Család és KarrierPONT-ok legalább három állandó munkatárssal (köztük egy humán erőforrás szakember, egy mentálhigiénés kolléga és egy rendezvényszervezésben jártas PR szakember) kezdik meg működésüket.

Az egységes szabályrendszer szerint működő központok a következő célok érdekében jönnek létre:

- a nők munkaerő-piaci helyzetének, atipikus foglalkoztathatóságának, valamint a munkáltatók és a munkavállalók helyi szintű együttműködésének javítása, atipikus foglalkoztatási formák (részmunkaidő és más munkaidőmodellek, távmunka, bedolgozás, alkalmi munka és mások) népszerűsítése, bevezetése, különös tekintettel a helyi igényekre;
- a család/magánélet és a munka összeegyeztethetőségének és összehangolásának előmozdítása, a támogató helyi munkaadók/szolgáltatók és a velük együttműködő közösségek működési feltételeinek megteremtése;
- a nőkkel szembeni – gazdasági és társadalmi – előítéletek lebontása helyi szemléletformáló eszközökkel.

A központhoz fordulhatnak azok, akik elakadtak a karrierépítésben vagy nehezen találnak vissza a munkerőpiacra, de akár gyereknevelési vagy párkapcsolati gondokkal is megkereshetik a Család és KarrierPONT-okat. Az ott dolgozó szakemberek maguk is segítenek a problémák megoldásában vagy kapcsolati rendszerükön keresztül eligazítást adnak, hogy hová érdemes fordulni az adott konkrét üggyel.

A pályázatok rugalmasan igazodnak a helyi jellegzetességekhez, de kötelezően előírt elemei is vannak a megvalósításnak.

Ezek közül legfontosabb a képzések tartása, melyek öt nagy témakörben kerülnek megszervezésre: a munkába való visszatérést segítő, a munka-magánélet összehangolását célzó, a munkáltatókat érzékenytő, a társadalmi kapcsolatok létrejöttét ösztönző és egy belső, a szervezetépítéshez kapcsolódó képzés formájában.

Az oktatás, felkészítés mellé segítő szolgáltatások is kapcsolódnak (például amíg egy édesanya részt vesz a munkaerő-piaci reintegrációt segítő képzésen, addig a kisgyermekére szakképzett gyermekfelügyelő vigyáz).

Előírás, hogy a központok mindegyike legalább 20 helyi munkáltatóval vegye fel a kapcsolatot és kössön együttműködési megállapodást. Ezek keretében a vállalatoknál tartott, érzékenyítő képzésekkel, jogi tanácsadással és a kereslet-kínálat összehangolásával segítik az atipikus és a rugalmas munkaformák népszerűsítését és gyakorlati megvalósulását.

A pályázók további feladata, hogy felvegyék a helyben működő közösségekkel (civil, egyházi, önkormányzati szervezetekkel) a kapcsolatot és ezzel a hálózatosodással, kapcsolatrendszerrel is a családok életét segítsék.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

A TeIR adatbázisa nem tartalmaz adatot a munkanélküli nők végzettségére vonatkozóan.

Az aktív korúak ellátásban részesülő munkanélküli nők körében az alacsony iskolai végzettségűek aránya viszonylag magasabb. Megállapítható, hogy minél magasabb az iskolai végzettség, annál nagyobb az esély az elhelyezkedésre.

Az alacsony iskolai végzettségű nők szakképzettséget nem igénylő munkakörökben, betanított munkásként, vagy az önkormányzat által szervezett közfoglalkoztatásban, illetve az egyszerűsített foglalkozatás keretein belül mezőgazdasági idénymunkában tudnak leghamarabb munkát vállalni.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

A településre vonatkozóan hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk.

Statisztikai adatok alapján hazánkban az egyenlőség különösen a versenyszférában nem érvényesül. Általánosságban megállapítható, hogy a nők hátrányos megkülönböztetést szenvednek el munkaviszonyukkal kapcsolatosan, melynek 3 fő terepe van:

- alulbérezés (ugyanazt a munkát alacsonyabb bérért is elvégzi)
- felvétel elutasítása, illetve alacsonyabb pozícióban tartás (mivel bármikor elmehet szülni, nem megbízható munkaerő)
- GYES-ről visszatérő kismamák bérfejlesztésének elmaradása

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A nők munkaerő-piaci elhelyezkedése szempontjából lényeges tényező a gyermekek számára nyújtott napközbeni ellátásokhoz történő hozzáférés. A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint óvodában, iskolában.

Önkormányzatunk céljai között szerepel a gazdasági és szociális szférában a nők és férfiak esélyegyenlőségének érvényesítése, valamint a munka és a családi élet összeegyeztetése mind a férfiak, mind a nők számára.

A kisgyermekek nappali ellátásának biztosítása érdekében a településen **bölcsődei** ellátás 2011. ősze óta működik, jellemzően maximális kihasználtsággal. A bölcsőde lehetőséget biztosít a nők munkába való visszatérésére.

Településünkön a gyermekek napközbeni ellátása elsősorban a bölcsődében, óvodában és az általános iskolában biztosított. Az intézmények hosszított nyitva tartásának rendje (tanévben) igazodik a munkavállaló szülők munkaidejéhez.

Szünidei gyermekfelügyeletet a településen működő intézmények, civil szervezetek, gyermek és ifjúsági önkormányzat rendszeresen szervez gyermektáborok formájában. A nyári gyermekfelügyelet sok munkavállaló szülő problémáját oldja meg, hiszen a szünidő idejére biztonságban tudhatják gyermekeiket.

2017. évben az Apraja-Falva Óvoda és Bölcsőde elnyerte a családbarát munkahely díjat.
A családbarát munkahelyek kialakításának és fejlesztésének célja, hogy elősegítse a munka és magánélet összeegyeztetését, a családi, magánéleti és munkahelyi kötelezettségek összehangolását. A díj elnyerésével olyan családbarát intézkedések, programok megvalósítására került és kerül sor, mely ezt a célt hivatott megvalósítani.

Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe			
Év	**Védőnők száma** (TS 3201)	**0-3 év közötti gyermekek száma**	**Átlagos gyermekszám védőnőnként**
2012	1,5	136	91
2013	1,5	120	80
2014	1,5	128	85
2015	1,5	134	89
2016	1,5	128	85
2017	1,5	119	79

Forrás: TeIR és helyi adatgyűjtés

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat tevékenységi körében realizálódik elsősorban.
A védőnők heti rendszerességgel az önálló védőnői tanácsadás keretében fogadják a nővédelmi, családtervezési tanácsadáson résztvevő nőket.

Minden évben a helyi általános iskola közreműködésével szerveznek a 6-8. osztályos tanulóknak felvilágosító előadásokat. A tanulók információt szerezhetnek testük működéséről, érzelmi és lelki életük változásairól.

A szolgálat a kötelező feladatai mellett minden évben több alkalommal megszervezi a nőgyógyászati rákszűrő vizsgálatot. A vizsgálatot a szegedi Terhesgondozó nőgyógyász szakorvosa végzi ultrahangos vizsgálattal. A résztvevők száma évről évre emelkedik.
A szolgálat 2009-től rendszeresen szervez a várandósoknak szülésre felkészítést, szülőszoba látogatást a szegedi Női Klinikai intézetébe.

A védőnői szolgálat szorosan együttműködik háziorvosi szolgálatokkal, család és gyermekjóléti szolgálattal, civil szervezetekkel- kiemelten a Baba Mama Klubbal.

2014. évtől folyamatosan működik a Baba-Mama Klub a Faluházban. A klubfoglalkozások alkalmával szülők (legfőképp anyukák) és babák rendszeresen találkozhatnak, a családi élettel-, valamint gyermekneveléssel kapcsolatos előadásokon és tájékoztatókon vehetnek részt. A közösségi élet biztosítja az anyukák számára, hogy ne szűküljön be életterük csak az otthoni teendőkre, gyermeknevelésre.

5.4 A nőket érő erőszak, családon belüli erőszak

Általában évente átlagosan 5 esetben riasztott rendőrséget a bántalmazott házastárs vagy élettárs. Ezen esetekben nőket ért erőszak. A rendőrség riasztása több esetben alkoholos befolyásoltság alatt elkövetett bántalmazás miatt történt. Az esetek többségében a feljelentést később visszavonják a sértettek.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy családon belüli erőszakos cselekményeket látencia jellemzi, a bántalmazott családtag félelme és szégyenérzete miatt ritkán kér segítséget, ezért sok eset soha nem kerül a hatóságok látókörébe.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaotthon, családok átmeneti otthona)

Anyaotthon és családok átmeneti otthona Csongrád megyében 5 városban található: Szentes, Csongrád, Szeged, Makó, Hódmezővásárhely. Az otthonok a település 50 km-es körzetében találhatóak, melyek 6+6 hónapra biztosítanak szállást, étkeztetést, gyermekfelügyeletet.
Az otthonok igénybevehetősége korlátozott, szükség lenne a mikrotérségen belül kialakítani átmeneti otthont, és fontos lenne a településen kiépíteni a helyettes szülői hálózatot.

Pszichológiai szaktanácsadás és családterápia a lakosok számára ingyenesen igénybevezető helyben.

Ingyenes jogi képviselet igénybevételi lehetősége:

Előfordulhat, hogy anyagi nehézségek miatt nem tudják az emberek érvényesíteni a jogaikat, azonban az állam ebben az esetben segítséget nyújt a számukra. Akik a hátrányos helyzetükből kifolyólag egyébként nem lennének képesek megfizetni egy jogi képviselőt, azok az ország egész területéről a jogi segítői névjegyzékbe felvett ügyvédekhez, egyetemi oktatókhoz, jogvédő társadalmi szervezetekhez fordulhatnak mind peren kívüli ügyeikben, mind a peres képviseletük ellátása érdekében.
A jogi segítségnyújtás iránti kérelmet az erre szolgáló nyomtatvány kitöltésével, valamint a szükséges mellékletekkel együtt a lakóhely vagy tartózkodási hely, ezek hiányában értesítési cím, illetve munkavégzési helye szerint illetékes területi Kormányhivatalnál kell intézni.

A jogi segítők az egyszerűbb megítélésű ügyekben – a jövedelmi és vagyoni helyzet vizsgálata nélkül, díjmentesen – jogi tanácsot, illetve útmutatást adnak bárki számára.

A jogi segítségnyújtás a Kormányhivatalok Igazságügyi Osztályain, illetve a Jogi Segítségnyújtó Szolgálatokon érhető el.

Krízishelyzet esetén elsősorban a rendőrségtől, családsegítő szolgálattól lehet segítséget kérni, további segítség kérhető védőnői szolgálattól és háziorvosoktól is.
Munkaidőn kívül krízishelyzet esetén a család-, és gyermekjóléti központ által működtetett készenléti szolgálat is segítséget nyújt.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.
Az azonos jogok érvényesítéséhez elengedhetetlen a képviselet. A nők részvételére nemcsak a női nem reprezentálása miatt van szükség a politikában, azaz a közügyekről való döntési mechanizmusban, hanem mert ez szolgálja leginkább a közös érdeket.

A nők szerepe a helyi közéletben		
	Képviselőtestület tagjai (fő**)**	
Év	Férfi	Nő
2010-2014	2	3
2015-2019	3	2

Forrás: Helyi adatgyűjtés

Jelenleg a Képviselő-testület állandó bizottságaiban 4 férfi és 3 nő tevékenykedik.
A településen működő közintézmények vezetői nemek közti aránya is hasonló tendenciát mutat. 5 intézményben 2 nő-, és 3 férfi a vezető.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A roma nők, kisgyermeket nevelő, a sokgyermekes, vagy gyermeküket egyedül nevelő anyák, valamint a 45 év feletti nők különösen, többszörösen is hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon.

A munkanélküliség össztársadalmi probléma, amelyen komplex programokkal lehet enyhíteni.

Szakmai tapasztalataink szerint a gyermek születését követően az otthon maradó szülő magányosnak érzi magát. Hirtelen az eddigi aktív életéből minden háttérbe szorul, a megszokottól eltér. Ezért az Önkormányzatunk a közművelődés, képzések, a sport, a szabadidő eltöltésének terén olyan családbarát környezetet kíván teremteni, amely közösségi teret nyújt részükre is.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	**Fejlesztési lehetőségek**
Hátrányos helyzetű nők életminősége (alapvető fizikai szükségletek hiányossága) elmaradott.	Nők felkészítése a családi életre.
A kisgyermekkel otthon lévő anyáknak nehéz újra munkába állni vagy állást találni.	Női közösségek létrehozása, felkészítő programok szervezése, tanácsadás, atipikus foglalkoztatási formák lehetőségeinek feltárása, szakmai segítségnyújtás.
A gyermeküket egyedül nevelő, dolgozó anyáknak gyakran nehézséget okoz a gyermekfelügyeletet biztosítása.	Napközbeni gyermek elhelyezési lehetőségek bővítése, gyermekintézmények nyitva tartásán túli időben gyermekfelügyelet biztosítása.
A nőknek többféle szerepben kell egyszerre helytállniuk (anya, feleség, dolgozó nő, esetenként családfenntartó).	A női szereppel kapcsolatos problémák megoldásában való segítségnyújtás tanácsadással, előadások szervezésével, szakemberek bevonásával.
A magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. (női programok, családi programok)
Munkahelyen a betölteni kívánt munkakörhöz, vagy szakmai előrelépéshez gyakran többet kell bizonyítaniuk rátermettségükről, mint a férfiaknak.	Különböző fórumokon hangot kell adni a nemekkel kapcsolatos sztereotíp nézetek ellen.
A nők kiszolgáltatottsága, az ellenük elkövetett erőszak tabu téma.	Kiadványokkal, publicitálásokkal informálni a településen élő nőket jogaikról, lehetőségeikről. Figyelemfelkeltő akciók szervezése.

6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma			
Év	65 év feletti lakosság száma	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma	
	Fő	Fő	%
2012	532	30	5,64%
2013	544	30	5,51%
2014	541	31	5,73%
2015	536	27	5,04%
2016	548	35	6,39%
2017	555	37	6,67%

Forrás: TeIR, KSH Tstar

2017 évben a település lakosságszáma: 3227 fő, melyből a 65 év feletti lakosok száma 555 fő, vagyis a lakosság 17%-ka. Az idősek tekintetében megállapítható, hogy a kor előrehaladtával egyre magasabb a nők aránya, azon belül is az egyedül élők száma.

Az időskorúak jövedelme leginkább az öregségi nyugdíjból származik, az egyéb nyugdíjak aránya 15% körüli, míg a további állami támogatások az időskorúak jövedelmének 1 %-át sem teszik ki. Ebből a korosztályból egyre kevesebben tudnak munkát vállalni a nyugdíj mellett. A foglalkoztatottság az idősek körében minimális.

Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma

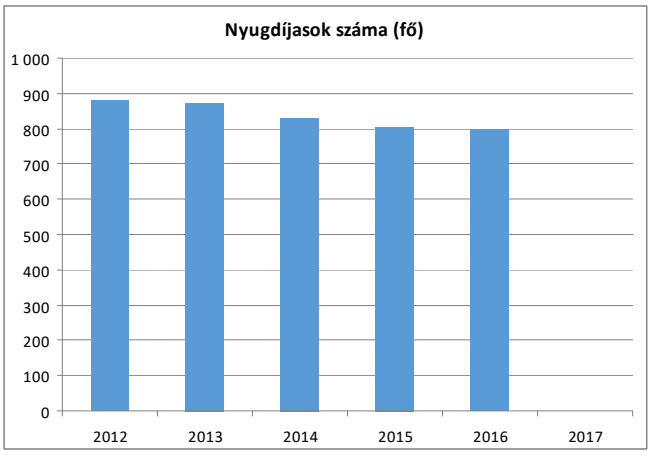

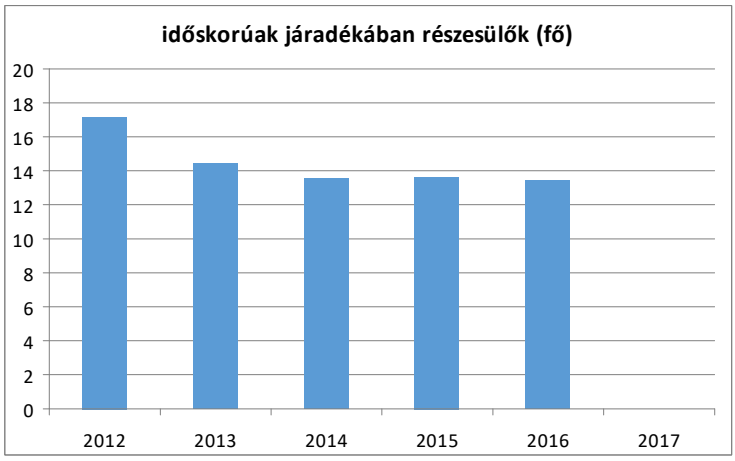

A településen élők nyugdíja messze elmarad az országos átlag nyugdíjaktól.

Szemléltetésképpen a KSH kimutatása alapján: az egy ellátottra jutó öregségi nyugdíj átlagos összege 2016. évben Magyarországon: kb. 117.000 Ft. Csongrád megyében 11.619 Ft.
Országos szinten a legkisebb nyugdíj összeget az észak magyarországi és alföldi járásokban élők részére utalják. Jelen esetben a Mórahalmi járásban élők kapják a legkevesebb összegű nyugdíjat.

Az adatokból az is kitűnik, hogy a férfiak ellátása magasabb összegű a nőkéhez viszonyítva, valamint, hogy az öregségi nyugdíjban részesülők száma emelkedik, ugyanakkor a többi nyugdíj-, nyugdíjszerű

ellátásban részesülők száma csökken. A csökkenés hátterében elsősorban a nyugdíjrendszerben történt változtatások húzódnak.

Nyugdíjazás előtt álló álláskeresők aránya

Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén						
Év	Regisztrált munkanélküliek száma	55 év feletti regisztrált munkanélküliek száma		Tartós munkanélküliek száma	55 év feletti tartós munkanélküliek száma	
	Fő	Fő	%	Fő	Fő	%
2012	184	22	12%	118	na	#ÉRTÉK!
2013	172	29	17%	70	na	#ÉRTÉK!
2014	151	32	21%	53	na	#ÉRTÉK!
2015	122	36	29%	61	na	#ÉRTÉK!
2016	101	33	33%	36	na	#ÉRTÉK!
2017	85	28	33%	na.	na	#ÉRTÉK!
Forrás: Helyi adatgyűjtés, TeIR						

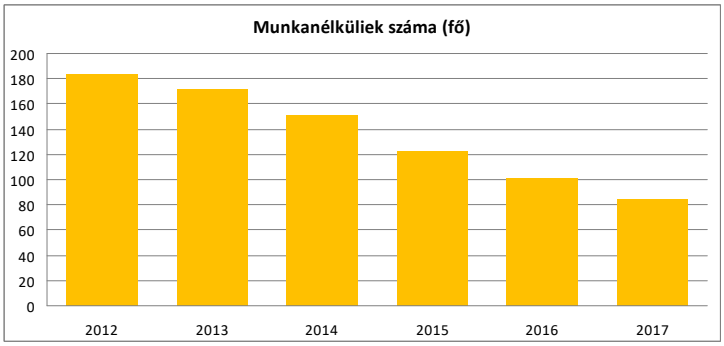

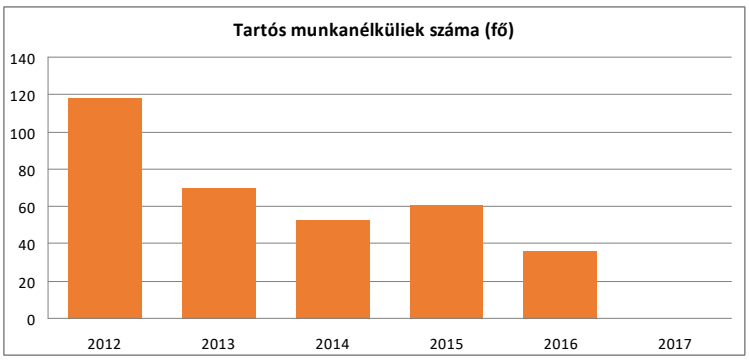

Adatokból látható, hogy a regisztrált munkanélküliek esetében a utóbbi két évben 30% fölött van a nyugdíjazás előtt álló álláskeresők aránya, vagyis közel 1/3-át teszi ki. Az ő esetükben adatokkal nem rendelkezünk, de valószínűsíthető, hogy nagy arányban közülük kerülnek ki a tartós munkanélküliek.

Egyszemélyes háztartások száma életkor szerint	Nő	Férfi	Összesen
80 +	24	10	34
76-80 éves	28	11	39
71-75 éves	39	7	46
65-70 éves	47	12	59

Forrás: Polgármesteri Hivatal 2017. évi adat

A nők esetében nől az legszembetűnőbben az egyszeméyles háztartásokban élők száma.

Az időskorúak 96% -a saját tulajdonú lakásban él, sokan közülük egyedül élnek. Az idősek nehezen döntenek amellett, hogy a községet, melyben életük nagy részét töltötték, az otthonukat, ismerőseiket elhagyják.

A háztartások legnagyobb kiadási tételei az élelmiszer, gyógyszer és lakásfenntartási kiadások.
A külterületen élő idős, egyedülálló lakosok részéről nagy igény mutatkozott a község határain belül bentlakásos ellátási forma kialakítására, hiszen nem szívesen hagyják el a települést, de a tanyai

életforma további fenntartása nehézségekbe ütközik. Mivel az idősek otthonának építése és fenntartása magas anyagi terhet jelentett volna az Önkormányzatnak, így a fiatal házasok bérlakásának ötletéből kiindulva 2007. évben 8 lakásos garzonház épült a községben.

A 70 éves és idősebb lakosoknál jellemző, hogy a fizikai állóképesség romlik, ez betegségekkel párosulva az idősek jelentős részét akadályozza mozgásukban.
Az idős ember lelki életének sajátos színt ad az idő haladásának tudata, a szűkülő perspektíva, a magány, a társtalanság érzése, a tehetetlenség felismerése. Az időseknél sok esetben jellemző a pesszimizmus, nem látnak megoldási alternatívákat egy-egy problémára. Gyakoriak a hangulatváltozások, időrendi zavarok kezelhetetlenek, jelentős az emlékezőképességekben érzékelhető változás. Tapasztalható, hogy növekszik az időskorú depresszió. Ennek oka többek között, hogy a családok értékrendjében való változások – az anyagias világkép került központba - ami az idős embert frusztrálttá teszi. Az idős ember érzelmi és anyagi biztonságérzetének hiánya, a depressziós tünetek indikálhatják pszichés és ebből kialakuló testi betegség láncreakcióját.

Az idősek számára biztosított az idősek nappali ellátása, mely szolgáltatás munkaidőben napi 8 órában elérhető. A szolgáltatás célja a segítségnyújtás, a magány oldása, az aktív időskor elősegítése, motiválás. A fenti táblázatból látható, hogy az idősek több mint 7%-ka igénybe veszi a szolgáltatást. A nappali ellátáson kívül több közösség is működik a településen, melynek célcsoportja az idős korosztály. lsd. Későbbi fejezet.

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

a) idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága

A községben élő idősek további foglalkoztatásáról nincsenek adataink.

Az idősek, nyugdíjasok jövedelmi helyzetére tekintettel az egészségesek szívesen végeznének jövedelemkiegészítő tevékenységet.

Jelenleg minimális lehet azon időskorúak száma, akik nyugdíjellátás mellett a munkaerő-piacon foglalkoztatásban vesznek részt, viszont 2018 évben a Magyarország kormánya bejelentette, hogy bővülnek a nyugdíj melletti munkavégzés lehetőségei; további kedvezményt kaphatnak a nyugdíjasok: amennyiben munkát vállalnak, akkor semmilyen közteher nem terheli a jövedelmüket, csak a 15%-os szja-t kell megfizetni. Vagyis a munkáltatók számára is kedvező lesz az idősebb generáció foglalkoztatása.

A településen élő idős emberek helyben, a ház körüli mezőgazdasági termelésből önmaguk és szűkebb családjuk számára zöldséget, gyümölcsöt termesztenek, állatokat tenyésztenek, így biztosítva az aktív időskort. A településen élő gyermekeik részére segítenek az unokák nevelésében, felügyeletük ellátásában,

b) tevékeny időskor (pl. élethosszig tartó tanulás, idősek, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglakoztatásukat támogató egyéb programok a településen)

A tevékeny időskor biztosítottsága egyénre szabottan jelenik meg a településen.
A településen működik az idősek nappali ellátás, nyugdíjas klub, mely számos közösségi programot szervez tagjai számára. Az egyházközség karitatív szervezetében (KARITÁSZ) többségében
időkorú hölgyek tevékenykednek a helyi rászoruló családok megsegítése érdekében. De működik népdalkör, a faluház szervez számos időseket érintő közösségi programokat pl.: irodalmi témájú délutánokat, képzéseket (pl.: informatikai oktatás), különböző foglalkozásokat., stb.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A településen nem jellemző az atipikus foglalkoztatása az időskorúak, nyugdíjaskorú személyek körében.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idősek egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése

A települési egészségterv állapotfelmérése alapján bebizonyosodott, hogy a településen az egészséges és kóros öregedéssel is egyaránt találkozhatunk a mindennapokban. Az időskorúak életminőségét több tényező határozza meg, ezek közül a testi egészség a legfontosabb.

Idősügy alakulását az egészségi állapot javítása közvetlen befolyásolja, ezért nagy hangsúly helyeződik a prevencióra, szűrőprogramok megszervezésére, az egészséges életmódra való nevelésre, minden korosztály körében a mentális problémák és szenvedélybetegségek kezelésére.

A településen két felnőtt háziorvosi szolgáltató működik. A rendelőkben igénybe vehetők egyéb egészségügyi szolgáltatások is. Az időseknek ezáltal lehetőségük nyílik a helyben történő egészségügyi szakszolgáltatások igénybevételére.

Egészségügyi szakrendelések a járási székhelyen, valamint megyeszékhelyen vehetők igénybe.

Az otthonápolás a beteg otthonában vagy tartózkodási helyén, kezelőorvosa rendelésére, szakképzett ápoló által végzett tevékenység. Az otthoni szakápolás célja, hogy a beteg otthoni környezetben, személyre szabottan, humánus és szakszerű ápolásban részesüljön. Az otthoni szakápolás kiváltja a kórházi ellátást, a legolcsóbb szakellátási forma, mellyel meggyorsul a felépülés.

Otthonápolási szolgálat a községben jelenleg nem működik. Egyre több igény indokolná a létrehozását, a magasabb szintű otthoni gondozási-ápolási feladatok ellátására képzett szakemberek bevonását.
A kötelező önkormányzati feladatellátás kiegészítéseként az időkorú lakosok financiális, szociális szükségleteire, tekintettel az önkormányzat különböző kedvezményeket biztosít az időskorú lakosok részére:

- Díjkedvezmények (pl.: hulladékkezelési díj, szociális alapszolgáltatásokért fizetendő térítési díj kedvezmény, illetve díjmentesség)
- Idősek 8 lakásos garzonháza – lakhatási gondokkal küzdő és/vagy szórt tanyavilágban magányosan élő idősek részére nyújt lehetőséget a településen maradáshoz
- Önként vállalt szociális alapszolgáltatások biztosítása (jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, tanyagondnoki szolgálat, támogató szolgálat, idősek nappali ellátása-demens személyek nappali ellátása részleggel, pszichiátriai betegek nappali ellátása)

  /Kötelező feladatellátásként megszervezett igénybe vehető szociális alapszolgáltatások: étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, idősek nappali ellátása/
- Települési támogatások (rendkívüli települési támogatás, mezőgazdasági termény támogatás, gyógyszerutalvány, tűzifa támogatás, stb.) méltányosságon alapú igénybevétel lehetőségének biztosítása

Az elmúlt évben az Integrált Szociális és Egészségügyi Központ a Karitász bordányi csoportjával közösen első alkalommal megszervezte a településen élő 65 év felettiek számára a szellemi és testi egészséget megőrző Senior klubfoglalkozás programsorozatot. A program keretében jelen volt pl.: a tánc, a mozgás, a zene, a fejtörő feladványok, a kézművesség. A foglalkozás nagy sikert aratott a résztvevők körében, mely foglalkozások a továbbiakban is rendszeresen megszervezésre kerülnek.

Az önkormányzat támogatja a településen működő összes alapszolgáltatást nyújtó egészségügyi szolgáltatót, intézményt, egészséges életmódhoz kapcsolódó programot.

Támogatás révén minden évben megrendezésre kerül az „Egészséghét”, valamint több alkalommal különböző egészségügyi szűrőprogramokon vehetnek részt a lakosok kedvezményesen vagy térítésmentesen.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A kulturális, közművelődési szolgáltatások a település minden állampolgára részére biztosított, egy része kor alapján az időskorúak részére szerveződik. Községünkben a szolgáltatások köre rendkívül színes képet mutat.

Kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés							
Év	**Mozi-előadás látogatása**	**Színház-előadás látogatása**	**Múzeumi kiállítás megtekintése**	**Könyvtár látogatása**	**Közművelődési intézmény rendezvényén részvétel**	**Vallás-gyakorlás**	**Sportrendezvényen részvétel**
	alkalom	**alkalom**	**alkalom**	**alkalom**	**alkalom**	**alkalom**	**alkalom**
2013	12	1	0	297	1169	na	na
2014	26	0	0	270	1118	na	na
2015	33	3	0	273	1270	na	na
2016	4	4	0	283	868	na	na
2017	7	3	0	249	810	na	na

Forrás: Helyi adatgyűjtés

A táblázatból látható, hogy több kulturális és közművelődési szolgáltatás elérhető a településen.

Múzeummal nem rendelkezik a település, azonban a IKSZT Faluház és Községi Könyvtár rendszeresen szervez kiállítást helyi és más művészek munkáiból, műveiből. A településen található egy tájház is, melyben helytörténeti bemutató megtekintésére nyílik lehetőség.

A településen lakók többsége római katolikus vallásúnak vallja magát. Az idősek számára kiemelten fontos a vallásgyakorlás lehetősége. A helyi templomban hetente több alkalommal szentmise kerül bemutatásra, ezen felül több egyházi program, ünnep kerül megvalósításra.

Kiemelten támogatja az önkormányzatunk a minden generációt megmozgató sport tevékenységeket. Az elmúlt évben olyan programok megvalósítását támogatta az önkormányzat, mint a Falunapi Futóverseny, Homokháti Félmaraton, Senior Foci kupa. A rendezvényeken képviseltette magát az idősebb korosztály is.
Sportolás lehetőségek közül az idősek körében a preferáltabb mozgásformák a séta, gyógytorna, ülőtorna, úszás.

Az önkormányzat fontos szerepet tulajdonít a településen működő civil szervezeteknek, egyesületeknek, önszerveződő csoportoknak, kluboknak, akikkel szorosan együttműködik.

Idős korosztály szempontjából jelentősebb bordányi szervezetek:

- Nefelejcs Nyugdíjas Klub, Borostyán Népdalkör
  Szép példája az önszerveződő csoportoknak a fenti szervezetek. A klub aktív szereplői a helyi közösségnek. A klub baráti kapcsolatokat ápol 5 szomszédos településsel, akikkel rendszeresen összejárnak. Pl.: farsangi mulatság, találkozók, mindenki névnapja, stb.
  A tagok közül sokan a népdalköröknek is tagjai, ezzel is színesítve a hasznos időtöltést, a közösséghez tartozás erősítését, nem utolsó sorban a hagyományok őrzése és továbbadása a céljuk.

A nyugdíjas klub tagjai falunapi rendezvényeken önkéntes munkával segítenek (pl.: kalácssütés, szervezési feladatok, vendégfogadás, kiállítások szervezése)

- Római Katolikus Egyházközség- Szent István Király Plébánia, Karitász helyi tagszervezete
  Az egyházközség a település lelki vezetésén túl a karitász helyi tagszervezetével-együttműködve az önkormányzattal a településen élő rászoruló családok, személyek részére nyújt segítséget. A hitközösség-, valamint a karitász önkéntes tagjai túlnyomó többségében nyugdíjas korú aktív személy, akik nagy empátiával, önzetlenül segítik a rászorulókat. Látogatják az időseket, adományokat gyűjtenek és osztanak ki, a településről elkerült időseket bentlakásos otthonokban látogatják, jótékonysági vásárokra kézműves tárgyakat készítenek, lelki támogatást nyújtanak szoros együttműködésben az önkormányzat szociális központjával.
- Bordány Sportkör, Magyar Technikai és Tömegsportklubok Szövetsége Bordányi Klubja
  A két szervezet elősegíti az idősebb generáció részére is a közösségben végezhető sportolás lehetőségét is. Az idősebb korosztály kedvelt sportolási ágai: futball, lövészet, tollasozás, asztalitenisz, kerékpározás, séta, joga, ülőtorna. Tavalyi évben átadásra került a települést teljes hosszában átszelő kerékpárút, melyet rengeteg lakos használ sportolásra is.
- Csongrád Megyei Mozgáskorlátozottak Egyesület bordányi csoportja
  Az önkormányzat szociális intézménye kezdeményezésére alakult meg a csoport 2008 évben. Tagjaik azóta eléri a 40-50 főt. A tagok 90%-ka az idősebb korosztályhoz tartozik. A szervezet kirándulásokat szerveznek, ünnepségeket tartanak, motiválják a tagokat az aktív életmód élésére. A település közösségi programjainak aktív szereplői.

Az időseket célzó programok száma településen

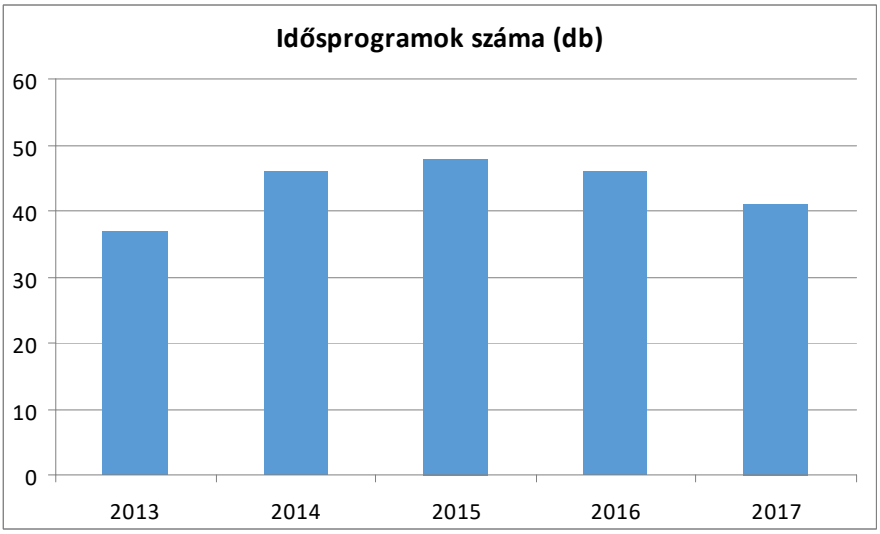

Forrás: IKSZT Faluház és Községi Könyvtár

c) idősek informatikai jártassága

Az IKSZT és Községi Könyvtár szervezésében a nagy érdeklődésre való tekintettel rendszeresen indul idősek részére informatikai oktatás. Fiatal önkéntesek tanítják meg az érdeklődőkkel az internet-, okostelefonok, táblagépek használatát. Így elősegítve a távol élő családtagokkal való szorosabb kapcsolattartás lehetőségét (közösségi oldalak, e-mail, skype alkalmazások).

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

Községünkben az önkormányzat, a civil szervezetek, az intézmények különösen szem előtt tartják a megbecsülés kifejezését, ennek jegyében rendezvények, ünnepségek, összejövetelek szerveződnek különféle címmel.

Önkormányzatunk alapvető célja az aktív időskor elősegítése. Ennek elősegítése érdekében célterület: generációk közötti kapcsolaterősítést célzó programok-, senior sporttevékenységek létrehozása-, szabadidős tevékenységek-, érdeklődési körhöz igazodó előadások, képzések-, közösségfejlesztő „akciók" folyamatos megvalósítása.

Már megvalósult példák a teljesség igénye nélkül: Az önkormányzat és intézményei, a civil szervezetek, a katolikus egyház egymással együttműködve több közösségi programot, rendezvényt szerveznek, melyek egyik kiemelkedő célja az egymástól eltávolodott generációk közeledésének elősegítése, ahol megjeleníthető az egymás értékeire való odafigyelés

A hagyományőrzés is nagy szerepet játszik a közösségi programokon. Rendszeresen vannak közös sütő-főző programok, ahol a fiatalok elsajátíthatják az idősebb generációktól a hagyományos ételek elkészítését.

Szép kezdeményezés pl., hogy a Karitász tagok fiatalok bevonásával közösen hagyományos módon üstben készítik el a szilvalekvárt. Hagyományőrző célzattal felelevenítésre került több egyházi ünnephez kötődő hagyomány is. Pl.: Szt. Márk naphoz kötődő határmenti búzaszentelés, Keresztjárás, Szt. István ünnepén az új kenyér megáldása. A keresztény családok több generációja együtt vesz részt ezen alkalmakkor.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	**Fejlesztési lehetőségek**
Gyakran válnak bűncselekmény áldozatává (házalók, betörések).	Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése. Rendszeres felhívás és tájékoztatás Bűnmegelőzési előadások szervezése az áldozattá válás megelőzése érdekében.
Magas az egyedül élők aránya.	Aktivitást elősegítő, szabadidős programok, szolgáltatások szervezése. Mentális segítségnyújtás igénybevételének szélesítése, önkéntesek bevonása a magány oldásában (beszélgetés, felolvasás, stb.).
Az idős korosztály nehezen tart lépést az elektronikus technika fejlődésével.	Képzési, tájékoztató programok szervezése (informatika, hobbival kapcsolatosan).
Generációk közötti kapcsolat gyenge.	A kapcsolat erősítése közösségi programok szervezésével, önkéntes fiatalok bevonásával.
A nyugdíjba vonulást követően a feleslegesség érzése erősödik.	Társadalmi szerepvállalás erősítése- idősek önkéntes munkába történő bevonásával.
Az idős korosztály egy részének alacsony a rendszeres jövedelme, nehézséget okoz a mindennapi megélhetés.	Szociális-, megélhetési biztonság elősegítése (anyagi és természetbeni támogatások közvetítésével).
A családi szerkezet átalakulásával a személyes gondoskodásra szoruló idősek száma nő (probléma a környezetből történő kiszakítás-pl.	Igénybe vehető szolgáltatások működtetése során kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a minél szélesebb körű hozzáférhetőség, a valós

idősek otthonába költözés).	igényekre való reagálás.
Az időskorú emberek nagy százalékánál előfordul krónikus megbetegedés, fogyatékosság.	Prevencióra, szűrőprogramok megszervezésére, az egészséges életmódra való nevelésre (étkezés, sportolás..), minden korosztály körében a mentális problémák és szenvedélybetegségek kezelésére kiemelt figyelmet kell fordítani.
Nagyarányban emelkedik az állandó felügyeletet igénylő idős betegek száma.	Otthonközeli ellátás lehetőség szerinti bővítése.
Demens megbetegedések száma emelkedik a településen.	Előadások, foglalkozások szervezése hozzátartozók és betegek számára. Demens barát település megvalósítása.

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

A fogyatékkal élő emberek és családjaik a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják. Feladatunk olyan környezet teremtése, működtetése, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életünk során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

A célcsoport részére szervezett ellátásokat, szolgáltatásokat, az egyes intézkedéseket az egyéni szükségletek alapján tervezzük.

Községünkben a megváltozott munkaképességű személyek száma folyamatos csökkenést mutat, melyet az alábbi táblázat szemléltet.

Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma nemenként

Év	Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma - férfiak	Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma - nők
2012	81	138
2013	77	133
2014	68	124
2015	63	118
2016	61	107
2017	Na	na

Forrás: TeIR, KSH Tstar

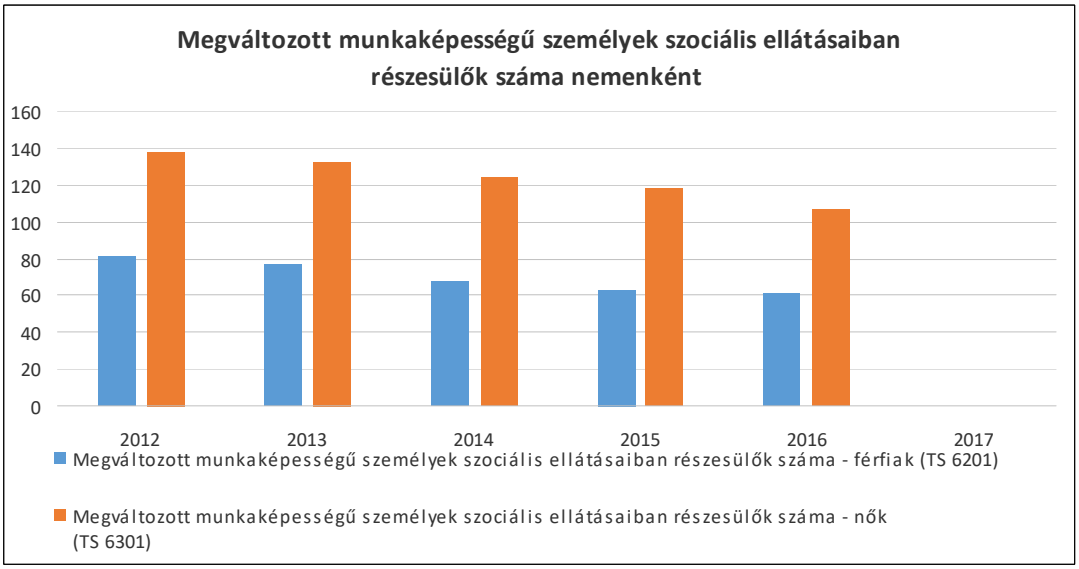

Családtámogatási, fogyatékossági támogatásban részesülő személyek száma

	Magasabb összegű családi pótlékban részesülők (fő)	**Fogyatékos támogatásban részesülők száma** (fő)	**Vakok személyi járadékában részesülők száma** (fő)	**Összesen** (fő)
Bordány	62	61	1	124

Forrás: Magyar Államkincstár statisztika adatai 2011 adat

A támogatásokban részesülők számának változásairól nem áll rendelkezésünkre adat.

7.1 A településen fogyatékossággal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

a) fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága (pl. védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás)

A fogyatékossággal élő személyek foglalkoztatására vonatkozóan helyi adat nem áll rendelkezésünkre. Kevés a „védett munkahely”, a foglalkoztatási lehetőség mind a településen, mind a mikro térségben.

A rehabilitációs kártya kiterjesztése, a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatását elősegítő új munkaerő-piaci programok, illetve a rehabilitációs hozzájárulás 19%-os megemelése 2018. évtől tovább javította a megváltozott munkaképességűek elhelyezkedési lehetőségeit, de ennek az intézkedésnek a pozitív hatása még nem tapasztalható.

Megváltozott munkaképességű személyeket az önkormányzat lehetőség szerint intézményeiben valamint közfoglalkoztatás keretében rendszeresen foglalkoztat. A munkavégzés a személy meglévő képességeihez, készségeihez, képzettségéhez, valamint egészségi állapotuknak megfelelően kerül meghatározásra.

Bordány vonzáskörzetében a szegedi SZEFO Zrt. foglalkoztat nagyobb létszámban megváltozott munkaképességű, fogyatékos személyeket. A cég foglalkozási rehabilitációt lát el.
Tudomásunk szerint néhány bordányi személy foglalkoztatását biztosítja a vállalat.

b) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A településen a foglalkoztatás területén a fogyatékos személyeket ért hátrányos megkülönböztetésről nincs tudomásunk.

c) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok

Együttműködési megállapodás alapján Bordány Nagyközség Önkormányzata (intézményfenntartó társulás gesztora) fenntartásában működik a támogató szolgáltatás.
Működési engedély alapján a szolgáltatás működési területe: Bordány, Forráskút, Üllés, Pusztamérges, Zsombó települések.
A társult települések közigazgatási területén életvitelszerűen tartózkodók, valamennyi súlyos fogyatékossági csoportba tartozó személyek vehetik igénybe a támogató szolgálat szolgáltatásait: hallás-, látás-, értelmi fogyatékosok, mozgásszervi fogyatékosok, pervazív fejlődési zavarral küzdők, halmozottan fogyatékosok.

A szolgáltatás igénybevételét megelőzően szükséges a szociális rászorultságot vizsgálni (súlyos fogyatékosság megléte). A szociális rászorultság megállapítása esetében a szolgáltatás igénybevétele térítésmentes.

A támogató szolgálat célja és feladata a fogyatékkal élő személyek önrendelkezésén alapuló önálló életvitelének megkönnyítése, elsődlegesen a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítésével, valamint önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása.

A személyi segítés keretében a támogató szolgálat segítséget nyújt a fogyatékos ember személyi higiénés, életviteli, életfenntartási szükségleteinek kielégítéséhez például: alapvető gondozási, ápolási feladatok ellátásával, vészhelyzetek kialakulásának megelőzésével, annak elhárításával, otthoni felügyelet ellátásával, segítségnyújtással az otthoni higiénia megtartásában, közreműködéssel az ellátást igénybevevő háztartásának vitelében.

A személyszállítás megszervezésével lehetőségeinkhez mérten hozzásegíti az ellátottakat ahhoz, hogy személyesen intézhessék ügyeiket, egészségügyi-, szociális alap és szakellátási intézményekbe eljussanak, vagy akár családi, közösségi, kulturális, szabadidős programokon részt vehessenek.

A minőségi szolgáltatás teljes körű biztosításához nélkülözhetetlen külső szakemberek bevonása az intézményi szolgáltatásba.
A támogató szolgálat szoros munkakapcsolatban van a háziorvosi szolgálatokkal, ellátottakat kezelő szakorvosokkal, szociális,- egészségügyi-, nevelési és oktatási intézményekkel, érdekképviseleti szervekkel, segélyszervezetekkel, civil szervezetekkel, fejlesztőpedagógusi szakszolgálattal.

A Csongrád Megyei Mozgáskorlátozottak Egyesület bordányi csoportja már több, mint 10 éve aktívan működik a településen. Az egyesület rendszeresen szervez programokat tagjaik és azok családtagjaik számára. (egészségvédő-, szabadidős-, sport-, kulturális programok). Aktív résztvevők a település közösségi életében.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A településen fogyatékkal élő, illetve megváltozott munkaképességű személyek és családjaik jövedelmi helyzete aggasztó, hiszen a jövedelmük általában családtámogatási, nyugdíjbiztosítási, önkormányzati támogatásokból tevődik össze.

Településünkön a fogyatékkal élőkre vonatkozóan nem állnak rendelkezésre értékelhető statisztikai adatok az ellátások vonatkozásában.

Bordány Nagyközség Önkormányzata a szociális ellátást igénybevevők tekintetében nem tartja nyilván a pénzbeli illetve a természetbeni ellátásban részesülő fogyatékkal élő személyek számát, mert ezen ellátások tekintetében a szociális rászorultság az elsődleges.

A szociális ellátásokat igénybevevők között nagy valószínűséggel vannak súlyos fogyatékkal élő személyek. Ők alanyi jogon közgyógyellátásban, időskorúak járadékában részesülnek, valamint súlyos fogyatékossági támogatásban, a súlyos mozgáskorlátozottak közlekedési támogatásban-, parkoló kártya-, a súlyos fogyatékkal élő személy ápolását ellátó hozzátartozó ápolási díjban részesül.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

a) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége

Az önkormányzati tulajdonban lévő középületek fizikai akadálymentesítettsége közel 100%-ban megoldott. Főként a mozgásszervi fogyatékosok számára történt meg az akadálymentesítés a település közintézményeiben. Az óvodában és a szociális intézményben teljeskörűen biztosított az akadálymentesítés (fizikai, információs, kommunikációs)
Az iskola, és az IKSZT épületei részben akadálymentesítettek.
A közintézmények teljeskörű akadálymentesítettségét a beruházás magas költségei miatt pályázati forrásból tudja az önkormányzat megvalósítani.

b) közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége

A fogyatékos személy számára lehetővé kell tenni a művelődési, kulturális, sport- és más közösségi célú létesítmények látogatását. A fogyatékos személy számára - sportolási lehetőségeinek megteremtéséhez - a sportolási célú, szabadidős intézmények használatát hozzáférhetővé kell tenni.

A kulturális programokhoz történő fizikai hozzáférés részben megoldott, hiszen e programok nagy része az Integrált Közösségi Szolgáltatót Tér és Községi Könyvtárban realizálódik, melynek földszinti része akadálymentesen megközelíthető és mozgáskorlátozottak részére van mosdó is. Ugyanakkor az emeletre nem lehet akadálymentesen feljutni. A látás és hallássérültek részére nem megoldott az akadálymentesítés.
A sportcsarnokban nem teljeskörű az akadálymentesítés, így a mozgássérültek sportprogramokhoz történő hozzáférése korlátozott.
Az orvosi rendelők, védőnői szolgálat épületei, a közétkeztetést ellátó étterem fizikailag akadálymentesítettek, ugyanígy akadálymentesített a posta, élelmiszerboltok, katolikus templom is, a gyógyszertár azonban nem.

A súlyos fogyatékossági támogatásban részesülő (mozgásukban korlátozott) személyek esetében egyre többen igényeltek támogatást a lakáson belüli fizikai akadálymentesítés céljából.

Sok mozgásában korlátozott személy a lakáson kívüli közlekedés megkönnyítése érdekében elektromos moped beszerzéséhez támogatást igényelnek.

c) munkahelyek akadálymentesítettsége

Bordány község területén a munkahelyek akadálymentesítettsége részben megoldott, folyamatos annak kiépítése.
A hatályos jogszabályoknak megfelelően új beruházás, felújítás akadálymentesített környezet biztosításával történik.

d) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége

A közösségi közlekedést támogató pályázati lehetőség jóvoltából az önkormányzat a szeged irányában lévő buszvárókat felújította, és azokat lehetőségekhez mérten akadálymentesítette (információs, kommunikációs, részben fizikai).
A településen meglévő közparkok-, terek, játszóterek könnyen megközelíthetőek, parkolási lehetőség a közvetlen közelükben van.
A falu központjában a járdák felújításra kerültek, akadálymentesen használhatók. A közút mellett kialakított parkolók, illetve a kiépítésre került kerékpárút hozzájárulnak a mozgásukban korlátozott személyek biztonságos közlekedéséhez.

e) fogyatékos személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékosok nappali intézménye, stb.)

Településünk vonzáskörzetében Mórahalmon, illetve Szegeden működik fogyatékosok nappali intézménye, ahová településünkről is járnak fogyatékkal élő fiatalok.
Igény szerint a súlyos fogyatékkal élő személyek személyszállítást a támogató szolgálat biztosítja.

f) pozitív diszkrimináció (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások)

Az önkormányzat támogat (pénzbeli, természetbeni) minden olyan civil szervezetet, alapítványt, amelyek hátránykompenzáló szolgáltatásokat nyújtanak, vagy kívánnak bevezetni.
Pl.: Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesülete - bordányi csoportja

7.4 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	**Fejlesztési lehetőségek**
Települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek, valamint a helyi szolgáltatók épületeinek akadálymentesítettsége nem vagy csak részben megoldott.	Teljeskörű akadálymentesítés kivitelezése pályázati források igénybevételével.
Fogyatékkal élők részéről alacsony a társadalmi aktivitás.	Társadalmi aktivitást ösztönző programok, kezdeményezések támogatása, partnerség kiépítése, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalásának ösztönzése.
A közterületek, járdák, parkok akadálymentesítése részben megoldott a településen.	Teljeskörű akadálymentesítés kivitelezése pályázati források igénybevételével.
A kommunikációs, információs akadálymentesítés elenyésző mértékű.	A közintézményekben a kommunikációs akadálymentesítéshez szükséges eszközök beszerzése pályázati források igénybevételével.
Nincs a településen elérhető jelnyelvi tolmács	Tolmács képzésre szakember beiskolázása
A megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő munkaképes személyek részére a településen nincs megfelelő munkalehetőség.	Állami támogatások igénybevételi lehetőségének propagálása a helyi vállalkozók, intézmények részére Atipikus munkalehetőségek átgondolása Képzések, átképzések kezdeményezése.
A fogyatékkal élők családtagjai részére nincs	Mentális gondozás, önsegítő csoportok

támasz.	létrehozása.
Negatív a fogyatékosok megítélése.	Kisgyermek kortól szociális készségeket (pl.: tolerancia, empátia) fejlesztő programok bevezetése a nevelés-, oktatási rendszerben dolgozó szakemberek közreműködésével, civil szervezetekkel együttműködve, önkéntes munka bevonásával.
Az elszigetelten élő, fogyatékkal élőnek vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőknek vagy fogyatékost ápoló családtagnak kapcsolatteremtésre, önsegítő csoportok szervezésére, a fórumokba való bekapcsolódásra kevés lehetősége van.	A kommunikáció színtere az internet világa, amely a felhasználók otthonába hozhatják a közösséget.
Fogyatékkal élők információs, kommunikációs, tevékenység segítése nem vagy csak részben megoldott.	Speciális eszközök használata az intézményekben: pl.: könyvtár használatát segítő speciális eszközök beszerzése).

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

Az önkormányzat fontos szerepet tulajdonít a településen működő civil szervezeteknek, egyesületeknek, önszerveződő csoportoknak, kluboknak, akikkel szorosan együttműködik.

A képviselőtestület elismeri és támogatja azt a tevékenységet, amelyet a településen élő vagy dolgozó állampolgárok önszerveződő közösségei végeznek az önkormányzati feladatok megvalósítása, a polgárok közéletbe való bevonása, a település fejlesztése és szépítése, a környezetvédelem, az arra rászorulók támogatása, a kultúra és a hagyományok ápolása, a lakosság művelődése, oktatása, szórakozása, sportolása érdekében.

A helyi lakosság nagy számban vesz részt a civil szervezetek által szervezett programokon.

A településen az alábbiakban részletezett civil szervezetek működnek. Az önkormányzat helyi rendeletben meghatározottak szerint pályázati úton támogatja a szervezeteket, és azok rendezvényeit.

- Baba-mama Klub
- Bordányi Asztalitenisz Sport Egyesület
- Bordányi Ifjúsági Klub Egyesület
- Bordányi Motorosok Baráti Köre
- Bordányi Polgárőr Csoport
- Bordányi Római Katolikus Egyházközség
- Bordány Sportkör
- Borostyán Dalkör
- Dél-alföldi Ifjúsági Szövetség
- Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesülete Bordányi Csoportja
- Kulturális és Szabadidős Egyesület
- MTTSZ Bordányi Klubja
- Nefelejcs Nyugdíjas Klub
- Önkéntes Tűzoltó Egyesület
- Vöröskereszt Helyi Alapszervezete

Alapítványok:

- Bordány Község Fejlődéséért Közalapítvány
  Célja: Bordány község kulturális örökségének megőrzése, a lakosság kulturális ellátásának színvonal javítása, valamint a településen élők életminőségének növelése. A Falunapok rendezvényeinek támogatása.
- Bordány Sportjáért Alapítvány
  Célja: a községben a versenysport, illetőleg a szabadidősport támogatása, a testnevelés, a diáksport felkarolása, tehetséges fiatalok versenyeztetése, a testedzéshez szükséges feltételek biztosítása.
- Bordányi Óvodáskorú Gyermekekért Alapítvány
  Célja: Bordány községben az óvodáskorú gyermekek támogatása, sportesemények, jutalmazások, eszközbeszerzések javára. Szakmai továbbképzések, tanulmányutak szervezési költségeinek, a résztvevő előadók útiköltségének, napidíjának és az előadáshoz szükséges eszközök finanszírozása.
- Bordány Ifjúságáért Alapítvány
  Célja: a tanulók támogatása, jutalmazása, tanulmányi versenyek szervezése és jutalmazása, szemléltetőeszközök vásárlása, az iskolakönyvtár fejlesztése.
- Egérház Alapítvány
  Célja: Ifjúsági közösségi színterek működtetése. Programszervezés az ifjúsági korosztály számára. Ifjúsági közösségi szálláshely működtetése.

a) a 3–7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (pl. közfeladatot ellátó szervezetek száma közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma stb.)

Esélyegyenlőségi területek	**Civil szervezetek/Alapítványok/Egyházi szolgáltató/Egyéb szervezetek**		
1 Mélyszegénységben élők, romák	Szent István Király Plébánia	Magyar Karitász - bordányi csoport	Magyar Vöröskereszt helyi tagszervezete
2. HH/HHH/SNI gyermekek	Baba-Mama Klub, Kulturális és Szabadidős Egyesület Gyermek és Ifjúsági Önkormányzat	Bordányi Óvodáskorú Gyermekekért Alapítvány, Bordány Ifjúságáért Alapítvány, Egérház Alapítvány, Bordány Község Fejlődéséért Alapítvány	Bordány Sportkör, Bordány Sportjáért Alapítvány, Rendőrség, Bordányi Polgárőr Csoport
3. Nők	Baba-Mama Klub	Rendőrség Bordányi Polgárőr Csoport	Bordány Község Fejlődéséért Alapítvány
4. Idős korúak	Borostyán Népdalkör,	Nefelejcs Nyugdíjas Klub	Bordányi Polgárőr Csoport
5. Fogyatékkal élők	Csongrád Megyei Mozgáskorlátozottak Egyesülete – bordányi csoport	Bordány Község Fejlődéséért Alapítvány	

b) önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi és civil szektor közötti partnerség bemutatása

Az önkormányzat szorosan együttműködik a településen működő civil szervezetekkel.

c) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség

Az önkormányzat a hatáskörébe tartozó egyes közfeladatokat önkormányzatok közötti-, illetve térségi társulásokkal kötött megállapodás alapján látja el.

Az Önkormányzat az alábbi társulásokban rendelkezik tagsági viszonnyal:

- *Forrás-4 Szennyvíz- Közmű Önkormányzati Társulás*
- *Térségi Vízmű-üzemeltetési Társulás*
- *Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás*
- *Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Társulás*
- *Homokháti Kistérség Többcélú Társulása*
- *Dél-alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás*
- *Homokháti Kistérség Belső Ellenőrzési Társulás*

Az Önkormányzat tagja illetve együttműködik az alábbi szervezetekkel:

- *Támogató szolgálat ellátására létrejött Önkormányzati társulás*
- *Forrás-IV. Beruházó Víziközmű Társulat*
- *Konzorcium az ISPA hulladékgazdálkodási projekt megvalósítására*
- *Konzorcium a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító program megvalósítására*
- *Homokháti Önkormányzatok Kistérségfejlesztési Egyesülete*
- *Homokháti Jegyzők Egyesülete*
- *Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége*

Testvérvárosi kapcsolatot tart fenn az önkormányzat Detta (Románia), Csóka (Szerbia) és Hódegyháza (Szerbia) település önkormányzataival.

d) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

Településünkön nemzetiségi önkormányzat nem működik.

e) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

Az a) pontban felsorolt szervezetek együttműködnek egymással, illetve az önkormányzattal és intézményeivel annak érdekében, hogy az egyes esélyegyenlőségi területeken szerepet vállaljanak. (anyagi támogatással, természetben nyújtott támogatással, önkéntes munkával).

f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

Az esélyegyenlőség megvalósításának egyik kiemelt feladata a for-profit szereplők bevonása a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásába.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek, stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének folyamatába

Az esélyegyenlőségi program előkészítésének folyamatában nagy hangsúly helyeződött a minél szélesebb körű adatgyűjtés megszervezésére.

A dokumentum készítéséhez szükséges adatok, információk gyűjtését a település intézményeinek dolgozói/vezetői segítségével gyűjtöttük össze. E tevékenységbe bekapcsolódtak az Önkormányzati és Polgármesteri Hivatal dolgozói, az egészségügyi alapszolgáltatásban résztvevők, a szociális szolgáltatásokat nyújtó intézmény, a közművelődést szervező intézmény, köznevelési intézmények.

Az előkészítésben együttműködő partnerek bevonásának módszere az online, illetve telefonos kapcsolattartásra épült, az egyes esélyegyenlőségi csoportokkal kapcsolatos problémák feltárására, majd az elkészült dokumentum-tervezet véleményezésére koncentrálódott.

b) az *a)* pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása.

Bordány Nagyközség Önkormányzatának Esélyegyenlőségi Programja a község honlapján közzétételre kerül (www.bordany.com), valamit a Polgármesteri Hivatalban ügyfélfogadási időben bármikor a lakosok rendelkezésére áll, így a község teljes lakosságának hozzáférése biztosítottá válik a tervezett esélyegyenlőségi folyamatok, tevékenységek megismerésére és a megvalósítás folyamatos ellenőrzésére.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	Problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	**Fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel**
Romák és/vagy mély-szegénységben élők	Tartós munkanélküliség. Munkanélküli-, szociális-, egészségügyi ellátás igénybevételi jogosultság ismeretének hiánya. A mélyszegénységben élők nem ismerik fel a környezetük által nyújtotta lehetőségeket. A mélyszegénység generációkon keresztül öröklődik. Alacsony iskolai végzettség. Szakképzettség hiánya. Lakhatási problémák fokozott jelenléte, adósságállomány újratermelődése.	Munkához jutás elősegítése. Értékteremtő közfoglalkoztatás folytatása. Atipikus foglalkoztatási formák szervezése. Egyéb helyi munkalehetőség biztosítása. Munkaügyi-, szociális-, egészségügyi ellátások élethelyzethez igazítása. Önfenntartó otthoni gazdálkodással, állattartással kapcsolatos információnyújtás, „munkára nevelés”. Felvilágosítás, életmód tanácsadó programok szervezése. Helyi felnőttoktatási rendszer átalakítása – a munkareő-piaci kínálathoz igazodó ingyenes szakképzések, átképzések biztosítása. Rezsitartozások csökkentésének elősegítése, a felhalmozódás elkerülése.
Gyermekek	Jelzőrendszer hatékony működésének hiányosságai a problémák felszínre kerülésében. A család működését érintő zavarok pl. elvált szülők, családon belüli konfliktusok. A tanulási képességből adódó hátrányok megmutatkoznak a gyermekek tanulmányi eredményeiben (pl.: évfolyamismétlők). A városban élő fiataloknak több lehetőségük van informálódni az őket érintő veszélyekről. Magatartási-, mentális problémákkal küzdő gyermekek száma nő. Tanulási nehézségekkel küzdő tanulók fejlesztő foglalkozásra szorulnak. Az integrált oktatásban részesülő	Szakmai találkozók, tanácskozások szervezése a jobb együttműködés érdekében. Szakemberek által nyújtott tanácsadás biztosítása, a szakemberek folyamatos továbbképzésének biztosítása. Hátrányok leküzdése érdekében tanórán kívüli felzárkóztató foglalkozások-, programok-, önálló tanulás képesség fejlesztését elősegítő tevékenységek kidolgozása, megszervezése. Organikus, pszichés és egyéb részképességek feltárása, fejlesztés. Bűnmegelőzési és egyéb prevenciós programok, előadások szervezése szakemberek bevonásával. Családi életre nevelés program bevezetése

	gyermekek esetében előfordul a hátrányos helyzetű társak kiközösítése, megkülönböztetése. A nehéz helyzetben lévő gyermekek esetében tapasztalható, hogy kevesebb önbizalommal, motivációval, célokkal rendelkeznek, mint a jobb körülmények között élők.	Kortárssegítő programok megvalósulása. Gyógypedagógus magasabb óraszámban való foglalkoztatása a nevelési-, oktatási intézményekben. Iskolai légkör javítása-társas élet erősítése, közösségépítő szabadidős programok szervezése (pl.: osztályközösségek szintjén). Érzékenyítő programok. Iskolai programok szervezése, mely a szociális kompetenciák fejlesztését segíti elő. Önismereti csoportfoglalkozások megszervezése.
Nők	Hátrányos helyzetű nők életminősége (alapvető fizikai szükségletek hiányossága) elmaradott. A kisgyermekkel otthon lévő anyáknak nehéz újra munkába állni vagy állást találni. A gyermeküket egyedül nevelő, dolgozó anyáknak gyakran nehézséget okoz a gyermekfelügyeletet biztosítása. A nőknek többféle szerepben kell egyszerre helytállniuk (anya, feleség, dolgozó nő, esetenként családfenntartó). A magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet. Munkahelyen a betölteni kívánt munkakörhöz, vagy szakmai előrelépéshez gyakran többet kell bizonyítaniuk rátermettségükről, mint a férfiaknak. A nők kiszolgáltatottsága, az ellenük elkövetett erőszak tabu téma.	Nők felkészítése a családi életre. Női közösségek létrehozása, felkészítő programok szervezése, tanácsadás, atipikus foglalkoztatási formák lehetőségeinek feltárása, szakmai segítségnyújtás. Napközbeni gyermek elhelyezési lehetőségek bővítése, gyermekintézmények nyitva tartásán túli időben gyermekfelügyelet biztosítása. A női szereppel kapcsolatos problémák megoldásában való segítségnyújtás tanácsadással, előadások szervezésével, szakemberek bevonásával. Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. (női programok, családi programok) Különböző fórumokon hangot kell adni a nemekkel kapcsolatos sztereotíp nézetek ellen. Kiadványokkal, publicitálásokkal informálni a településen élő nőket jogaikról, lehetőségeikről. Figyelemfelkeltő akciók szervezése.
Idősek	Gyakran válnak bűncselekmény áldozatává (házalók, betörések). Magas az egyedül élők aránya. Az idős korosztály nehezen tart lépést az elektronikus technika fejlődésével. Generációk közötti kapcsolat gyenge. A nyugdíjba vonulást követően a feleslegesség érzése erősödik. Az idős korosztály egy részének alacsony a rendszeres jövedelme, nehézséget okoz a	Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése. Rendszeres felhívás és tájékoztatás Bűnmegelőzési előadások szervezése az áldozattá válás megelőzése érdekében. Aktivitást elősegítő, szabadidős programok, szolgáltatások szervezése. Mentális segítségnyújtás igénybevételének szélesítése, önkéntesek bevonása a magány

	mindennapi megélhetés. A családi szerkezet átalakulásával a személyes gondoskodásra szoruló idősek száma nő (probléma a környezetből történő kiszakítás-pl. idősek otthonába költözés). Az időskorú emberek nagy százalékánál előfordul krónikus megbetegedés, fogyatékosság. Nagyarányban emelkedik az állandó felügyeletet igénylő idős betegek száma. Demens megbetegedések száma emelkedik a településen.	oldásában (beszélgetés, felolvasás, stb). Képzési, tájékoztató programok szervezése (informatika, hobbival kapcsolatosan). A kapcsolat erősítése közösségi programok szervezésével, önkéntes fiatalok bevonásával. Társadalmi szerepvállalás erősítése- idősek önkéntes munkába történő bevonásával. Szociális-, megélhetési biztonság elősegítése (anyagi és természetbeni támogatások közvetítésével). Igénybe vehető szolgáltatások működtetése során kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon a minél szélesebb körű hozzáférhetőség, a valós igényekre való reagálás. Prevencióra, szűrőprogramok megszervezésére, az egészséges életmódra való nevelésre (étkezés, sportolás..), minden korosztály körében a mentális problémák és szenvedélybetegségek kezelésére kiemelt figyelmet kell fordítani. Otthonközeli ellátás lehetőség szerinti bővítése. Előadások, foglalkozások szervezése hozzátartozók és betegek számára. Demens barát település megvalósítása.
Fogyatékkal élők	Települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek, valamint a helyi szolgáltatók épületeinek akadálymentesítettsége nem vagy csak részben megoldott. Fogyatékkal élők részéről alacsony a társadalmi aktivitás. A közterületek, járdák, parkok akadálymentesítése részben megoldott a településen. A kommunikációs, információs akadálymentesítés elenyésző mértékű. Nincs a településen elérhető jelnyelvi tolmács. A megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő munkaképes személyek részére a településen nincs megfelelő munkalehetőség. A fogyatékkal élők családtagjai részére nincs támasz. Negatív a fogyatékosok megítélése.	Teljeskörű akadálymentesítés kivitelezése pályázati források igénybevételével. Társadalmi aktivitást ösztönző programok, kezdeményezések támogatása, partnerség kiépítése, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalásának ösztönzése. Teljeskörű akadálymentesítés kivitelezése pályázati források igénybevételével. A közintézményekben a kommunikációs akadálymentesítéshez szükséges eszközök beszerzése pályázati források igénybevételével. Tolmács képzésre szakember beiskolázása. Állami támogatások igénybevételi lehetőségének propagálása a helyi vállalkozók, intézmények részére Atipikus munkalehetőségek átgondolása Képzések, átképzések kezdeményezése.

	Az elszigetelten élő, fogyatékkal élőnek vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőknek vagy fogyatékost ápoló családtagnak kapcsolatteremtésre, önsegítő csoportok szervezésére, a fórumokba való bekapcsolódásra kevés lehetősége van. Fogyatékkal élők információs, kommunikációs, tevékenység segítése nem vagy csak részben megoldott.	Mentális gondozás, önsegítő csoportok létrehozása. Kisgyermek kortól szociális készségeket (pl.: tolerancia, empátia) fejlesztő programok bevezetése a nevelés-, oktatási rendszerben dolgozó szakemberek közreműködésével, civil szervezetekkel együttműködve, önkéntes munka bevonásával. A kommunikáció színtere az internet világa, amely a felhasználók otthonába hozhatják a közösséget. Speciális eszközök használata az intézményekben.

A beavatkozások megvalósítói

Célcsoport	Következtetésben megjelölt beavatkozási terület, mint **intézkedés címe, megnevezése**	Az intézkedésbe bevont **aktorok és partnerek – kiemelve a felelőst**
Romák és/vagy mély-szegénységben élők	Mélyszegénységben élők életminőségének és munkapiaci esélyeinek javítása	Résztvevők: rászoruló személyekés családok Felelős: önkormányzat, polgármestrei hivatal, munkaügyi központ, ISZEK Partnerek: karitatív szervezetek, helyi munkáltatók, Faluház, civil szervezetek, felnőttképzési intézmények
Gyermekek	Veszélyeztetett gyermekek, HH és HHH gyermekek életminőségének javítása. SNI-s, BTMN-s gyermekek hátrányainak enyhítése Fogyatékkal élő gyermekek fokozott támogatása, speciális szolgáltatások elérésének biztosítása	Résztvevők: településen élő gyermekek és szüleik Felelős: önkormányzat, polgármesteri hivatal, oktatási-, nevelési intézmények, család, és gyermekjóléti szolgálat, védőnői szolgálat, támogató szolgálat, házi gyermekorvos, rendőrség Partnerek: lakosság, polgárőrség, civil szervezetek, GYIFÖ, szakszolgálatok.
Nők	Családbarát munkakörülmények megteremtése Veszélyeztetett nők érdekérvényesítő képességének növelését erősítő	Résztvevők: településen élő aktív korú nők, Felelős: önkormányzat, ISZEK- védőnői szolgálat, család-, és gyermekjóléti szolgálat, IKSZT Faluház és Községi Könyvtár, háziorvosi szolgálatok, rendőrség Partnerek: munkaügyi központ, magánszemélyek, munkáltatók, oktatás-, nevelési intézmények, szakszolgálatok, civil szervezet, polgárőrség
Idősek	Aktív időskor elősegítése Szociális védőháló erősítése	Résztvevők: településen élő idős személyek Felelős: önkormányzat, polgármesteri hivatal, háziorvosi szolgálat, ISZEK, faluház

		Partnerek: rendőrség, polgárőrség, egyház, civil szervezetek
Fogyatékkal élők	Akadálymentesítés Fogyatékkal élők életminőségének és munkapiaci esélyeinek javítása	Résztvevők: fogyatékkal élők és családtagjaik Felelős: önkormányzat, polgármesteri hivatal, támogató szolgálat, család-, és gyermekjóléti szolgálat, oktatás-, nevelési intézmények, Partnerek: civil szervezetek, önkéntesek, helyi vállalkozók és szolgáltatók, szakszolgáltatók

Jövőképünk

Olyan településen kívánunk élni, ahol a mélyszegénységben élők, és romák legalapvetőbb szükségletei biztosítva vannak.

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők megkapják azt a támogatást, mely által előbbre juthatnak.

Kiemelt területnek tartjuk a születendő gyerekek élethez való jogát, a gyerekek hátrányainak leküzdését, az esélyegyenlőség megteremtését az életük minden területén.

Folyamatosan odafigyelünk az idősek megbecsülésére, a mindennapi gondozási nehézségeikre.

Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén a feleség-, anya-, idősgondozó szerepük fontosságára való figyelem felhívást, a család és munka összeegyeztethetőségének elősegítését,a nők védelmét.

Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők szükségleteire (egyenlő hozzáférés biztosítása szolgáltatásokhoz-, akadálymentes környezet biztosítása), társadalmi elfogadásuk hozzásegítéséhez.

Az intézkedési területek részletes kifejtése

Intézkedés címe:	**Mélyszegénységben élők életminőségének és munkapiaci esélyeinek javítása**
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Jellemző a tartós munkanélküliség, az alacsonyabb iskolázottság, a versenyképes szakképzettség hiánya. A mélyszegénység általában generációkon keresztül öröklődik. Jellemző a szűkös anyagi helyzet, melyből adódóan nagy veszélyt jelent az eladósodás lehetősége. Elégtelenek a lakhatási körülmények. A kitörési lehetőségek nem realizálódnak. A családtagoknál jelentkezhet az önértékelés zavara, mely rizikófaktort jelenthet egyes mentális betegség kialakulásához, deviáns magatartáshoz.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Létminimum alatt, vagy annak közelében élő családok támogatása. Településen a tartós munkanélküliek számának csökkentése- foglalkoztatás elősegítése: motiválás, képzésekhez való hozzáférés elősegítése. Lehetőség szerint munkahelyteremtés elősegítése. Szoros együttműködés az elsődleges munkaerő-piaci szereplőkkel, értékteremtő közfoglalkoztatás folyamatos biztosítása. Megfelelő kommunikáció áramlásának elősegítése a felek között (munkáltató-képző-munkavállaló) között.

Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Szoros együttműködés munkaügyi központtal, felnőttképző intézményekkel, partneri viszony a foglalkozást elősegítő projektekben.
Résztvevők és felelős	Önkormányzat, munkaügyi központ, szociális intézmény
Partnerek	- munkáltatók, felnőttképzési intézmények, szaktanácsadók - közüzemi szolgáltatók, karitatív szervezetek
Határidő(k) pontokba szedve	Folyamatos Megvalósítás határideje:2022. október 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	A regisztrált munkanélküliek számának alakulása (statisztikai adatok) Projektekben résztvevő álláskeresők száma Képzésen résztvevők száma (jelenléti ív, szakképzettség megszerzéséről bizonyítvány) Támogatásokban részesülők száma (pénzbeli-, természetbeni támogatások)
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Munkalehetőség hiánya a térségben. Tartós munkanélküliek nem vállalják a képzésben/átképzésben való részvételt, vagy azt eredménytelenül fejezik be. Az elhelyezkedés feltételeinek megismerését követően nem vállalják el a felkínált munkalehetőséget. Pályázati források hiánya. Közmunkaprogram feltételei jogszabályváltozás miatt változhat-
Szükséges erőforrások	Pályázati források, ágazatspecifikus humán erőforrások

Intézkedés címe:	**Hátrányos helyzetű gyermekek életminőségének javítása, speciális igényű gyermekek felzárkóztatásának elősegítése**
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A tanulási-, magatartási problémákkal küzdő gyermekek fejlesztése nem tud maradéktalanul megvalósulni a nevelési-, oktatási intézményekben. Kevés óraszám áll rendelkezésére a szakembernek, aki a kiscsoportos fejlesztő foglalkozást tartja. Azokban a családokban, ahol a szülők nem tudják segíteni gyermeküket a felzárkóztatás folyamatában, a hátrányos helyzet nem tud megszűnni. Azoknál a gyermekeknél, akik családjában nagy problémát jelent a mindennapi megélhetés, hátrányt szenvednek a kortársaival szemben. Több gyermekes családnál sajnos jelen van a szülők közti rendszeres konfliktus, esetleges válás, szenvedélybetegség, gyermek elhanyagolás, stb. Ezek a gyermekek elsősorban mentális sérülésnek vannak kitéve.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	A településen élő hátrányos helyzetű gyermekek helyzetének, életminőségének javítása, a családok támogatása. A gyermekek fizikai és mentális egészségének megőrzése. A tanulási nehézségekkel-, magatartásproblémákkal küzdő gyermekek felzárkóztatásának elősegítése.

Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Rászoruló gyermekek részére ingyenesen igénybevehető szabadidős foglalkozások megvalósítása (pl.: táborozás, kirándulás), különböző támogatások biztosítása. A nevelés-, oktatási rendszeren kívüli felzárkóztató foglalkozások biztosítása a rászoruló gyermekek számára. Lehetőség szerint a családsegítő szolgálat személyi feltételeinek bővítése - mentálhigiénikus szakember foglalkoztatásával. A gyermekek veszélyeztetettségét észlelő és jelzőrendszeri tagok együttműködésének erősítése és bővítése, a szakmai fejlődés elősegítése. Családi életre nevelő programok megvalósítása. Kortárssegítő képzés szervezése. Nevelés-, oktatási intézményekben érzékenyítő programok megvalósítása. Prevenciós előadások és foglalkozások a gyermekek védelme érdekében.
Résztvevők és felelős	Önkormányzat és intézményei, iskola.
Partnerek	Faluház, GYIFÖ, civil szervezetek, karitatív szervezetek, önkéntesek, szakszolgálatok, szakemberek (tréner/gyógypedagógus/pszichológus, stb.), rendőrség.
Határidő(k) pontokba szedve	Folyamatos Megvalósítás határideje: 2022. október 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Támogatásban, kedvezményekben részesülő gyermekes családok száma (intézményi nyilvántartások). A megvalósításra kerülő programok száma, a projektekben résztevő gyermekek száma (jelenéti ív). Az óvodai és iskolai eredmények a célcsoportba tartozó gyermekek körében javul (tanulmányi eredmények, pedagógusok véleménye az eredményességről-összegzése). Jelzőrendszeri tagok esetmegbeszéléseken, képzéseken való részvételi aránya (jelenléti ív).
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Az anyagi erőforrás helyzete nagyban befolyásolja a szakemberek foglalkoztatásának lehetőségét, valamint programok megszervezésének mértékét. Szakember hiány a munkaerő-piacon. A programokon való részvételi szándék hiánya a családok és/vagy gyermekek részéről.
Szükséges erőforrások	Humánerőforrások, pénzügyi erőforrások, pályázati források.

Intézkedés címe:	**Családbarát intézkedések elősegítése, nők érdekvédelme**
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Nagyon nehéz a családokban;- elsősorban a nőknek azzal a feladattal megbirkózni, hogy egyszerre kell helytállniuk a munkahelyen és a családban is. Nemcsak a kisgyermeket nevelő édesanyáknak okoz ez a helyzet nehézséget, hanem, sok esetben idős, beteg, vagy fogyatékkal élő családtagot ellátó nőnek is. A nőket érintő másik társadalmi szintű probléma a családon belül elszenvedett

	áldozattá válás előfordulása. Kis település lévén méginkább jellemző, hogy tabuként kezelt ez a téma. Amennyiben fény derül nő ellen elkövetett bántalmazásra, az esetek többségében a sértettek visszavonják a rendőrségnél a feljelentést.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	A munkaerő-piacon a nőket érő hátrányok leküzdése. A nőkre háruló „kettős teher” (család-karrier) csökkentése. Felhívni a közösség figyelmét a családon belüli erőszak valódiságára, az állampolgári jogokra és kötelességekre.
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Lehetőségekhez mérten családbarát intézkedések bevezetésének elősegítése a munkáltatók körében (pl.: a munkarend családi szükségletekhez való igazítása Atipikus munkahelyek propagálása (otthoni munkavégzés Nyári szünidei gyermekfelügyeletet megszervezés Otthoni idősgondozás/betegellátás szolgáltatásfejlesztési lehetőségeinek feltérképezés Akció programok, figyelemfelhívó kiadvány készítése (családon belüli erőszak ellen) Ingyenes jogi tanácsadás megszervezése. Igény szerint önsegítő csoport létrehozásában segítségnyújtás.
Résztvevők és felelős	Önkormányzat és intézményei, háziorvosi szolgálatok.
Partnerek	Helyi vállalkozók/munkáltatók, rendőrség, polgárőrség, civil szervezetek, lakosság.
Határidő(k) pontokba szedve	Folyamatos Megvalósítás határideje:2022. október 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Családbarát munkahelyek száma (pl.: díjazásban, elismerésben részesülő szervezetek száma). Szünidei gyermekfelügyeletet ellátó intézmények, szervezetek (kimutatások a szervezetek számáról, szervezett programok számáról, a programokon résztvevő gyermekek számáról). Bővül az otthonközeli ellátásban résztvevő idősek, betegek száma. Nő az esetleges bántalmazás elkövetéséről szóló bejelentések, megkeresések, segítség kérések száma.
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Munkáltatók érdektelensége a családbarát munkahelyek létrehozásában. Anyagi erőforrás szűkössége, humánerőforrás hiánya gyermekfelügyelet, idős-, beteggondozás megszervezésére. Nők zárkózottsága, a lakosok közömbössége problémával szemben.
Szükséges erőforrások	Pénzügyi források, humánerőforrások, téma szakértők, önkéntesek.

Intézkedés címe:	**Aktív időskor elősegítése, szociális védőháló fejlesztése**

Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A legfőbb problémát időseink körében a nyugdíjaztatást követően a „nincs rám szükség” érzése, az addig megszokott családi élet rutinjának felborulása, a társas kapcsolatok beszűkülése, valamint a jövedelem kiesése jelenti. Tovább nehezít az egyén helyzetén, ha esetleges testi egészség megromlása is jelentkezik. Az idősebb korosztály számára a mindennapi nehézségeket az egyedüllét, a megromlott egészségi állapot, a lakásfenntartási-, és egészségügyi-, gyógyszerköltségek nehézségei jelentik. (demens megbetegedések száma egyre gyakoribb, a 80 éven felüliek esetében kb. 20%) Meglátásunk szerint talán a legnagyobb problémát a mai korra jellemző társadalmi változások-, a család funkciójának változása jelenti, melynek következtében a fiatalabb generációk elszakadása tapasztalható.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Az aktív időskor megéléséhez szükséges feltételek biztosítása. Testi és lelki egészség megőrzésének elősegítése. Az idősek szociális-, és anyagi biztonságának növelése.
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Aktív idősek számára munkalehetőség biztosítása, önkéntes munkába való bevonása. Az idős korosztályt képviselő civil szervezetek kiemelt támogatása. Ingyenes egészségügyi szűrővizsgálatok, egészségmegőrző és sport programok szervezése (pl.: gyógytorna, nordik walking megismertetése). Rászoruló időskorú lakosság támogatása. Áldozattá válás megelőzése érdekében rendszeres ismeretterjesztő előadás szervezése. Otthonápolás megszervezése a településen. Az idősek gondozásában a család fontosságára figyelem felhívás. Demens barát település kialakítása.
Résztvevők és felelős	Önkormányzat és intézményei, időseket képviselő települési civil szervezetek .
Partnerek	Civil szervezetek, rendőrség, háziorvosi szolgálatok.
Határidő(k) pontokba szedve	Folyamatos Megvalósítás határideje:2022. október 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Megnő az időskorúak aktív részvétele a falu közéletében. Eredmény, ha az önkéntes munka során a meglévő készségeiket használni tudták, baráti kapcsolataik bővültek, csökkent az elszigetelődés veszélye, önbecsülésük javult, hasznosnak érezték magukat. Programokon aktív részvétel (nyilvántartások). Szociális biztonságérzés erősödik az idősek körében (nő a szolgáltatásokkal elért idősek száma).
Kockázatok és csökkentésük eszközei	Szűkös anyagi erőforrás. Idősek részéről inaktivitás a programokon való részvétel iránt.

Szükséges erőforrások	Közösség szociális érzékenysége, pályázati erőforrás, humánerőforrások, együttműködés ágazati szervezetekkel, közösségekkel.

Intézkedés címe:	**Közösség érzékenyítésének előmozdítása a fogyatékkal élőkért**
Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A településen még nem teljeskörű az akadálymentesítettség. A megváltozott munkaképességű emberek számára minimális a munkalehetőség. A fogyatékkal élő személynek és családjának a mindennapi megélhetése szűkös. Mentális támogatása ezen családok tagjai részére minimális.
Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Fizikai akadálymentesítés. Infokommunikációs hozzáférés eszközök, szolgáltatások használatához a közintézményekben. Fogyatékkal élők életminőségének és munkaerő-piaci esélyeinek javítása. Fogyatékkal élő személyek társadalmi aktivitásának növelése.
Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	Középületek és közterek teljeskörű akadálymentesítése, valamint a magánszektor érzékenyítése az akadálymentesség témájában. Atipikus munkalehetőségek létrehozásának elősegítése. A rászoruló, fogyatékossággal élő személy és/vagy annak családjának támogatása. A fogyatékkal élő személyekkel szemben az elfogadás elősegítése érzékenyítő programok megvalósításával. Családtagok számára önsegítő csoport létrehozása. Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése (képességfejlesztő szakemberek). Szabadidős programok szervezése a célcsoport számára. Önálló életvitelt elősegítő szolgáltatások bővítése (személyi segítés).
Résztvevők és felelős	Önkormányzat és intézményei.
Partnerek	Civil szervezetek, fogyatékos személyeket ellátó oktatási-, egészségügyi-, szociális intézmények, lakosság, helyi szolgáltatók, önkéntesek.
Határidő(k) pontokba szedve	Folyamatos Megvalósítás határideje:2022. október 30.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Az akadálymentes épületek és közterek száma nő a településen. Info-kommunikációs eszköz hozzáférése a szolgáltatások használatához a közintézményekben. Az aktív korú megváltozott munkaképességű lakosok elhelyezkedési aránya emelkedik. Aktívan részt vesznek a fogyatékkal élők a programokon. Érzékenyítő programok száma, rendezvényekkel elért személyek száma.

Kockázatok és csökkentésük eszközei	Pályázati kiírás hiánya, szűkös anyagi erőforrás. Fogékonyság hiánya a programokon való részvételre.
Szükséges erőforrások	Pályázati forrás, önkéntesek, humánerőforrás, helyi közösség.

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

3. melléklet a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelethez

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége										
1	Mélyszegénységben élők életminőségének és munkapiaci esélyeinek javítása.	Tartós munkanélküliség. Alacsonyabb iskolázottság - versenyképes szakképzettség hiánya. Mélyszegénység általában generációkon keresztül öröklődik. Szűkös anyagi helyzet. Veszélyt jelent az eladósodás lehetősége. Elégtelenek a lakhatási körülmények. Kitörési lehetőségek nem realizálódnak. Családtagoknál jelentkezhet az önértékelés zavara, mely rizikófaktort jelenthet egyes	Létminimum alatt, vagy annak közelében élő családok támogatása. Településen a tartós munkanélküliek számának csökkentése. Foglalkoztatás elősegítése: motiválás, képzésekhez való hozzáférés elősegítése. Lehetőség szerint munkahelyteremt és elősegítése. Szoros együttműködés az elsődleges munkaerő-piaci szereplőkkel. értékteremtő közfoglalkoztatás folyamatos biztosítása. Megfelelő	Szociális szolgáltatástervezési koncepció.	Szoros együttműködés munkaügyi központtal, felnőttképző intézményekkel. Partneri viszony a foglalkozást elősegítő projektekben.	Önkormányzat. Munkaügyi központ. Szociális intézmény.	Folyamatos Megvalósítás határideje: 2022. október 30.	A regisztrált munkanélküliek számának alakulása (statisztikai adatok) Projektekben résztvevő álláskeresők száma Képzésen résztvevők száma (jelenléti ív, szakképzettség megszerzéséről bizonyítvány) Támogatásokban részesülők száma (pénzbeli-, természetbeni támogatások)	Pályázati források. Ágazatspecifikus humán erőforrások.	

		mentális betegség kialakulásához, deviáns magatartáshoz.	kommunikáció áramlásának elősegítése a felek között (munkáltató-képző-munkavállaló).							
II. A gyermekek esélyegyenlősége										
1	Hátrányos helyzetű gyermekek életminőségének javítása, speciális igényű gyermekek felzárkóztatásának elősegítése.	A tanulási-, magatartási problémákkal küzdő gyermekek fejlesztése nem tud maradéktalanul megvalósulni a nevelési-, oktatási intézményekben. Kevés óraszám áll rendelkezésére a szakembernek, aki a kiscsoportos fejlesztő foglalkozást tartja. Azokban a családokban, ahol a szülők nem tudják segíteni gyermeküket a felzárkóztatás folyamatában, a hátrányos helyzet nem tud megszűnni. Azoknál a gyermekeknél, akik családjában nagy problémát jelent a mindennapi megélhetés, hátrányt szenvednek a kortársaival szemben. Több gyermekes	A településen élő hátrányos helyzetű gyermekek helyzetének, életminőségének javítása, a családok támogatása. A gyermekek fizikai és mentális egészségének megőrzése. A tanulási nehézségekkel-, magatartásproblémákkal küzdő gyermekek felzárkóztatásának elősegítése.	Nevelési-, oktatási intézmény pedagógiai programja. Gyermek és Ifjúságvédelmi stratégia. Szociális szolgáltatástervezési koncepció.	Rászoruló gyermekek részére ingyenesen igénybevehető szabadidős foglalkozások megvalósítása (pl.: táborozás, kirándulás), különböző támogatások biztosítása. A nevelés-, oktatási rendszeren kívüli felzárkóztató foglalkozások biztosítása a rászoruló gyermekek számára. Lehetőség szerint a családsegítő szolgálat személyi feltételeinek bővítése - mentálhigiénikus szakember foglalkoztatásával. A gyermekek veszélyeztetettségét észlelő és jelzőrendszeri tagok együttműködésének erősítése és	Önkormányzat és intézményei. Iskola.	Folyamatos Megvalósítás határideje: 2022. október 30.	Támogatásban, kedvezményekben részesülő gyermekes családok száma (intézményi nyilvántartások). A megvalósításra kerülő programok száma, a projektekben résztevő gyermekek száma (jelenéti ív). Az óvodai és iskolai eredmények a célcsoportba tartozó gyermekek körében javul (tanulmányi eredmények, pedagógusok véleménye az eredményességről - összegzése). Jelzőrendszeri tagok esetmegbeszélésekén, képzéseken való részvételi aránya (jelenléti ív).	Pénzügyi források. Humánerőforrások. Pályázati források.	

		családnál sajnos jelen van a szülők közti rendszeres konfliktus, esetleges válás, szenvedélybetegség, gyermek elhanyagolás, stb. Ezek a gyermekek elsősorban mentális sérülésnek vannak kitéve.			bővítése, a szakmai fejlődés elősegítése. Családi életre nevelő programok megvalósítása. Kortárssegítő képzés szervezése. Nevelés-, oktatási intézményekben érzékenyítő programok megvalósítása. Prevenciós előadások és foglalkozások a gyermekek védelme érdekében.					
III. A nők esélyegyenlősége										
1	Családbarát intézkedések elősegítése, nők érdekvédelme.	Nagyon nehéz a családokban;- elsősorban a nőknek azzal a feladattal megbirkózni, hogy egyszerre kell helytállniuk a munkahelyen és a családban is. Nemcsak a kisgyermeket nevelő édesanyáknak okoz ez a helyzet nehézséget, hanem, sok esetben idős, beteg, vagy fogyatékkal élő családtagot ellátó nőnek is. A nőket érintő másik társadalmi szintű probléma a	A munkaerő-piacon a nőket érő hátrányok leküzdése. A nőkre háruló „kettős teher" (család-karrier) csökkentése. Felhívni a közösség figyelmét a családon belüli erőszak valódiságára, az állampolgári jogokra és kötelességekre.	EFOP-1,2,9-17-2017-00010 „Nő-Köz-Pont létrehozása a Homokhátságon" projekt pályázati anyaga	Lehetőségekhez mérten családbarát intézkedések bevezetésének elősegítése a munkáltatók körében (pl.: a munkarend családi szükségletekhez való igazítása Atipikus munkahelyek propagálása (otthoni munkavégzés Nyári szünidei gyermekfelügyelet megszervezés Otthoni idősgondozás/betegellátás szolgáltatásfejleszt	Önkormányzat és intézményei. Háziorvosi szolgálatok.	Folyamatos Megvalósítás határideje: 2022. október 30.	Családbarát munkahelyek száma (pl.: díjazásban, elismerésben részesülő szervezetek száma). Szünidei gyermekfelügyeletet ellátó intézmények, szervezetek (kimutatások a szervezetek számáról, szervezett programok számáról, a programokon résztvevő gyermekek számáról). Bővül az	Pénzügyi források. Humánerőforrások- téma szakértők. Önkéntesek.	

		családon belül elszenvedett áldozattá válás előfordulása. Kis település lévén méginkább jellemző, hogy tabuként kezelt ez a téma. Amennyiben fény derül nő ellen elkövetett bántalmazásra, az esetek többségében a sértettek visszavonják a rendőrségnél a feljelentést.			ési lehetőségeinek feltérképezés Akció programok, figyelemfelhívó kiadvány készítése (családon belüli erőszak ellen) Ingyenes jogi tanácsadás megszervezése. Igény szerint önsegítő csoport létrehozásában segítségnyújtás.			otthonközeli ellátásban résztvevő idősek, betegek száma. Nő az esetleges bántalmazás elkövetéséről szóló bejelentések, megkeresések, segítség kérések száma.		
IV. Az idősek esélyegyenlősége										
1	Aktív időskor elősegítése, szociális védőháló fejlesztése.	A legfőbb problémát időseink körében a nyugdíjaztatást követően a „nincs rám szükség” érzése, az addig megszokott családi élet rutinjának felborulása, a társas kapcsolatok beszűkülése, valamint a jövedelem kiesése jelenti. Tovább nehezít az egyén helyzetén, ha esetleges testi egészség megromlása is jelentkezik. Az idősebb korosztály számára a mindennapi nehézségeket az egyedüllét, a megromlott	Az aktív időskor megéléséhez szükséges feltételek biztosítása. Testi és lelki egészség megőrzésének elősegítése. Az idősek szociális-, és anyagi biztonságának növelése.	Szociális szolgáltatástervezési koncepció Egészségterv	Aktív idősek számára munkalehetőség biztosítása, önkéntes munkába való bevonása. Az idős korosztályt képviselő civil szervezetek kiemelt támogatása. Ingyenes egészségügyi szűrővizsgálatok, egészségmegőrző és sport programok szervezése (pl.: gyógytorna, nordik walking megismertetése). Rászoruló időskorú lakosság támogatása.	Önkormányzat és intézményei. Időseket képviselő települési civil szervezetek.	Folyamatos Megvalósítás határideje: 2022. október 30.	Megnő az időskorúak aktív részvétele a falu közéletében. Eredmény, ha az önkéntes munka során a meglévő készségeiket használni tudták, baráti kapcsolataik bővültek, csökkent az elszigetelődés veszélye, önbecsülésük javult, hasznosnak érezték magukat. Programokon aktív részvétel (nyilvántartások)- Szociális biztonságérzés erősödik az idősek körében (nő a szolgáltatásokkal elért idősek	Közösség szociális érzékenysége. Pályázati erőforrás. Humánerőforrások. Együttműködés ágazati szervezetekkel, közösségekkel.	

		egészségi állapot, a lakásfenntartási-, és egészségügyi-, gyógyszerköltségek nehézségei jelentik. (demens megbetegedések száma egyre gyakoribb, a 80 éven felüliek esetében kb. 20%) Meglátásunk szerint talán a legnagyobb problémát a mai korra jellemző társadalmi változások-, a család funkciójának változása jelenti, melynek következtében a fiatalabb generációk elszakadása tapasztalható.			Áldozattá válás megelőzése érdekében rendszeres ismeretterjesztő előadás szervezése. Otthonápolás megszervezése a településen. Az idősek gondozásában a család fontosságára figyelem felhívás. Demens barát település kialakítása.			száma)-		
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége										
1	Közösség érzékenyítésének előmozdítása a fogyatékkal élőkért.	A településen nem teljeskörű az akadálymentesítés. A megváltozott munkaképességű emberek számára minimális a munkalehetőség. A fogyatékkal élő személynek és családjának a mindennapi megélhetése szűkös. Mentális támogatása ezen családok tagjai	Fizikai akadálymentesítés. Infokommunikációs hozzáférés eszközök, szolgáltatások használatához a közintézményekben. Fogyatékkal élők életminőségének és munkaerő-piaci esélyeinek javítása. Fogyatékkal élő személyek	Szociális szolgáltatástervezési koncepció	Középületek és közterek teljeskörű akadálymentesítése, valamint a magánszektor érzékenyítése az akadálymentesség témájában. Atipikus munkalehetőségek létrehozásának elősegítése. A rászoruló, fogyatékossággal élő személy és/vagy annak családjának	Önkormányzat és intézményei	Folyamatos Megvalósítás határideje: 2022. október 30.	Az akadálymentes épületek és közterek száma nő a településen. Info-kommunikációs eszköz hozzáférése a szolgáltatások használatához a közintézményekben. Az aktív korú megváltozott munkaképességű lakosok elhelyezkedési aránya emelkedik.	Pályázat forrás Humánerőforrás Helyi közösség Önkéntesek	

		részére minimális.	társadalmi aktivitásának növelése		támogatása. A fogyatékkal élő személyekkel szemben az elfogadás elősegítése érzékenyítő programok megvalósításával. Családtagok számára önsegítő csoport létrehozása. Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése. Szabadidős programok szervezése a célcsoport számára Önálló életvitelt elősegítő szolgáltatások bővítése.			Aktívan részt vesznek a fogyatékkal élők a programokon. Érzékenyítő programok száma, rendezvényekkel elért személyek száma.		

3. Megvalósítás

A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

A megvalósítás folyamata

A Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése érdekében HEP Fórumot hozunk létre.

A HEP Fórum feladatai:

- az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a kötelezettségek teljesítésének nyomon követése, dokumentálása, és mindezekről a település képviselő-testületének rendszeres tájékoztatása,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata, a HEP IT aktualizálása,
- az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakítunk az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente)

beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára. A munkacsoportok éves munkatervvel rendelkeznek.

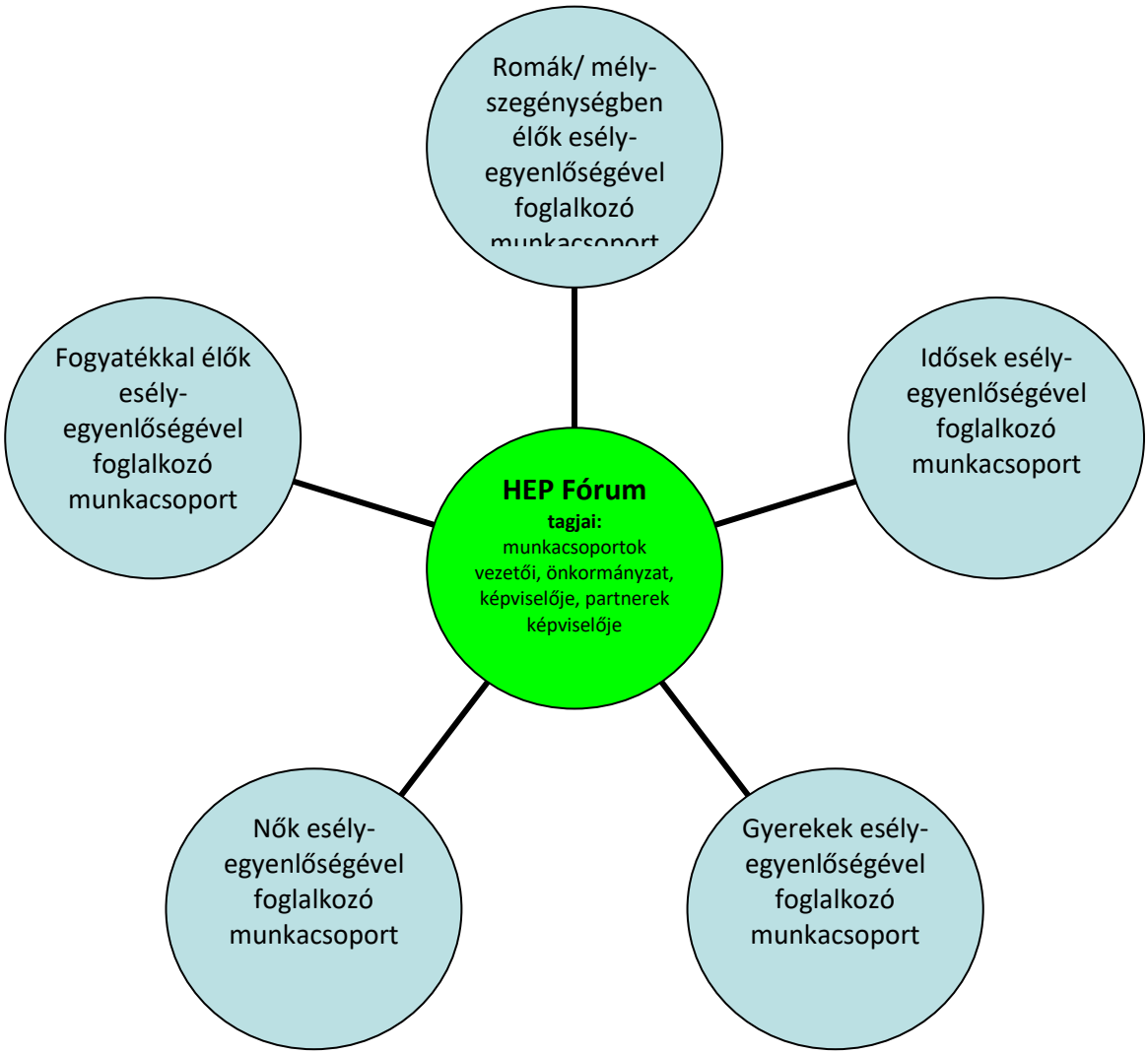

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább évente, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.
A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.
A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.
A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül, illetve újabb munkacsoportokat hozhat létre.

Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a polgármester felel.:

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum vagy annak valamely munkacsoportjának bevonásával és támogatásával végzi. Így
    - Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
    - Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
    - Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
    - Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A HEP Fórum vezetőjének feladata és felelőssége:

- a HEP IT megvalósításának koordinálása (a HEP IT-ben érintett felek tevékenységének összehangolása, instruálása),
- a HEP IT végrehajtásának nyomon követése,
- az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása az önkormányzat felelősével közösen

- a HEP Fórum összehívása és működtetése.

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői:

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Minden**,** az önkormányzattal és annak intézményeivel szerződéses viszonyban álló, számukra szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy megismerje a HEP IT-t, magára nézve kötelezőként kövesse azt, és megfeleljen az elvárásainak, amelyre vonatkozó passzust a jövőben bele kell foglalni a szerződésbe. Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-ot, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak. (Ld. pl. a köznevelési intézmények fenntartása és működtetése.)

Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum 30 napon belül jelentést kér a beavatkozási terület felelősétől, amelyben bemutatja az indikátorok teljesülése elmaradásának okait, és a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek. A HEP Fórum a beszámolót a benyújtástól számított 30 napon belül megtárgyalja és javaslatot tesz az önkormányzat képviselőtestületének a szükséges intézkedésekre.

A program szándékos mulasztásból fakadó nem teljesülése esetén az HEP IT végrehajtásáért felelős személy intézkedik a felelős(ök) meghatározásáról, és – szükség esetén – felelősségre vonásáról.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. A Bordány Nagyközség Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Bordány Nagyközség Önkormányzat képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és …/2018.(IX.25.) számú határozatával elfogadta.

Mellékletek: -

Bordány, 2018. október 25.

Tanács Gábor
polgármester
Aláírás

Dr. Fodor Ákos
jegyző
Aláírás

A Bordány Nagyközség Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjának partnerei ismerik a Helyi Esélyegyenlőségi Programot, és annak megvalósításában tevékenyen részt kívánnak venni.

Dátum : 2018.október 25. Partner aláírás

Dátum: 2018.október 25. Partner aláírás

Dátum : 2018.október 25. Partner aláírás

Dátum: 2018. október 25. Partner aláírás

Dátum : 2018.október 25. Partner aláírás

HEP elkészítési jegyzék[2]

NÉV[3]	HEP részei[4]										Aláírás[5]
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Bordányi Polgármesteri Hivatal Dr. Fodor Ákos jegyző	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
Bordányi Polgármesteri Hivatal Gyémánt Éva igazgatási főelőadó	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
Integrált Szociális és Egészségügyi Központ Farkasné Lippai Ágota	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	

[2] Ez a jegyzék – mint a HEP melléklete – szakmailag is bizonyítja, hogy a HEP széleskörű egyetértésen és közös munkán alapul, és nem kizárólagosan egy „partneri aláírással" igazolt dokumentum

[3] A jegyzék soronként jelöli a HEP elkészítési folyamatban résztvevő személyeket, intézményeket, partnereket.

[4] A jegyzék oszlopaiba kerülnek a HEP egyes tartalmi részei, ahol az adott betű karikázásával jelezni lehet, hogy az adott személy, intézmény, partner az elkészítésben részt vett, észrevételezett, támogatta, ellenezte.

R= részt vett, É= észrevételezte, T=támogatta, E= ellenezte.

[5] Az adott partner aláírásával hitelesíti a sorban jelölt részvételét a HEP elkészítési folyamatban.

intézményvezető											
Integrált Szociális és Egészségügyi Központ Védőnői szolgálat Balláné Adorján Judit és Tóth Enikő védőnők	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
Apraja-Falva Óvoda és Bölcsöde Lázárné Borbola Márta intézményvezető	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
Ádám Jenő Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Ocskó Zoltán igazgató	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	
IKSZT Faluház és Községi Könyvtár Börcsök Roland intézményvezető	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	R É T E	